

50 ANIVERSARI

Falla Espanyoleto 2015

1965 - 2015

2015

FALLA ESPANYOLETC

**La falla Espanyoleta ha estat guardonada amb el
SO CARRAT D'HONOR COL·LECTIU
per plantar monument durat 50 anys consecutius.**

Les falles de Xàtiva han estat declarades festa d'interès turístic autonòmic.

EL PRESENT LLIBRE HA PARTICIPAT EN LA CONVOCATÒRIA
DELS PREMIS DE LA GENERALITAT PER LA PROMOCIÓ DE L'US DEL VALENCIÀ.

EDITORIAL

Llibret editat per l'A. G. Falla Plaça de l'Espanyoleto de Xàtiva l'any 2015.

Equip editorial:

David Carralero, Isabel Marina Sánchez, Amparo Vidal, Juanra Alcocer i Pilar García.

Fotografies:

Estudi Fotogràfic Federico, les falleres majors dels 50 anys i la Comissió.

Redactors:

Juanra Alcocer, Isabel Sánchez, Amparo Vidal, Pilar García, Alberto Ordiñana, Rafael Fuentes, Nieves Pastor, Nieves Pla, José Luis Lagardera, María José Pla, Jordi Maravilla, Francesc J. Vila, Rafa Tortosa, Francisco Guerrero, Enric Vila, E. Xexo, Vicent Soriano, Vicent Orquín.

Redactora contes:

Pilar García Morell.

Il·lustracions contes:

Marta Poig Flores.

Il·lustracions de caricatures:

Rafael Fuentes Bono

Impressió:

Graficas Maral.

Dipòsit Legal:

V-399-2014.

Tirada:

600 Exemplars.

Col·labora:

Generalitat Valenciana, Conselleria d'Educació.

Els QR contenen enllaços als vídeos de l'acte commemoratiu del 50é aniversari.

La falla espanyoleto no es fa responsable de les opinions dels col·laboradors en els articles publicats, ni les comparteix necessàriament.

Queda totalment prohibida l'utilització de cap part d'aquesta publicació, sense l'autorització prèvia i escrita de l'editor, excepte la citació en llibres, revistes o articles de premsa si s'esmenta la procedència.

SUMARI

Salutació de l'Alcalde de Xàtiva	3
Salutació President de La Junta Local	4
Pròleg	6
President	8
Fallera Major	10
President Infantil	14
Fallera Major Infantil	16
Fallera del Foc	20
Fallera del Foc Infantil	21
Vice-President Infantil	22
Com naix la Falla Espanyoleto	23

50 Anys d'història. Arrels

Caricatures dels Presidents	140
Programa d'actes	144
Cuinant un any	145
Conte	151
Monuments	154
Entrevistes als artistes fallers	156
Nous Fallers	159
Conte	160
Cens	162
Memòria	164
Conte	166
Reconeixements	168

COL·LABORACIONS LITERÀRIES

50 anys cuinant a falles	169
Gastrofalles	170
Receptes	174
Profit Fallar	177
Un Camí Llarg i Fecund	180
Premis de Ninots Indultats	182
Records, Records, Records...	184
Un Dinosaur de la Falla Ex-President de 68 Anys.	190
Cens Fallar	192
Ricardo Monroig	194
Juan Tormo Esparza	196
3 Generacions	198
Pedro García	200
La Pedagogia a Les Falles	201
Publicitats en els Llibrets	202
Comerç	204
	206

Saluda de l'Alcalde de Xàtiva

Alfonso Rus Terol
President de la Diputació de València

Les Falles són molt més que una festa. Des del seu origen en el gremi de fusters fins als nostres dies han sigut moltes les generacions de valencians que han posat les seues il·lusions i la seua tenacitat a fer d'estes festes una senya d'identitat.

L'excel·lent labor i l'esforç que la falla Espanyoletto ha fet durant els seus cinquanta anys d'existència es plasmen perfectament a través de les pàgines d'este llibre commemoratiu, on s'arreglen les anècdotes i els moments més emotius de la llarga trajectòria d'esta emblemàtica comissió de Xàtiva.

Este llibre representa un homenatge a tots aquells que van posar les seues il·lusions a crear esta comissió i a les falleres i fallers que durant este mig segle han format part d'este casal i que l'han convertit en un referent faller a la comarca de la Costera.

La unió que hi ha entre els fallers d'una comissió és una relació de germanat, que fa que les Falles no siguen només un monument de cartó pedra; l'ambient festiu i la camaraderia que es respira als casals de la província fan d'esta festa una cosa única en el món i la vostra falla és un bon exemple d'això.

L'esforç diari de comissions falleres com l'Espanyoletto ha aconseguit posicionar les Falles com a Festes d'Interés Turístic Internacional i ha donat a conèixer a nivell mundial el nom de la província de València. L'entrega i la passió amb què el poble valencià viu les Falles han fet d'esta festa alguna cosa més que una celebració, per a convertir-la en una forma de vida.

En este important aniversari voldria felicitar-vos i desitjar a totes les falleres i fallers de la comissió Espanyoletto unes Festes de Sant Josep plenes de moments intensos i emotius, i molt especialment a la fallera major, Beatriz Perales Vidal, a la fallera major infantil, Gema Salas García, al president, Pedro García Morell, i al president infantil, Pedro García Navarro, i voldria fer extensiva esta felicitació a totes les falleres majors i als presidents d'estos cinquanta anys, al mateix temps que desitjar a tots els xativins i visitants que disfruteu plenament de les Falles del 2015.

Javier García Paños
President de la Junta Local Fallera de Xàtiva

Quan a la dècada dels anys 80 vaig arribar a aquesta comissió, mai podia haver-me imaginat que poguera arribar a representar a tot el col·lectiu faller de la Ciutat, en diferents exercicis consecutius.

Com a membre de la nostra Associació Cultural de la Falla Plaça de l'Espanyoletto, és un honor poder representar a totes les comissions de la Ciutat i amb la col·laboració de totes elles, així com també per patrocinadors i organismes oficials, poder aportar entre tots el nostre gra d'arena per a un major esplendor de la nostra cultura.

En aquest any es commemora el 50é Aniversari des de la realització del primer monument a la Plaça, fet pel qual deguem sentir-nos tots, orgullosos d'haver continuat el camí que iniciaren els fundadors, amb les dificultats que porta qualsevol començament, però més si cap en aquells temps.

Van passant generacions, èpoques que tots recordem... Però allò més essencial de tot és que pugam recordar al llarg del temps, les nostres vivències en aquesta gran família que és la Falla Plaça de l'Espanyoletto.

La meua més sincera enhorabona a tota la comissió, que aquest any siga l'inici per a poder celebrar el 75é Aniversari, així com a tots aquells que enllà on estiguen, sempre portaran dintre l'estima i l'afecte que en tot moment ens han demostrat.

El vostre amic.

Saluda del President de la J.L.F. Xàtiva

Cuina d'autor basada en **receptes tradicionals**

(Rememorar el passat per cercar un madur futur)

Quan una persona compleix anys i mira cap enrere en el temps, té la possibilitat de valorar tot allò que ha fet al llarg de la seua vida. Pot valorar el que ha sigut en relació a la família, amb la vessant professional, amb les amistats o fins i tot el paper realitzat dins de la societat. Aquesta mirada enrere comportarà recordar uns moments alegres arran alguna anècdota o esdeveniment fins i tot un minuciós moment. També comportarà nostàlgia, desil·lusions, tristeses... així és la vida. Però aquell dia del seu aniversari quedarà clar que, valorant el passat, un té molt que contar i de ben segur que es sentirà orgullós de la vida passada, atès que recordarà com ha conviscut amb moltes altes persones que els té molt d'afecte i estima. Aquest acte de rememoració el farà fort per continuar el futur. Aquesta pràctica caldria fer-la cada any que hom compleix anys.

I clar — vosté ja ho haurà pensat —, tot açò descrit ho podem aplicar a una comissió fallera. En efecte. Els cinquanta anys de la falla Espanyoleto cal recordar-los, i cal fer-ho des d'aquesta perspectiva, la qual es fa més complexa al tractar-se d'una associació. Són moltes les persones que han passat al llarg de més de mig segle per aquesta comissió i per aquest motiu cal veure el passat, on hi ha molt que contar i sentir-se orgullós. I és que no cal renegar del passat, i a més hem de valorar tot allò realitzat pels fallers i falleres que alguna vegada han considerat la falla Espanyoleto com seua.

I l'Espanyoleto és una de les comissions xativines que té molt a contar. Grans èpoques de bons cadafals fallers, impressionants cavalcades i presentacions, exitoses actuacions teatrals, gran famílies falleres, excel·lents falleres majors, bons artistes fallers, boníssims premis per un gran palmarès, nomenades reunions amb increïbles decisions... Les comissions falleres, quan arriben a un destacat aniversari, realitzen tota mena d'actes per celebrar la gran fita, i a molts d'ells, es rememora allò viscut: acte central exaltant a totes les falleres majors, sopars on assisteixen antics i actuals falleres i fallers... I el llibre faller. En aquest tenen cabuda totes les rememoracions dels passats cinquanta anys. És el document que ens aporta un coneixement de la importància del passat per a una comissió fallera, on alguns reviuran etapes passades i altres tindran a l'abast el adquirir un passat per crear un futur madur.

I clar, aquest cinquanta aniversari cal celebrar-ho amb bons menjars. Ja que aquest llibret de l'aniversari agafa com a fil conductor el lema del cadafal gran Menjar, beure i no creure, és el moment d'agafar una bona taula i gaudir dels millors plats que ens han preparats bons xefs, per completar un menú — aquest llibre—, que de ben segur ens del·laxarà un bon sabor de boca.

És el moment de gaudir del llibre, de l'aniversari, de les falles i dels bunyols. Bon profit!

Salutació del President de la falla

Espanyoleto

Pedro García Morell

President de la Falla Espanyoleto

Ja estem a punt d'entrar en la setmana de falles, i aquest any del Cinquanta Aniversari em toca a mi encapçalar la comissió que va veure nèixer el meu avi, mon pare i mon tio, entre altres.

Aquesta comissió la conforma un grup de gent que ens enorgulleix a tots per la seua complicitat i dedicació a la falla, llevant-li hores a altres assumptes com la família, per tal que tots els actes que fem, siguin únics i especials.

Hem de tindre en compte que l'any que ve cal continuar en il·lusions renovades i en ganes de superació.

Donar les gràcies a tots el que han cregut en el projecte global d'aquest any i dir-vos que ens hem de quedar sempre en allò positiu, minimitzant sempre els xicotets errors, per a que en el 75 aniversari ens tornem a ajuntar, fem memòria i pugam contar als nostres fills el be que ens ho passem "fent falla".

Ara sí, convidar a tots els amics de la falla i veïns a que coneguen un poc més la falla del seu barri i la seua història, que de segur els captivarà.

Bones falles a tots!!!

Fallera Major

*Beatriz
Perales Vidal*

10

Allibereu els vostres sentits, fallers, valencians, que els colors de l'art faller besllumen als vostres ulls, que els perfums de les flors i de la pólvora emboliquen el vostre sentit, que les notes festives de les nostres bandes acaronen les vostres orelles, que els saborosos delits de la nostra gastronomia delecten el vostre paladar, i que el contacte estimat d'una abraçada victoriosa, plena de joia... vos òmpliga de felicitat.

Falleres, fallers:
sentiu-vos orgullosos de fer la festa més gran,
sentiu-vos satisfets d'entregar-vos en cos i ànima a aquesta comissió.

Jo, com a Fallera Major, des d'ací, des d'este meravellós lloc que tinc la fortuna d'ocupar gràcies a tots vosaltres, vos convida a obrir portes i finestres de bat a bat, deixant que la música, la pólvora i la festa inunde els vostres llars. Vos convida a compartir aquestes falles, amb els vostres amics, amb els vostres veïns i amb tots aquells que s'estimen acostar-se a la nostra comissió, a fruir d'esta meravellosa festa oberta al món. Vos convida a baixar al carrer i a somriure davant de cada ninot, a participar de totes i cadascuna de les activitats que els fallers, abnegats treballadors de la festa.

Vos convida a fer de l'harmonia, la convivència i la festa, les millors de les virtuts de la nostra Ciutat.
Viviu les falles i viviu Xàtiva.

**Visca Xàtiva!!!
I visquen les falles!!!
I visca la falla plaça de l'Espanyoletó!!**

11

La meua germana

Ara em toca a mi, és el meu torn i mira que m'ho han repetit mil vegades, però ara sí, em toca fer-ho... Enguany em toca escriure unes xicotetes paraules a la meua germana. Ja fa 24 anys que vas nèixer, un 5 de juny de 1990. Tu, la meua germana menuda Bea. El mateix dia, el nostre oncle Ricardo et va apuntar a la falla. Com a tots els cosins.

Bea, va nèixer entre tota la seua comissió, dins d'una gran família fallera. Portant les falles en el seu interior, una fallera des del seu naixement, que any rere any ho dona tot per la seua falla. Primer va tindre la il·lusió de ser fallera major infantil, no es conformava en pertànyer a la comissió, ella volia representar a la seua falla, la que l'ha vist nèixer, i així va ser, en el 2001 els nostres pares van decidir presentar-la a fallera major infantil. Vaig reviure pas a pas aquell any en particular, record que era tota vitalitat, il·lusió, amb un gran somriure. Va estar acompanyada per Ignacio el seu cosí, on s'ho varen passar d'allò més bé, sempre amb una complicitat especial.

Bea sempre s'ha apuntat a tot el que faja la falla, no és perd ni un divendres, és més en l'any 2003 li varen proposar representar a la comissió perquè no hi havia fallera major infantil i com a bona fallera, no ho va dubtar, de seguida va dir que sí.

Enguany la il·lusió que tenia era especial, ho havia dit moltes vegades en casa però fins aquest estiu estava en l'aire la possibilitat de presentar-la a fallera major, però no es prenia la decisió final a casa. Encara ho recorde com si fóra hui, Miguel el nostre amic i familiar, li va dir a mon pare que devia fer-ho, que la presentara. Que és una vegada en la vida, i així va ser, va enviar la carta. Més tard Bea va ser anomenada Fallera Major, sent la fallera major.

Enguany, tots sabem que és un any molt especial, la falla compleix 50 anys. Jo diria que és una falla unida, és familiar des del primer moment.

Ahh!! m'oblidava... " Aquest any sóc el president infantil de la falla plaça de l'espanyoleto..." com t'agrada escoltar-me i riure amb el meu discurs de 1999...

Per últim donant-te les gràcies per ser com eres, i pel que fas dia a dia, que com tu mateixa em dius i jo et dic, sempre fem el que es puga per a traure un somriure. Et vull churri!
A gaudir d'aquest any.

Un bes!

Saluda del President de la falla

infantil

Espanyoleto

Pedro García Navarro

President Infantil de la Falla Espanyoleto

Hola a tots els xiquets i xiquetes de la meua falla, la falla Espanyoleto. Us diré algunes cosetes, al voltant de falles, clar. Jo he sigut presi per dues coses, una perquè mon pare és president, una altra perquè és el 50 aniversari de la falla Plaça de l'Espanyoleto.

Amb aquestes paraules vull dir que ser faller és el millor i damunt si eres president. Però sigues o no president, les falles són el millor.

Espere poder representar a tots els xiquets de la meua falla enllà on vaja, el millor possible. Vaig a passar-m'ho d'allò més be amb Gema, Bea i Pedro, i espere que tots vosaltres també gaudiu d'aquestes Falles-2015.

**VISCA LES FALLES I VISCA
LA FALLA ESPANYOLETO!!!!!!!!**

Fallera Major infantil

*Gema
Salas García*

Estimats fallerets i falleretes:

En primer lloc, voldria donar-vos les gràcies per l'acollida tan bona que he tingut en aquesta comissió infantil. Sent com si us coneguera de tota la vida. Espere gaudir en companyia de tots vosaltres de tot el que m'espera aquest any.

Des de que vaig ser anomenada al casal, el dia 25 de juliol, en companyia de Bea i de Pedro, el meu president, he acudit a varis actes, en els quals he conegut a Falleres Majors d'altres comissions i en algunes he fet una bona amistat, que espere que dure.

Ja res més que dir-vos, intentaré gaudir d'aquest any nou per a mi, i com vaig dir a la presentació, representar-vos el millor que sàpiga.

Ja va quedant menys per a falles. Estic desitjant que arribe ja la setmana fallera, per poder disfrutar-la des de dintre de la comissió. Us espere a tots per a poder compartir aquesta alegria amb vosaltres.

Vixca la Falla Plaça de l'Espanyoleto.

Els teus tios Javi i Eva

gaudix de les falles

Benvolguda neboda Gema:

Enguany t'espera un any perfecte per al que sempre t'agradat: arreglar-te, pintar-te les ungles, que te maquillen i fer-te un muntó de fotos. Ser fallera era el teu desig, ja feia temps que venies diguent-nos-ho als tios, per fi ho has aconseguit, i per tot l'alt: fallera major infantil de la comissió d'Espanyoleto... i en el seu 50 aniversari!

Sabem que estaràs a l'altura del càrrec, en tu ha estat sempre el sentit de la responsabilitat, i a més ara ja no farà falta que jugues a ser major, per que ja ho eres, t'has convertit en tota una doneta. Que sapigues que per als tios sempre seràs la nostra princesa!

Gaudeix de la falla tant com ho hem fet els tios, coneixeràs nous amics que recordaràs tota la vida, ja que açò és una experiència que et quedarà gravada a la ment per sempre.

Volem participar de cada instant, així que la tia serà la teua maquilladora i podrà estar cada moment al teu costat i així resaltar la teua bellesa i ixos ulls que et fan única.

Experta en xarxes socials, com a "nativa digital" que eres; Instagram la teua preferida, dixa'ns bons moments plasmats en fotos.

Només ens queda dir-te que gaudisques de les falles.

Els teus tios que t'estimen, Javi i Eva

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

Fallera Major *Andrea Torres Martínez*

del foc

Estimats fallers, com tots els anys, amb l'arribada de la primavera arriba la nostra estimada i esperada festa de les falles. Però enguany és més especial i per això el primer que m'agradaria és felicitar a totes les persones que formem i han format part de la història de la falla espanyoleto, per fer possible que avui complim 50 anys. Felicitats!

El 2014 ha sigut un any molt intens, ple de moments màgics, d'emocions, anècdotes, amistats trobades, complicitat i rialles que sempre guardaré al cor. I és per tot açò, que a dia de hui sols tinc paraules d'agraïment a tota la comissió per acompanyar-nos sempre, pel treball incondicional i per fer-nos sentir especials. Formem una gran comissió i sempre vos duré molt a dins. I en especial al meu grup d'amics perquè han estat sempre al meu costat i han compartit amb mi rialles, il·lusions i alguna que altra llagrimeta!

Agraïment als que han compartit de primera mà aquest somni. Els perfectes cavallers, Henry, Pepe i Pedro. Gràcies als tres per haver-nos cuidat tan bé, per haver-nos fet sentir princeses i per haver-nos ajudat a representar la falla espanyoleto. També a Carolina i Neus, les millors falleres del foc que hem pogut tindre, sense vosaltres no haguera sigut possible.

Però si hi ha algú que no s'ha separat de mi ni un moment i que ha gaudit tant com jo, és la meua família. Ells sempre han cregut en mi i sempre m'han mostrat el bon camí encara que no fora el més fàcil, ells han fet que tot tinguera sentit i que mai perguera el somriure. Ells han mimat sempre el mínim

detall, han fet més fàcils els moments de cansera i sobretot han participat de la meua alegria. Sempre vos agrairé que ens endisareu en aquest meravellós món. I a tu teta, gràcies per estimar tant les falles, per no separar-te de mi ni un instant, per les teues llàgrimes d'emoció i per les teues paraules de suport. Has sigut una germana caldosa de 101! Vos estaré eternament agraïda.

Dolça Carla, que ràpid se'ns ha passat tot veritat? M'encantaria tornar enrere i disfrutar un poc més del nostre somni, però sabem que és impossible... Hem congeniat a la perfecció, hem compartit risos, mirades de complicitat, anècdotes i fins i tot algun sandwich!! Gràcies per mostrar-me la festa des dels ulls de la innocència, gràcies per la teua alegria, els teus abraços, però sobretot, gràcies per la teua amistat. El nostre viatge no acaba ací, aquest sols es el primer capítol, d'un llibre d'aventures ben llarg, t'estime! I amb Carla, la que ha sigut la meua segona família: Reme, Ignacio, Mei, Carola i Diego, gràcies per fer perfecte aquest any i fer-me sentir a casa en tot moment.

Bea i Gema, escoltareu molt allò de "aprofiteu el temps al màxim que passa molt apresa", i així és. Vos desitge un any ple de felicitat i moments inoblidables.

Aquesta és la màgia de les falles, de com una comissió convergeix a una xiqueta i una senyoreta en dos regnes. Estaré per sempre agraïda a aquesta meravellosa comissió, a aquesta grandíssima festa i a tots aquells que la fan possible. Fins sempre espanyoleto!

Carla *Escribano Sinisterra*

Estimats amics, fallers i falleres de la Falla Espanyoleto.

Mai oblidaré aquest any 2014 un any únic i especial, inoblidable, a la vegada que divertit i emotiu.

Tinc moltes anècdotes per recordar junt a Andrea, Enrique i Pepe, que sempre es quedaran en la meua memòria i seran records sempre existents a la meua vida.

Pepe, vull dir-te que gràcies per estar cada instant al meu costat i per cuidar-me. Et duré sempre al meu cor.

A la meua Andrea vull dir-li que ha sigut una fallera major espectacular i que gràcies a ella hem passat unes falles inoblidables, sempre atenta de mi i alerta per si em passava qualsevol cosa. T'estime.

Enrique, has sigut un exemple de president perfecte, m'has acompanyat en aquesta aventura de falles. Gràcies per fer-me somriure. Has sigut el millor president que es podria tindre. Un bes.

Com no, fer referència a l'amistat i la complicitat que hem tingut entre les nostres famílies, algo que per sempre perdurarà.

Per últim, vull dir-li a Bea i Gema que aquest any s'ho passen la mar de bé, i sobretot que gaudisquen cada moment i instant que visquen. Gràcies a la comissió per ajudar-me en aquest any. Mai me'n oblidaré de vosaltres i sempre vos duré dins meu. Perquè sense vosaltres no hi haguera sigut el mateix.

I això si... Visquen les falles i Visca la falla Espanyoleto!!!

Fallera Major

del foc infantil

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

Saluda del VicePresident de la falla

infantil Espanyoleto

Enrique Diego Soler
President Infantil de la Falla Espanyoleto

Buenoooo... Volant, volant, volant ha passat aquest any tan genial, ple de sorpreses, alegries i emocions, un any que sempre recordaré, i que he gaudit al costat de Carla, Andrea i Pepe, un any important per a la meua vida.

I com no, sempre dure a la meua falla en el més alt que es pot desitjar. I per acabar dir en veu alta que visquen les falles i que visca la FALLA Espanyoleto!!!

Com naix la Falla

Espanyoleto

1954-1955

Quan acabaren les falles de 1954 estaven una colla de xiquets de la placeta Espanyoleto en casa de la Sra. Nieves, mare de Félix Pla i els va comentar: "En una plaça tan bonica que tenim no plantem mai cap falla". Els xiquets varen anar rossegant la feta i pensaren que no passava ni un sol any més sense plantar una falla. Ho parlaren amb els pares per si els semblava be i així va ser com formaren la primera junta: Vicente Bonet, Pepe Ribelles, Félix Pla, els germans Pedro i Ricardo García, Toni Cuenca, Toni Álvarez, Juan Amorós, Pasqual Sanhipólito, Enrique Pérez...

Varen inscriure la falla en l'Ajuntament i decidiren que la fallera major fora Mª Nieves Pla i Vila, germana de Félix Pla, i el president Enrique Pérez. Començaren pagant una pesseta setmanal. El Sr. Pedro García els ajudava en aquest menester. La maqueta de la falla la va fer el Sr. Pepe Ribelles. A més el barri aportava mensualment alguns diners que els xiquets passaven a arregar per les cases. L'artista faller va ser el Sr. Grau que va demanar 1000 pessetes, però que com els fallerets no van poder replegar tant perquè es tenia que pagar al músic, la traca de la cremà... Doncs es va tindre que conformar, de molt mala gana, en cobrar 960 pessetes. La plaça de la Bassa feia falla aquell any, i tot lo que al principi els semblava tan bonic, després no van fer més que posar pegues.

Per fi es va plantar la falla, la més bonica del món per aquells primers fallers i xiquets de la placeta. Dalt tenia un gos pixant en un orinal, símbol de les ajudes que vàrem rebre. Els ninots anaven vestits de roba d'home o de dona, segons el cas. La falla tenia una porteta per on entraren dins. Varen posar palla i els fallers els trobaven dormint dins per a que no furtaren cap ninot. La llum l'agafaven de la casa de la fallera major. La crítica de la falla anava sobre problemes del barri. El lema era "Jocs de xiquets". En el periòdic "Las Provincias" va escriure D. Carlos Sarthou un article alabant a la falla en el que deia: "...Tiene una crítica de fina gracia e ingenio...". No va haver ni presentació, ni bandes (si alguna de les quatre falleretes la portava era perquè l'any d'anter va pertànyer a la falla la Bassa que en l'any 1954 va ser l'últim any que va plantar falla). En la cavalcada de carrosses van eixir en la falla Benlloch, damunt d'un carro d'allò més adornat i preciós, amb canyes de riu i murta. Pujàrem a Sant Josep. Participàrem, amb gran il·lusió, en les despertades amb l'únic músic que teníem: un xic d'uns 14 anys que sols sabia tocar una cançó i que nosaltres acompanyàvem amb tapes de cassoles. Cada pare ens va comprar una caixa de boles de tro. Es feia despertà i cercavila a migdia per tot el barri. El músic ens va costar 25 pessetes. Celebràrem un berenar en casa de Mª Nieves Pla i el casal era el carrer, sobre tot la vorera dels Vidals,

Mª Nieves Pla Vila

Cens de la Falla Infantil de la Placa Espanyoleto presentat a l'Ajuntament de Xativa el 12 d'abril de 1954.

Explicació de la falla presentat a l'Ajuntament de Xativa el 1955, signat pel secretari Juan Amorós i el vice-president Jose Ribelles, amb el lema "Tot per Chuar".

Ebbos presentat a l'Ajuntament de Xativa el 1955, realitzat per Antonio Grau i signat pel secretari Juan Amorós i el vice-president Jose Ribelles, amb el lema "Tot per Chuar".

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

que al ser ampla podiem estar asseguts si no estàvem jugant pel voltant de la falla. De la primera sempre es guarda un record molt especial, encara que no fora la millor.

1955-1956

El segon any ja es pot parlar d'una falla com Déu mana. Va ser el president Pepe Ribelles i la fallera major, Enriqueta Mollà. Els van ajudar molt el Sr. Pedro García i el Sr. Pepe Ribelles, que va fer el disseny del banderí que encara llueix l'Espanyoleto. En la presentació va eixir Raimon per dedicar una poesia a la fallera major i van regalar un ram de flors a la fallera major i uns més petits a les dames. Es va celebrar l'acte en l'antic teatre.

La mare de la fallera major ens va fer el dibuix que duia la carrossa. I en el pati de sa casa, els fallers i falleres pegàvem els papiers de color; tal i com ens va ensenyar la Sra. Enriqueta. La falla aquest any tenia una bola del món dalt de tot i la crítica era del barri, de quan les fortes plogudes obrien les comportes de la presó i arrossegaven tota classe d'artefactes des de la costa.... L'artista faller va ser el Sr. Morell. Ens vàrem endur el primer premi. Ferem una paella en el secà de la fallera major per celebrar-ho.

1956-1957

El president va ser Vicente Bonet i la fallera major Rosita Navarro "la Parraleta". La crítica anava sobre els problemes del petroli. L'artista faller va ser el Sr. Morell. La presentació va ser al Teatre. Eixe any vàrem posar música amb un cassette enxufat en casa Pedro. Es va quedar substituït el berenar de la reina.

1955. Baixada de Sant Josep. D'esquerra a dreta i de dalt a baix: Enrique Pérez (president), José Ramón, Vicente Bonet, Juan Amorós, José Ribelles, Pascual Sanhipólito, Félix Pla, Pedro García, Nieves Pla (fallera major), germanes Serra (2) i Rosita Beltrán.

1955. Mª Nieves Pla i Vila, Fallera Major.

1956. Baixada de Sant Josep. D'esquerra a dreta: José Ribelles (president), Enriqueta Mollà (fallera major), Conchin Martínez, Maria Amelia Ramon.

1956. Presentació de la Fallera Major Enriqueta Mollà amb Ramón Pelegrero Sanchis (anys després Raimon) com mantenedor.

1956. Lliurament de premis. Banderí de millor fallada de Xàtiva 1956. José Ribelles (president) i Enriqueta Mollà (fallera major).

1956. Ofrena a la Verge.

1956. Carrossa guanyadora del concurs de cavalcades amb Enriqueta Mollà de Fallera Major.

1957-1958

El president va ser Toni Álvarez que tenia molta il·lusió en ser-ho. Anàrem a una finca que tenia dalt del teatre antic ("La Polaca"), a celebrar el seu nomenament i el de la fallera major, Marisol Tormo. La presentació oficial va ser al Teatre. De nou ens emportem el primer premi. I la crítica, com sempre, al voltant del barri.

1958-1959

Comencen a entrar nous fallers i falleres i a eixir els primers que la varen iniciar. Conforme aquells xiquets anaven fent-se majors, be perquè començaven a treballar o a estudiar, deixaven de ser tan actius en la falla i passaven a ser espectadors. De nou va ser president Toni Álvarez, i la fallera major Elena Aragonés. També ens duaguérem un premi.

Del 1959 fins 1962

Les falles comencen una gran decadència, a pesar de què es portaven conjunts que tocaven al carrer i que es tractava d'animar les falles en banderetes... Un dels anys 1960 sols varen plantar 5 falles i crec que va ser en el 1961, tan sols tres falles. Cal anomenar a les falleres que recorde dels últims anys en què varen plantar falla: la srta. Amparo Estrella (de la que hi ha fotografies dels actes), Mª Nieves Pérez...

A l'any 1962 plantaren, per part d'aquella colla que la van començar i els nous fallers, l'última falla. Per cert, que es va passar tot el dia plovent i se les van veure i desitjar per poder-la cremar.

1958. D'esquerra a dreta: Pascual Sanhipólito, Ricardo García, Teresa, Vicente Bonet, Mª Nieves Pla, Pedro García, Marisol Tormo (fallera major), Antonio Álvarez (president), Serra, José Ribelles, ¿?, Vicente Ferrer, ¿?.

1962. Presentació al Teatre de la Fallera Major Amparo Vidal. D'esquerra a dreta i de dalt a baix: Vicente Bonet, José Antonio Pascual, Amparo Vidal (fallera major), Vicente Fuentes, Fina Calatayud, Toni, Elena Aragonés, Xic d'Albacete, Félix Pla, José Ribelles i Luis Martínez.

1962. Fina Calatayud i Vicent Fuentes.

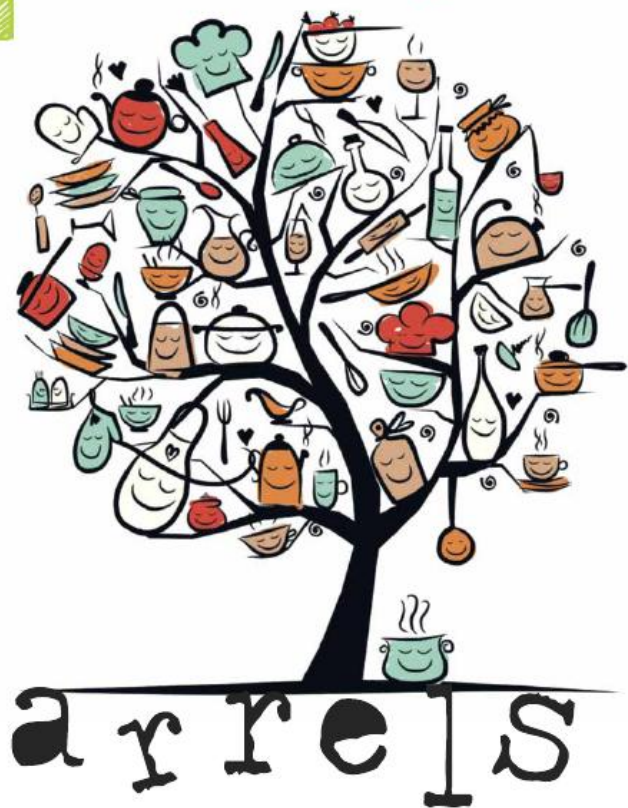

1962. D'esquerra a dreta, Fina Calatayud, Amparo Vidal (fallera major), Llanos (d'Albacete), Elena Aragonés.

1962. Última Falla Gran plantada fins 1965. D'esquerra a dreta i de dalt a baix: Fina Calatayud, Félix Pla, Elena Aragonés, Florio (fill de Casa Florio), Vicente Fuentes, Amparo Vidal (fallera major), Vicente Bonet (president), Llanos (d'Albacete), ¿?, Germà d'Elena Aragonés i José Ribelles.

Les nostres

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

50
1965-2015

1965-66

Aquest any es va constituir formalment la comissió de la falla Plaça de l'Espanyoleto. Com contenen els protagonistes d'aquest fet, veient cremar la falla Tetuan, guanyadora de les falles del 1965, un grup d'amics i veïns de la plaça van tindre la idea de tornar a plantar monument i així intentar que perdurara la nostra tradició.

Aquell grup d'amics estava compost per Enric Domínguez Boluda, Ricard García Martínez, Pere García Martínez, Josep Ferrer Sabater, José Mª Amorós Sabater, Josep Lluís Pérez Vidal...

A aquest grup se li va afegir un nombre de fallers provinents de l'època anterior de la falla, entre els quals es trobava José Ribelles, qui va ser el president d'aquest any.

L'encarregat de la tresoreria fou Pedro García, conegut com "Senyor Pedro", el qual per tal d'organitzar la seua tasca utilitzava una caixa de cartró determinada per a cadascuna de les partides econòmiques. Tenia una caixa per a loteries, altra per a rifes, compres, despeses, etc. D'aquesta manera, mai li va faltar un "gallet" a la falla.

Les reunions es feien al "Club Náutic", un bar situat prop de la plaça, perquè la comissió no disposava de lloc propi. En aquelles reunions es concretà l'artista que es faria càrrec del monument. Aquest no fou un altre que el senyor Ramón Morell, qui el 20 de febrer de 1966 va sig-

nar el contracte on s'estipulava que el preu del monument seria de 25000 pessetes (150 euros). El lema que portava la falla va ser "¿?" i l'argument que l'acompanyà fou "... Els interrogants que l'artista ens va posar a les quatre cares de la falla i el ninot de la xica del remat, ens deien que fins quan tindríem que preguntar-nos les coses sense obtenir resposta..."

En aquells anys era necessari que tant l'esbós com l'explicació de la falla, passaren la censura. Un dels ninots de la falla era una dona nueta tapant-se els pits amb les mans. Els censors de l'època obligaren a tapar-li els pits en un sac d'arpillera, per poder incloure'l al monument.

Aquell any, els vestits de falleres es van llogar en una tenda de València, per 1500 pessetes (9 euros) cadascú.

No van tindre banda de música. S'utilitzaren els instruments del conjunt musical llogat per tal d'amentitzar les nits de festa, per fer les cercaviles i les despertades.

El senyor Pedro va tindre que demanar permís al pare de la fallera major per a que li deixara cremar la falla, donat que eren més tard de les deu de la nit.

FALLERA MAJOR:
PILAR MOLLÁ NAVARRO

PRESIDENT
JOSEP RIBELLES ALVAREZ

ARTISTA:
RAMÓN MORELL NAVARRO
LEMA MONUMENT:
?

1967

FALLERA MAJOR:
MARIA ISABEL TORM O ESPARZA
PRESIDENT
JOSEP RIBELLES ALVAREZ

ARTISTA:
ÀNGEL AZPEITIA
LEMA A MONUMENT:
El peix gran es menja al menut

L'encarregat aquest any de plantar el monument fou Àngel Azpeitia, un artista de València conegut pel nuvi de la filla del propietari del Bar Nàutic, lloc on es continuava celebrant les reunions. No el coneguérem fins el dia de la plantà. El lema de la falla fou "El peix gran es menja al menut".

Durant el trasllat de les peces, el remat principal del monument, que consistia en un gran peix-es-pasa, es va quedar enganxat a l'antic pont de Gavarda. No van tindre més remei que serrar-lo per poder passar el pont i aplegar a Xàtiva.

La fallera major va brodar una paleta de pintor per a cadascun dels fallers de la comissió, conformant-se com una insígnia que va perdurar en el temps.

Es celebrà el primer trofeu faller de futbol on guanyàrem en la final a l'equip de la falla Sant Feliu, amb el resultat de 3-1.

A més, guanyàrem també el premi a la cavalcada del ninot d'aquest exercici. La crítica anava de la programació de TVE on els components de la comissió escenificaven programes i sèries com "Els intocables" o "Missió impossible".

Sabies que?

- Sabeu per què es diu la cavalcada del ninot? Abans els ninots elegits per cada falla per a participar com a millor ninot de Xàtiva, es treien en la cavalcada, desfilitant en andes davant de la fallera major. Era en la cavalcada quan s'exposava el ninot i el jurat decidia quin de tots guanyava.

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

No coneixiem a l'artista, i vam estar tot el dia esperant la falla. Estàvem prou nerviosos, puix estaven totes les falles muntades menys la nostra. Ja de matinada, fent-se de dia, va arribar la falla i es va plantar a temps per a que passara el jurat a veure-la.

La presentació la feien conjunta les 5 comissions que hi havia amb la fallera major de Xàtiva. Aquesta va ser l'encarregada de posar les bandes a totes les falleres majors.

A la cavalcada es treia a la fallera major en un descapotable, però aquell any estava malalta i aquella nit no valgué poder eixir. El recorregut era Baixada de l'Espanyoleto, continuant per República Argentina i Baixada del Carme fins a l'Albereda.

Aquell any, després de falles, tota la comissió va fer un dinar al bar de la Seat, fent-nos parlar a la fallera major i al president. A més, el senyor Pedro, va traure en aquell dinar els conters d'aquell exercici.

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

50
1965-2015

1968

FALLERA MAJOR:
MARIA ISABEL TORM O ESPARZA

PRESIDENT
RAMON SANCHIS SÚNER (4 Mesos)
I JUAN TORM O ESPARZA

ARTISTA:
ANTONI GRAU TOMÁS
LEMA A MONUMENT:
Farsa

Comença aquest exercici com a president Ramon Sanchis, però als 4 mesos cau malalt. Juan Tormo va ser qui acabà sent l'encarregat de dur la presidència ja que ostentava el càrrec de vice-president primer. Posteriorment la comissió va nomenar a Ramon Sanchis president d'honor de la falla. Aquest any s'incorporen nous fallers, els quals són acollits amb molta il·lusió per tota la comissió. Una curiositat d'aquest any va ser que la fallera major era la filla de l'artista faller xatívi que ens faria la falla, Antoni Grau i Tomás. Antoni Grau ja tenia un compromís formal amb una falla local, però aquest fet va ser el detonant pel qual Antoni Grau va acceptar fer-nos el monument d'aquest any per 90.000 pessetes (aproximadament 545 euros). Aconseguirem -gràcies a l'estima que, de segur, li va ficar a la feina del monument- el 1r premi al ninot indultat. El lema "Farça", on es manifestaven totes les farses de la vida. Aquest exercici, l'artista va tindre molt de protagonisme, ja que va ser ell qui va pintar l'escut en l'estendard que dissenyaren Josep Lluís Pérez i Vicent Pastor. També va ser un any de inicis: primera vegada que es repartiren banderetes de plàstic al veïnat per a que adornaren els balcons; es publicà un díptic amb dos colors, contenia el nom de totes les falleres, el programa oficial de falles, l'explicació i esbós del monument i la foto de la fallera major. A la cavalcada, el tema de la crítica va ser l'adulter dels militars.

Sabies que?

- El ninot indultat que va guanyar el 1r premi va ser un pirata.
- Van gastar quasi tot el pressupost de la comissió en el monument i només tenien a taula cacau i tramús i un poc de mistela.
- El casal es trobava situat junt a la casa natalícia del taquígraf Martí.

1969

FALLERA MAJOR:
MARIA NIEVES ALONSO VIDAL
PRESIDENT
JUAN TORMO ESPARZA

ARTISTA:
ANTONI GRAU TOMÁS
LEM A MONUMENT:
Injustícies

Després de provar el càrrec, Juan Tormo Esparza és elegit com a president d'aquest exercici. Com quedàrem contents amb l'artista, vam repetir amb Antoni Grau i Tomás, obtenint de nou el premi al ninot indultat, amb "Massiel" i el tercer premi de les falles. Aquell any vam tindre dos figures importants, a més de la nostra fallera major: la regina del foc (actualment fallera del foc), la regina de la simpatia (la fallera major dos exercicis abans). Amb elles podíem trobar a la senyoreta Mª Neus Alonso Vidal, que ostentava el càrrec de fallera major. La cavalcada portava com a títol "La màgia d'Orient", on mostràvem personatges orientals, un drac xinès (un Seat 600 disfressat), una gòndola de quatre places com a carrossa i el ninot de Massiel damunt d'un carret. La cançoneta que els acompanyava deia així:

"La llanda del LA-LA-LA
tota està la cantà
i ací vingué la Massiel
en el premi baix del bras.
Despuix sens un apremit
vingué la gran discusió
qui s'havia amportat el premi
Massiel, Manolo o Ramón?"

Continuàvem sense casal fixe. Aquest exercici ens vam instal·lar a l'antiga presó (situat on es troba actualment el Centre d'Especialitats), concretament en una nau que s'utilitzava de fusteria. Aquest any la fallera major de Xàtiva, Mª Isabel Cáceres Vila, (filla del capità de la Guàrdia Civil) ens va visitar el dia del vi d'honor, per la qual cosa els veïns deien que havia aconseguit dur a la presó a la filla d'un capità.

Sabies que?

• Aquest és el primer any que els homes es compren els vestits de faller, per 1200 pessetes (9 euros) a València. El vestit es componia de jaqueta curta, pantaló i xorrera. La falla va subvencionar part de la compra.

No canviem ni de president ni d'artista faller. Però baixem el pressupost del monument a 75.000 pessetes (450 euros) per poder invertir més diners en la festa, el casal i el carrer. No obstant això, tornem a guanyar el primer premi del ninot indultat, amb la figura de "Pardet", vestit de militar important, i segon premi al monument. La crítica de la cavalcada feia referència a un fet pintoresc que va protagonitzar "Pardet" aquest any, visitant la Capitania de València vestit d'almirant de Marina. Després de saludar-lo amb tots els honors, es van adonar de la seua personalitat especial.

Els guardons van ser lliurats al "Parador La Nit", una afamada discoteca de l'època.

De nou, canviem de casal. Aquesta vegada ens acomodem a l'edifici de "La Ferroviària" (seu fins 2015 de la Junta Local Fallera).

Sabies que?

• Aquest any li toca el torn a les xiques: la falla va comprar cinc vestits de fallera per a les xiques que no podien permetre's aquesta despesa, a raó de 3.000 pessetes (18 euros) cadascú.

• El veí del pis de dalt era Carlos Sarthou Carreres.

50
1969 - 2019

1970

FALLERA MAJOR:
M^a. DOLORES ESTEFANIA MARTÍNEZ ANDRÉS
PRESIDENT
JUAN TORMO ESPARZA

ARTISTA:
ANTONI GRAU TOMÁS
LEM A MONUMENT:
Carabasses

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

1971

FALLERA MAJOR:
MARIA NIEVES ALONSO VIDAL

PRESIDENT
JUAN TORMO ESPARZA

ARTISTA:
ANTONI GRAU TOMÁS
LEM A MONUMENT:
Varis Plans

El pressupost augmenta considerablement fins arribar a les 110.000 pessetes (660 euros) i per primera vegada es planta d'enfront de l'Ambulatori (actual Centre d'Especialitats). Amb aquest monument aconseguim, per fi, el primer premi de falles, d'un total de cinc existents. A la cavalcada del ninot obtinguérem també el primer premi a la millor comparsa, amb les "xiques ye-ye", que de xiques tenien poc.

El premi ens el donaren al saló de sessions de l'antic Ajuntament, al carrer Sant Agustí.

La censura del moment va fer llevar un ninot d'una escena que representava als aspirants (entre ells, una dona) a l'alcaldia de la Ciutat, intentant arribar a una cucanya.

Sabies que?

Per primera vegada agafem el 23641 a la loteria nacional, número que actualment tenim assignat, encara que mai ens ha tocat cap pessic... Però no perdem l'esperança.

El dia de la cremà va ploure tant que no es sabia si podríem cremar la falla. A la fi, van poder pegar-li foc.

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

50
1965 - 2015

1972

FALLERA MAJOR:
Mª NIEVES PÉREZ PLA

PRESIDENT
JOSEP CERDÀ LLACER

ARTISTA:
ANTONI GRAU TOMÁS
LEM A MONUMENT:
Que se salve qui puga

Aquest és el primer any de presidència de Josep Cerdà i Llacer. Continuem amb el mateix artista, Antoni Grau, encara que en un pressupost més elevat.

Va ser el primer any que es va ocupar el casalet del carrer Pouets, també anomenat del Taquígraf Martí. Els preus dels monuments fallers anaven augmentant considerablement. Aquest fet va provocar que començàrem a pensar en fer nosaltres mateix el monument.

Nosaltres vàrem continuar compartint presentació amb la falla Selgas-Tovar, incorporant-se a aquest grup la falla República Argentina. Es va representar l'obra "Lo que tu quieras", amb un decorat format per un gran marc que contenia a totes les falleres en el quadre plàstic.

En aquella presentació, les falles participants varen nomenar a la filla de Pepe Gil com a Fallera Honorífica, la qual cosa va ocasionar que Pepe signara el mantenidor de l'acte, fet únic a les falles de Xàtiva.

Aquell any vam aconseguir el primer premi a la cavalcada del ninot, amb els molts recordats "taca-tacs".

Sabies que?

• Anaven els homes de torrà a Bixquert per a preparar la cavalcada del ninot.

1973

FALLERA MAJOR:
NIEVES CORTES ENGUER

PRESIDENT
DONIS DIEZ ABAD

Efet més significatiu d'aquest any és que, per fi, contem ja amb comissió infantil. És el primer any que tenim representació infantil, encapçalada per Mª José Iborra com a fallera major infantil i Rafael Cerdà com a president infantil. "El que faça falta!", la frase més repetida per Donis Diez i Abad, president aquest any de la falla.

La nit de la plantà es va fer una paella al casal, per agafar forces i ajudar a plantar falla. Aquesta idea va agradar molt en la falla, perquè es va continuar durant els anys següents.

A la cavalcada del ninot van guanyar el primer premi, per tercera vegada consecutiva. El lema era "Les xiques alegres", disfressats de vedettes, amb els accessoris aconseguits en una casa de disfresses de València. Cantaven la cançó:

"Somos la chicas alegres
del Españolito que quieren cantar
Somos coquetas y bellas
como las plebeyas que quieren jugar".

Sabíes que?

Luis Aguilé va amenitzar la segona part de la presentació

ARTISTA:
ANTONI GRAU TOMÁS
LEMA MONUMENT:
Contaminació

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Com podeu veure era molt petita i no tinc cap anècdota que jo recorde. Vos envíe un retall de premsa que va eixir al diari.

Només recorde que jo era fallera major infantil de l'Espanyoleto i mon pare president de Sant Jaume. Jo sempre anava amb el meu avi... No recorde res més.

50
1965 - 2015

1973

FALLERA MAJOR INFANTIL:
Mª JOSÉ IBORRA MARTÍNEZ

PRESIDENT INFANTIL
RAFAEL CERDÀ PLA

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA MONUMENT:
Destile de estrellas

1974

FALLERA MAJOR:
MAITE GINER ALACOT
PRESIDENT
JUAN TORMO ESPARZA

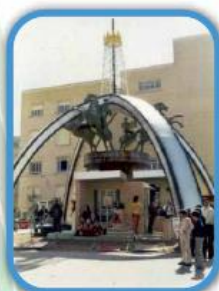

La falla decideix construir, per ella mateix, el monument, sense contractar a cap artista. Es va contactar amb tallers de València per poder comprar el material necessari per confeccionar la falla, en la que ens vam gastar 40.000 pessetes. El taller de muntatge estava al carrer Honorato Juan.

Va tornar a la presidència Juan Tormo. Es va ambientar la plaça amb música, que eixia dels altaveus col·locats als balcons i arbres.

Després d'una reforma total, s'inaugurà el casal, sent el millor casalet de Xàtiva en aquests moments. Allò que va sorprendre d'aquell casal va ser la imaginativa decoració. A la inauguració va vindre Salvador Albero, president de la JLF de Xàtiva, acompanyat per la Fallera Major de Xàtiva, sent beneït el casal pel capellà de la Mercè.

A la cavalcada es disfressaren de bunyolers, criticant la massiva demanda de bunyols i recompenses a la JLF. Posats de còfia i davantal, oferien al públic bunyols.

ARTISTA:
LA COMISSIÓ
LEMA MONUMENT:
Per on ens fan passar

36

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

50
1965 - 2015

1974

FALLERA MAJOR INFANTIL:
INMA BURGNET M ARTINEZ
PRESIDENT INFANTIL
JUAN CARLOS TORMO BARBERÀ

Sabies que?

A la plantà, la grua va estar tota la nit plantant els quatre cavalls de la peça central, i ens va cobrar mil duros: estàvem pagant la novatada de plantar la nostra pròpia falla.

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA MONUMENT:
Loquilandia Km 0

37

1975

FALLERA MAJOR:
ROSI TORMO ROCA

PRESIDENT
JUAN TORMO ESPARZA

ARTISTA:
LA COMISSIÓ

LEMA MONUMENT:
Jocs

Aquest any, fan novament el monument els propis fallers. L'argument d'aquesta era l'egoisme, els enganys dels bancs amb els crèdits i la construcció de pisos mal fets. Sembla una crítica actual.

La fallera major vivia a Lloc Nou, i fins allí va anar la comissió a fer una despertà.

Per aquell temps, encara es feien corregudes de bous i en 1975 vam ser l'única falla que hi va anar. Aquest fet es va produir degut a que l'entrada no era gratuïta com anys anteriors i van tindre que pagar tant fallers com músics. I van ser els nostres músics el que amenitzaren la correguda.

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

La presentació es va fer a l'antic Gran Teatre, junt a la falla República Argentina. I com a fi de festa va actuar la cantant Dova.

La cavalcada del ninot va ser el 9 de març. La carrossa era un cotxe descapotable i el que més recorde era el fred que feia eixe dia.

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Tenia tan sols quatre anys, però mai he pogut oblidar-ho. Em va acompanyar, com a president infantil, el meu germà Sergio. Ambdós vam gaudir com allò que n'èrem de tots els actes que compartíem. Erem xicotets, però no vam faltar a cap. Aquell any, la pluja va empanyar l'acte de l'ofrena a la Verge.

Vaig repetir l'experiència i, de nou, vaig representar a la meua falla amb deu anys. Eixa era la meua màxima il·lusió.

Sabies que?

- Aquest any es va començar a fer un sopar de germanor amb la falla República Argentina, al seu casal.
- La segon part de la presentació va ser amenitzada per la cantant valenciana Salomé.

50
1965 - 2015

1975

FALLERA MAJOR INFANTIL:
EDURNE TORMO BARBERÀ

PRESIDENT INFANTIL
SERGIO TORMO BARBERÀ

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES

LEMA MONUMENT:
Il·lusió infantil

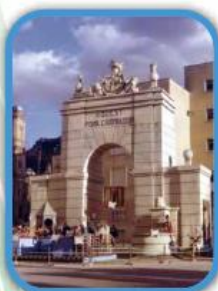

1976

FALLERA MAJOR:
Mª JESÚS MARTÍNEZ ANDRÉS
PRESIDENT
JUAN TORMO ESPARZA

ARTISTA:
LA COM ISSIÓ
LEMA MONUMENT:
Un poble somniador

Sabies que?

- Fins aquest any es duïen punys d'encaix en la jaqueta curta de faller, a partir d'ací es llevà aquesta obligatorietat.
- Part de les disfresses de la cavalcada, que versava al voltant de les dansades Valencianes, foren confeccionades a l'empresa del president Juan Tormo.

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Aquesta comissió em va ensenyar a respectar i estimar la pólvora. Vaig descobrir que les despertades plenes de música i masclets, despertaven tots els meus sentits a la vegada i produïen en mi unes sensacions que no es poden descriure.

La nostra Falla, aquell any, com la majoria de tots els anys, volia el Primer Premi, i com quasi tots els anys, va ser molt crítica, aquesta vegada amb els regidors de l'Ajuntament. Algú del Jurat, es va sentir ofès i ens castigà en totes les puntuacions que li pertocava puntuar amb un tres en tot. Aquesta puntuació va ser responsable de que no guanyàrem el Primer Premi.

Quan vam arribar al casal, es discutí el posar un gran 3 dalt del monument faller. Tot seguit, es va decidir deixar-ho córrer.

Recorde l'alegria, les ganes de festa, les ganes de quedar-se tota la nit al Casal, perquè anar a dormir estava reservat a partir del dia 20 de Març.

Recorde un casal on no teníem veïns que protestaven perquè no molestaven a ningú.

Quan em pare a pensar en les falles d'aquell any, tots els records no són bons, són millors, i penso que aquests són tan bons gràcies a la seva Comissió, que per a mi, va ser la millor Comissió que podia lindre, i en aquell moment, em vaig sentir molt contenta i orgullosa de ser la seva representant.

Així que des d'ací i ara, no més em resta agrair-vos a tots i a totes que formeu part d'aquesta gran Falla.

50
1965 - 2015

1976

El monument aquest any, de nou, el fan els fallers. El dia de la plantà, per a poder traure del taller les peces grans, van tindre que picar la porta d'aquest. La peça central fou el Portal del Lleó, el qual va meravellar a l'artista Paco Bolinches qui va felicitar als membres de la comissió, pel bon treball fet. Sent l'argument "Assumptes locals" i el lema "Un poble somniador". El pressupost aquest any va ser més del doble que anys anteriors, 75.000 pessetes.

Aquell any, Vicent Pastor i la seua dona, portaren els llibres explicatius a València dintre d'una borsa d'esports. La van deixar una estona al repeu d'una finestra de l'ajuntament, cosa que va crear un rebombori ja que la gent es pensava que era una possible bomba.

FALLERA MAJOR INFANTIL:
Mª ISABEL TORMO ALDEGUER
PRESIDENT INFANTIL
JOSÉ ROCA TOMAS

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA MONUMENT:
Il·lusions infantils

1977

FALLERA MAJOR:
Mª MERCÈ GIL TORREGROSA
PRESIDENT
RAFAEL FUENTES PUCHADES

ARTISTA:
LA COMISSIÓ
LEMA MONUMENT:
El món del conte

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Les falles sempre han passat èpoques d'aurades i altres que no ho han estat tant. Diuen que qualsevol temps passat fou millor, però no sempre n'estem d'acord amb aquesta afirmació.

Jo treballava a la SEAT, en realitat a Comercial Seta-bense i estava plenament integrada en el grup humà que esmorçàvem junts al Bar de les instal·lacions. Allí els esmorçars eren per parlar de tot, però hi hagué un moment que es va plantejar que la Falla de la Plaça de l'Espanyoleto no tenia fallera per a 1977. Clar, això venia a compte de que una gran majoria eren fallers d'eixa comissió i sols faltava un mes per a la presentació. Mig en broma, mig en seriós vaig dir que no es preocuparen que si no tenien fallera major ho seria jo.

Jo no era fallera de la comissió, però la broma va ser acollida amb serietat i em digueren que endavant, que si jo volia, jo seria la fallera major de 1977.

Dit i fet, i així començaren els preparatius per a que jo representara a la Falla de l'Espanyoleto, on vaig trobar molt de calor humana i una gran acollida, sobretot del seu president Rafael Fuentes i del senyor Vicent Pastor que en tot moment estigueren al meu costat.

Recorde una falla modesta, humil, però sobretot en moltes ganes de fer falla, de seguir treballant per aconseguir un monument important que tornaria en els propers anys, i per damunt de tot això que em varen fer sentir com si fora fallera de tota la vida, no una estranya ni una desconeguda.

Aquell dia esmorçant vaig dir que jo seria la Fallera de la Plaça de l'Espanyoleto i no em vaig penedir en cap moment. La experiència va ser irrepelible i hui tornaria a ser-ho.

Ara que la falla compleix 50 anys polser és l'hora de fer balanç i el meu és un balanç que sempre quedarà gravat en la memòria. Aquells dies han quedat per a sempre dins de mi, i estic segura que en totes les que han viscut l'experiència de ser falleres majors, i més encara en circumstàncies com varen ser les meues.

Sabies que?

- El propietari del taller on es fabricaven els monuments, a més de deixar-nos debades el local, ens va regalar una barra de bar per al casal.
- Una vegada més, a la cavalcada del ninot, els homes es van distressar de dones, en aquesta ocasió de hawaianes.

50
1965 - 2015

1977

FALLERA MAJOR INFANTIL:
Mª JOSE SEGURA BONO
PRESIDENT INFANTIL
RAFAEL FUENTES BONO

ARTISTA:
LA COMISSIÓ
LEMA MONUMENT:
Pio Pio

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

1978

FALLERA MAJOR:
MARIAN RICHART DIEGO
PRESIDENT
VICENTE BURGNET MONTES

ARTISTA:
LA COMISSIÓ
LEMA MONUMENT:
Refresc d'estiu

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Recorde aquest any amb molta emoció, molta alegria. Era el primer any que la meua família i jo pertanyíem a esta falla i, encara que jo tenia sols 13 anys, els meus pares no van dubtar en dir que si quan els van oferir ser jo la fallera major. Aquest any també es van apuntar a la falla alguns amics dels meus pares i va ser un any molt especial. Recorde aquelles nits al casal tan divertides i en les que estàvem fins les set del matí, per anar a la despertà. La cavalcada era molt diferent a ara. Jo vaig anar amb un cotxe descapotable, no hi havia carrosses.

El dia de Sant Josep també era especial. Anàvem als bous per la vesprada i després al sopar vestides de falleres.

Sabíes que?

- La falla la vam construir a la línia roja del carrer Duc de Calabria, en uns locals comercials de Juan Tormo.
- Quan teníem construïda la botija no hi havia manera de traure-la d'allí per la porta, i vàrem tindre que traure-la pel pati interior amb una grua.

50
1965 - 2015

1978

FALLERA MAJOR INFANTIL:
TERESA TORMO ALDEGUER
PRESIDENT INFANTIL
JUAN CARLOS MARTINEZ MARZAL

ARTISTA:
LA COMISSIÓ
LEMA MONUMENT:
L'hora dels contes

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

1979

FALLERA MAJOR:
LOLA FABRA PERIS
PRESIDENT
VICENTE BURGUET MONTES

ARTISTA:
ANTONIO GRAU CROS
LEM A MONUMENT:
Pactes

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Les falles d'aquells anys no tenen res a veure en les d'avui en dia. El nomenament de les falleres es feia a sa casa i sols estaven alguns membres de la comissió masculina. La presentació era al Gran Teatre junt a la falla germana. Aquest any l'escenari semblava l'Albufera i les FFM elxivrem dins d'una barca, però a pesar de les bones intencions del barquer, Pepe Tormo, les FFM tinguérem que arrossegar la barca per tot l'escenari.

El dia de la plantà tots esperàvem anar a per la fallera en la grua de Fabra, damunt de la plataforma, per a que ens portara pel carrer Napinyola.

Hi havia un sopar dedicat a la "dona del faller", ja que les dones dels fallers no eren falleres, i els joves ens quedàvem a casa. Ferem un sopar de disfresses, això sí amb el bar tancat amb clau, per si de cas.

Aquest any Alejandro Muela va fer el seu debut com a faller i va substituir al president en l'acte de la visita a les falles. En aquell temps jo tenia 15 anys i moltes ganes de festa. El pobre quedà rebutat i no el tornarem a veure fins el dia de Sant Josep.

Eixe any, el dia de Sant Josep, les dones dels fallers decidiren apuntar-se falleres, i es creà la primera comissió femenina dirigida per dones, sent presidenta Carmen Pla.

No tinc cap record de la meua falla perquè uns gamberros tallaren el cap a tots els ninots de la falla, la nit abans de Sant Josep.

Segur que podria escriure més coses d'aquell any i d'altres més, però no hi ha espai. Sols puc donar les gràcies a la comissió a la que li dec el meu amor a les falles, ja que em va veure créixer com a fallera i m'ha ensenyat a voler i viure aquesta festa.

Sabies que?

- Aquest any es va reformar la "cova-disc" del casal amb sòl de purpurina i murals pintats pel mestre Pepito Cerdà...

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Quan vaig ser FM i feia un parell d'anys que el meu germà i jo érem fallers. Al ser prou introvertits, encara no estàvem molt integrats en la falla, així que va ser la manera més bonica d'obrir-me a la resta de xiquets... I conèixer més "tios": el tio Fabra, el tio Juan, el tio Pepe... Una gran família!!!

Una de les anècdotes més gracioses va ser el dia de la presentació. Es va celebrar en el casal de República i durant tota la segona part estàrem a l'escenari i jo dalt de tot i, com no, la veixiga no podia esperar!!!

Em baixaren... i hala!!!, la pinta d'una fallera a terra mentre el pallasso feia la seua actuació.

Un record molt especial per a José David Catalá, president infantil, que bona parella feiem!!!. I com no, Vicente Burguet, el presi. Què puró més gran li vaig regalar... se'l fumaria?

Els records més bonics són per a Loli Fabra, la meua FM, com em cuidava, sempre pendent de mi... La vull un munto (Loli, encara tinc el pallasso blau que em regalares).

Aquesta vivència va calar molt fons en una xiqueta de sis anys. Em vaig enamorar de la falla de l'Espanyoleto!!!.

Sabies que?

- El decorat de la presentació fou els fons de l'albufera de València i davant una gran barca de vela amb el barquer (Pepe Tormo) i les dues falleres amb els seus presidents.

50
1965 - 2015

1979

FALLERA MAJOR INFANTIL:
ISABEL M. AGUADO MARTÍNEZ
PRESIDENT INFANTIL
JOSE DAVID CATALÁ

ARTISTA:
ANTONIO GRAU CROS
LEM A MONUMENT:
Pactes

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

1980

FALLERA MAJOR:
MARTA FUENTES BONO
PRESIDENT
JUAN TORMO ESPARZA

ARTISTA:
ANTONIO GRAU CROS
LEM A MONUMENT:
Els pecats

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Començaven els anys 80... Una dècada plena de canvis, i si tinc que elegir una paraula per definir el meu regnat seria aquesta: canvi.

Les comissions estaven formades per homes exclusivament, mentre que la participació de la dona en la festa es limitava al "sopar homenatge a la dona del faller"... un sopar-recorridor a la su-misa, callada i professional confeccionadora d'entrepans per a l'home, que se'n anava a la falla després d'una jornada de treball.

Primer canvi: La comissió femenina. La falla fou la primera de Xàtiva on es va gestar la primera comissió femenina. Amb presidenta, Maria Carmen Pla al front començàvem a reunir-nos. Això sí, els dimarts. Les nostres loteries, reunions, les primeres incursions en les reunions dels divendres al casal...

Segon canvi: La indumentària. Va eixir al carrer el primer vestit d'hortolana. Ens seguiren en l'exemple altres comissions. I el dia de la visita a les falles, se'n va convidar a que les falleres majors de les comissions de Benlloch, Gregorio Molina i Espanyoleto es canviaren els vestits d'horta per l'oficial... Però, no ens vam canviar. Allò ens va costar el no poder desfilar amb la resta de comissions. No contents, vam decidir fer una visita a les falles pel nostre compte i risc. I de nou va aplegar el càstig de la J.F. desfilar els primers sense respectar el lloc de desfilar segons el premi de falla...

I a partir d'aquell fet, la falla ha sigut pionera en altres moltes coses... els primers brasons negres de Xàtiva els duguerem nosaltres. Els primers en tindre casal en propietat. Els primers en traure carros amb rodes per arrossegar en les cavalcades infantils, i hui hi ha més carros amb rodes que xiqueta.

I un últim primer, encara que és més una anècdota, som la primera falla i única fins a aquesta data que té un banderí a la millor carrossa sense tindre carrossa.

El dia del lliurament de premis, escoltem: "premi a la millor carrossa, falla Espanyoleto". Aquell banderí ens va consolar després de perdre la presentació per un punt amb la falla del Mercat.

Després de tants anys, soc capaç de tancar els ulls i veure'm en l'escenari del vell teatre, assentada en una cistella de flors farrada d'or, i tindre davant meu a mon pare, recitant-me una poesia que havia escrit per a mi... Això no té preu.

Soc capaç de recordar moltes coses vivides amb la meua família de la falla, moltes alegres, altres no tant. Però no soc capaç de poder explicar el que significa per a mi la falla i haver sigut fallera major.

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

L'any 1980 el recordo com si fora hui, tinc que dir d'ell com a fallera major infantil guarde un record molt agradable. Vaig estar rodejada de la meua família i de la meua comissió. Com no, va ser un gran any per a mi, degut a que la meua il·lusió es va complir. Recorde com si fora hui els moments de complicitats que vaig compartir en Marta Fuentes, ella com a fallera major.

Va ser una setmana fallera que anyore cada any que ve la setmana de falles. Recorde que no va ser un any de grans premis però sí un any que jo estava molt orgullosa de la meua comissió per el seu recolzament que em va donar.

A més a més, era una època, on els ninots de les falles eren furtats per les nits, no era gens agradable alçar-te de bon matí per anar a un altre acte i que els ninots anaren desapareguent. Ho recorde com si fora hui, el ninot que volia cada vegada que men anava a casa i pegava una miradeta per a comprovar que estiguera en la falla. Totes les nits em gitava en la inquietud de que no el furtaren. Va arribar el dia Sant Josep el meu ninot no es trobava al monument, jo preocupada perquè quan arribara la nit, no tindria el ninot que m'agradava i ja no quedaven quasi al monument, havien desaparegut quasi tots. Una grata sorpresa em vaig emportar quan una part de la comissió per la matinalada de Sant Josep, va agafar el ninot que tant m'agradava del monument i me'l va guardar al casal per a que jo tinguera eixe gran record del meu any. Sempre estaré agraïda a eixa gent perquè a dia de hui, veig el ninot i em venen mil records a la meua memòria de ixe meravellós any.

50
1965 - 2015

1980

FALLERA MAJOR INFANTIL:
EVA REVERT ALBA
PRESIDENT INFANTIL
RAFAEL AGUADO MARTINEZ

ARTISTA:
PACO ROCA/COMISSIÓ
LEM A MONUMENT:
L'escola

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

1981

FALLERA MAJOR:
LOLES CATALÀ PASTOR
PRESIDENT
JUAN TORMO ESPARZA

ARTISTA:
ANTONIO GRAU CROS
LEM A MONUMENT:
Tot contaminat

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

En primer lloc, voldria dir que tots els moments viscuts durant el meu regnat com a Fallera Major foren vertaderament especials per a mi i si em permetiu m'agradaria fer una especial menció amb molta estima a mon pare Pepe Català, faller i tresorer en aquelles dates de la comissió, i que visqué aquelles falles tan intensament com jo.

Per no estendre'm molt, passaré a detallar alguns dels fets més curiosos que em venen a la memòria. Tal vegada un dels més significatius ocorreguts aquelles falles, fou que va ser el darrer any que la falla plantà el monument al mig de la plaça, és a dir, davant del que hui és el centre d'especialitats. Recorde que es va dir que un dels motius del canvi seria el tamany de la plaça, la qual feia que, per gran que fora el monument, sempre es quedara xi-cotet. Aleshores hi havia que buscar altre lloc on la falla impactara més.

També recorde la forta tronada i pluja que va caure durant l'entrega de guardons. Aquesta, trencà part del cadafal central de la falla, el qual estava dedicat a les "autonomies". Però la decisió ja estava presa: guanyarem el primer premi de la primera secció i crec que allò va marcar el punt d'eixida cap a una continuïtat ascendent en lo que a guardons de falla es refereix.

Possiblement, l'esdeveniment més curiós per aquella època fou la correguda de bous del dia de Sant Josep, la qual va estar protagonitzada per tres dones toreres (hi ha que l'indica en compte que es vivien temps de canvis i reivindicacions). Sincerament, allò va semblar més una "charlotà" que una correguda de bous, i a bon segur que, si el Sr. Ricardo Fabra hui estiguera entre nosaltres, donaria fe del fet.

Aquestes, tan sols, són algunes de les pinzellades que guardo a la meua memòria com anècdotes més distintives. Però no cal dir que hi ha quantitat de vivències que, totes juntes, feren d'aquelles falles, unes falles inoblidables.

Es creà un grup de teatre que es va estrenar a la presentació de la nostra falla. A la Fira d'Agost de 1980 es decideix muntar un barracó per a la venda de begudes i menjar. D'aquella manera, i amb el sacrifici de treballar tota la fira, s'arreglarien més fons per a la falla. Aquell va ser el principi de moltes més fires al famós 'Xiringuito d'Espanyolet'.

Aquell any va ploure prou, i moltes de les falles de Xàtiva van caure i es van trencar. La nostra no seria menys, i al gran pallasso que coronava el monument, se li calgueren els braços a causa de la pluja. A més tota la sorra que s'havia ficat baix del monument també es va veure arrossegada per l'aigua.

A més, va ser l'últim any que es va plantar la falla enfront de l'ambulatori. Ja que, la nit de la cremà, degut al foc, les persianes de la finca que hi havia al lateral del monument es van fondre, i van esclafir nombrosos cristalls.

Es va guanyar el primer premi de primera secció, cosa que va situar Espanyolet en l'elit de les falles de Xàtiva.

Sabíes que?

El grup de teatre que s'estrenava aquell any a la presentació de la falla, només va assajar 5 dies abans del seu debut.

50
1965 - 2015

1981

FALLERA MAJOR INFANTIL:
ISABEL RAMÓN MOLLÀ
PRESIDENT INFANTIL
JUAN M. MONROIG CERDA

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEM A MONUMENT:
Il·lusions i fantasies

1982

FALLERA MAJOR:
SILVIA BARBERÀ ESPLUGUES

PRESIDENT
JUAN TORMO ESPARZA

ARTISTA:
ANTONIO GRAU CROS
LEMA MONUMENT:
Com està el món

Entrem l'any amb la continuïtat de Juan Tormo i l'artista de la falla gran Antoni Grau i Cros i la fallera infantil amb Paco Roca. Això sí, el pressupost continua pujant, aplegant el monument gran al milió de pessetes (6000 euros), obtenint el primer premi de la primera secció.

Canvia el lloc de plantar la falla, passant a ser davant de la farmàcia. Aquest lloc es més resguardat i llueix molt més. A dia de hui, aquesta és la demarcació que més vegades hem plantat el monument, exceptuant uns anys que plantàrem de nou davant del centre d'especialitats.

La cavalcada va ser una de les més macabres que dúiem fetes fins aquells temps, anomenada "l'enterrament 82", on tots els integrants de la falla anaven de dol, criticant tots els organismes que el govern ens anava llevant, com el Banc d'Espanya, emissores de ràdio...

Sabies que?

- El grup de teatre actua aquell any amb l'obra "Tenoria a la força" en Xàtiva i València.
- Celebrem el X aniversari de presentacions conjuntes amb las Falla República Argentina, amb una actuació conjunta de Rafael Fuentes i Pepe Barberà.

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Els primers records de la meua infantesa van units a les falles; en concret a la falla de l'Espanyoleto, on començà de la mà dels meus pares els meu caminar per aquest meravellós món en el que encara continue immersa.

A la meua ment estan gravats els records del meu regnat com a fallera major infantil. Tenia sols 4 anys però mai he pogut oblidar-los, ja que vaig repetir l'experiència amb 10 anys fins aplegar a la meua màxima il·lusió: ser la fallera major de la meua falla l'any del 25 aniversari em va pliar de satisfacció i el vaig gaudir plenament acompanyada per mon pare, que era el president i no hi havia acompanyant millor.

Recordo amb gran emoció l'acte de la meua proclamació, amb un teatre ple i una escenificació digna dels millors actors que recrearen la figura de l'il·lustre pintor Josep de Ribera "L'Espanyoleto", d'una manera immillorable.

Tot en aquest any fou perfecte i en la meua memòria queden infinitat d'actes dels que no puc destacar cap, ja que llevaria mèrit sense motiu als no anomenats.

Sols queda desitjar a tots els components de la comissió i en particular al seu president Pedro i a Bea fallera major, unes falles 2015 inoblidables com les que jo vaig viure al meu regnat; que el temps ens acompanye i per damunt de tot que predomine la germanor fallera.

¡VIXCA LES FALLES!

¡VIXCA LA FALLA DE L'ESPANYOLETO!

50
1965 - 2015

1982

FALLERA MAJOR INFANTIL:
EDURNE TORMO BARBERÀ

PRESIDENT INFANTIL
RAUL MARTINEZ MARZAL

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA MONUMENT:
La primavera i els xiquets

1983

FALLERA MAJOR:
INMA BURQUET MARTÍNEZ
PRESIDENT
JUAN TORMO ESPARZA

ARTISTA:
ANTONIO GRAU CROS
LEM A MONUMENT:
Al pas que anem

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Gràcies a la il·lusió i a l'esforç per part dels meus pares vaig poder ser Fallera Major Infantil l'any 1974 i Fallera Major l'any 1983...

Moltes coses m'han quedat d'aquells anys carregats de vivències i d'emocions extraordinàries...

Com per exemple que no vaig poder ser fallera major l'any 82 perquè em vaig trencar la cama en un accident de moto i no estava recuperada, (sort que allí estava Silvia Barberà).

També recorde el dia de la meua presentació; va caure tan gran nevada que es va haver de suspendre.

No ho recorde tot a la perfecció, ja que ha passat tant de temps... però puc dir amb tota seguretat, que va ser una experiència irrepetible, que vaig lograr exprimir tot al màxim i passar-ho d'allo més bé, per a que, al finalitzar em quedaren tots els records i la sensació d'haver gaudit com mai.

Voldria mencionar d'una manera especial als presidents i falleres majors que em van acompanyar aquesta dos anys: Juan Carlos Tormo Barberà i Juan Tormo Esparza, Tere Richart i Maite Giner, als que des d'aquestes línies aprofito per a donar-los les gràcies per haver estat sempre al meu costat i fer que els meus regnats foren més entranyables.

Al mateix temps, no puc oblidar a la resta de la comissió i a tota la gent que em va fer feliç eixos anys, sense nomenar a ningú, ja que la llista és molt llarga.

Estic molt orgullosa d'haver representat a aquesta falla, que de sempre s'ha caracteritzat per ser una comissió unida, treballadora i divertida.

Gràcies per compartir somriures, il·lusions i llàgrimes amb mi. Sempre tindrè al meu cor els anys que vaig viure com a fallera, i com no, vull agrair-vos haver comptat amb totes nosaltres per a celebrar aquest 50 aniversari.

Ser Fallera Major és algo que qualsevol fallera hauria de poder viure una volta en la vida.

50
1965 - 2015

1983

El colp d'estat va ser la crítica que ocupà la cavalcada. Vam ser l'única comissió que es va atrevir a parodiar els fets ocorreguts el 23-F. Es va representar de la següent manera: una grua arrossegat un cotxe amb un 'gran colp' i li seguia una dona en 'estat'. La falla, sabent el que es jugava, va saber representar-ho de forma subtil i que tothom ho entenguera.

Per tercera vegada es tornen a utilitzar barraques valencianes a la presentació. Dins de les quals apareixien les falleres majors a l'obrir-se les portes de les barraques.

El grup de teatre va estar treballant en varies representacions, "Colombari de profit" i "Les travesures de Miliet", el que va ajudar, juntament amb altres activitats falleres, a que ens atorgaren el Premi a l'activitat fallera.

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Va ser molt bonic i m'ho vaig passar molt bé, en companyia de tota la gent de la Falla.

Tinc una anècdota referent al dia de la presentació. Eixe dia va nevar moltíssim i es va tindre que anular l'acte i celebrar-lo altre dia.

Va ser un despagó per a mi, però el dia que es va fer va ser inoblidable...

FALLERA MAJOR INFANTIL:
TERESA RICHART DIEGO
PRESIDENT INFANTIL
FRANCISCO GUERRERO ALM INANA

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEM A MONUMENT:
Costums valencianes

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

1984

FALLERA MAJOR:
NIEVI PASTOR VIDAL

PRESIDENT
JOSE LUIS PEREZ VIDAL

ARTISTA:
ANTONIO GRAU CROS
LEM A MONUMENT:
On anirema parar

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Hi ha diverses anècdotes del meu any com a fallera major, una d'elles és el dia en què la comissió va vindre a casa dels meus pares per a nomenar-me com a fallera major, després d'haver menjat i begut es va sentir una veu que deia: "i si anem i tirem el barandat del casalet per a fer-lo més gran? i així va ser pensat i fet vam anar tots a tirar el barandat, en acabar vam tornar a mi casa a continuar amb la festa.

Una altra de les coses que recorde és la meua exaltació va ser un dia entre setmana, concretament el dijous 23 de febrer, en el Gran Teatre. Vam eixir des del casal fins a la porta de Sant Francesc on ens vam trobar amb la comissió de República Argentina que portava la xaranga, ja que la compartíem i cada any li focava a una de les dues comissions. I des d'allí anàrem tots junts fins al Gran Teatre.

Els dies de falles els recorde amb molt de fred, i per últim i no per això menys important, va ser la gran companyia que vaig dur, del meu cosí, padrí i sobretot gran president Jose Luis Pérez Vidal.

50
1965 - 2015

1984

José Luis Pérez i Vidal fou el president d'aquest any, substituint a Juan Tormo després de 4 anys continuats al càrrec, però continuem amb l'artista xatívi Antoni Grau amb el monument gran i Paco Roca amb la falla infantil.

El grup de teatre continua amb molta força, actuant dins i fora de la ciutat, representant "La Tia Pepa-Tona" i altres obres d'exercicis anterior. A més a més, a la presentació confeccionaren la Font dels 25 dolls, on estaven assegurades les dues falleres majors d'aquest exercici. A la segona part es va representar l'obra anteriorment comentada "La Tia Pepa-Tona".

El tema de la cavalcada fou la fecundació in vitro, tema que per aquells temps, a la medicina era una autèntica revolució. El tema de la procreació no natural no els pareixia gens be a la gent d'aquell moment. Un dels cartells deia:

* El problema serà al parlar,
a qui li diran mare?
a una dona o a un tub de cristall?*

Sabies que?

- Aquest any es deixa de fer el tradicional sopar de germanor amb la falla República Argentina.
- Varem ser l'única falla que, per col·laborar, va ficar una propaganda al llibre de la Junta Local Fallera d'aquell any.
- Aquest any aconseguim el campionat de Truc.

FALLERA MAJOR INFANTIL:
REGINA TALAMANTES PLA

PRESIDENT INFANTIL
JOSE IGNACIO PEREZ TORMO

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEM A MONUMENT:
Olimpiades Falleres

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

1985

FALLERA MAJOR:
ESTRELLA JIMÉNEZ GARCÍA
PRESIDENT
JOSE LUIS PÉREZ VIDAL

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA MONUMENT:
Tot contaminat

62

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

D'una simple conversa entre amics i de l'enorme il·lusió que li feia als meus pares, va sorgir la idea que jo fos fallera major. Quan m'ho van dir no ho podia creure. Però fent la vista enrere no puc dir una altra cosa més que va ser un esdeveniment que mantens en el record per sempre. Ara em venen a la memòria moltes coses i, per damunt de tot, les persones que van fer el possible i l'impossible perquè gaudís al màxim del meu any.

El primer record és el dia de la presentació, aleshores encara es feia amb la República Argentina. Quin treball van realitzar, va ser increïble. Arribar al Gran Teatre i veure el decorat era com si ens trobéssim en el Ermita de Sant Josep, amb processó inclosa pel passadís del teatre, genial, no faltava cap detall. La gent estava encantada.

En aquell temps encara es feia la correguda de bous de Sant Josep, i aquest any va ser transmesa per Televisió. Per aquelles coses de l'atzar, un brindis d'un dels toreros que anava dedicat a la fallera major de Xàtiva, em va anar a caure a mi, imagineu-vos la il·lusió que li va fer veure'm a la tele a tota la família que tinc vivint fora de València.

I per acabar, vull donar les gràcies a totes i tots, els que hi són i els que allà on estiguin en saben que aquest any també hi estaran amb mi, d'una o d'altra manera, celebrant aquest 50 aniversari.

Gràcies a la 'Falla Espanyoleto' i ja sabeu... A per altres 50 més!!!

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

FALLA! Què be sona aquesta paraula i quanta grandesa conté quan l'associes a aquestes dates de tant d'arrel i tradició per a tots els valencians.

Pel que a mi respecta, no puc concebre un mes de març sense la setmana fallera, el seu olor a pólvora, el so de les bandes de música, el tabalet, la dolçaina, tot m'esglaiava i em porta a estar la resta de l'any desitjant que tornen per poder gaudir novament de totes aquestes sensacions.

La meua primera experiència al món faller no puc recordar-la, si no és per allò que em conten els meus pares, ja que vaig ser fallera des del mateix instant en que vaig vindre al món.

Mon pare era president de la falla Espanyoleto. Ho va ser durant molts anys i tant als meus germans com a mi mateix, ens va inculcar l'amor a aquesta festa que particularment en mi, va calar fons i de la que, fins hui, no he pogut deixar.

Amb huit anys vaig ser fallera major infantil, acompanyada pel president, que va ser el meu cosí Oscar. D'eixe any guarde records molt entranyables.

Tots els actes m'agradaren, els vaig gaudir a tope i em vaig sentir molt acompanyada per tots els membres de la comissió. Eixe any presidia mon tio José Luis, que em va colmar d'atencions.

Pels meus records infantils i pels bons moments viscuts, desitge de cor, a tota la família fallera de la comissió de l'Espanyoleto, en especial a Pedro el seu president i a Beatriz la seua fallera major, un any perfecte en el que commemorar el seu cinquanta aniversari i demanar-los que continuen com ho estan fent per engrandir aquestes festes de tant d'arrel i tradició a la nostra Ciutat.

Sabies que?

El dia del vi d'honor de la fallera major infantil, ens van tallar la llum, i es va tirar un fil de corrent des de casa d'un faller que vivia d'enfront, per a poder fer l'acte.

50
1965 - 2015

1985

FALLERA MAJOR INFANTIL:
ELSA TORMÓ BARBERÀ
PRESIDENT INFANTIL
ÓSCAR PÉREZ TORMÓ

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA MONUMENT:
Hores de festa

63

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

1986

FALLERA MAJOR:
M.ª CARMEN REVERT ALBA

PRESIDENT
PACO GUERRERO BOLINCHES

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA MONUMENT:
Empastres

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Va ser un any que va marcar un abans i un després com a membre de la Comissió. Vaig viure la Festa des d'un altre punt de vista. Mai oblidaré els aplaudiments de tota la Comissió quan em nomenaren fallera major, al Gran Teatre de Xàtiva. Començà l'any que tant havia desitjat, per això d'eixe any només recorde coses boniques com aquestes. Recorde que va ser el primer any, que des de Junta Local Fallera de Xàtiva, es van numerar els banderins. La Comissió va gaudir de molts banderins. Sempre estarà a la meua memòria moments com; la carrossa de la cavalcada, per la seua alçada, en raó quan l'estaven fent, sempre em dien... "¿No tindràs vertigo, verdad?". la presentació i tots els actes als quals vaig assistir. Com d'allò be que m'ho vaig passar, per les nits, al casal. No volia perdre'm res en cap moment. Clar, al final, el son s'apoderava de mi i, fins i tot el dia de la cremà, em vaig adormir a la estàtua de l'Espanyoleto mentre el monument es cremava.

L'any 1986 té eixe record per a mi. Jo que va ser un gran any per a mi, donat a que vaig tindre tot el suport de la meua família i de la meua Comissió. Sempre anyoraré eixe any i cada vegada que el recorde, sempre apareix un somriure.

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Al 1986 jo tenia 8 anys i la veritat és que era molt xicoteta i n'hi ha moltes coses que no recorde. De fet, parlant amb M.ª Carmen Revert, la meua FM, em va fer recordar algunes d'elles i ens vam riure al comentar-les.

Allò més significatiu, i el que més recorde, va ser el dia del lliurament de premis. Eixe any vam guanyar un muntó de primers premis a la cavalcada, a l'Ingeni i gràcia, a la millor falla... I Oscar Guerrero i jo vam ser els que més passejàvem: eixa vesprada entre aquelles butaques de la Sala de Plens de l'Ajuntament, carregats amb els nostres banderins.

Altra anècdota de l'any que vaig ser FM: va ser el primer any que la comissió infantil tenia el seu propi banderí, i anarem a l'església de la Mercè per a que En Rafael el beneïra.

Sabies que?

- Apareix el primer càrrec femení, sent Maribel Aparicio la delegada de la secció femenina.
- És l'any que es fa l'estendard de la comissió infantil, amb els mateixos colors que el gran, fons verd, amb lletres blanques.

50
1965-2015

1986

FALLERA MAJOR INFANTIL:
MABEL GARCÍA APARICIO

PRESIDENT INFANTIL
ÓSCAR GUERRERO ALMÍANA

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA MONUMENT:
El nostre barri

1987

FALLERA MAJOR:
REMÈ GIL VÁZQUEZ
PRESIDENT
PACO GUERRERO BOLINCHES

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA MONUMENT:
Açò pega un pet

Rebem el Bunyol d'Or Col·lectiu, el qual ve en 2 anys de retràs, ja que s'atorga als 20 anys de continuïtat de les comissions que treballen per la festa de les falles.

El lema de la cavalcada era "La correguda de la verdura", criticant-se el mal pagament de la verdura que es feia als llauradors. Aquell any van eixir les dones més majoretas de la falla disfressades de verduleres i repartint llegums a tothom, incloïent a la tribuna.

És el primer any que es fa la presentació al Cinema Avenida, sent el decorat el portal de lleó amb la font al costat. Va ser un gran decorat, ja que les dimensions de l'escenari ho requerien. Per el portal aparegueren les dos falleres majors, i posteriorment va eixir per allí tota la cort d'honor.

Guanyàrem el primer premi de presentació i el millor ninot infantil. En canvi vam quedar segons en la secció especial del monument gran i en el llibret.

Sabies que?

- Aquell any es va fer popular a les cercaviles, la cançó que diu? " Tirate de la moto, de la moto tirate, para ser buen fallero, de Espanyoleto hay que ser".

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

50
1965 - 2015

1987

FALLERA MAJOR INFANTIL:
PATRICIA CHAQUET TEROL
PRESIDENT INFANTIL
SERGIO PÉREZ MONFORT

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA MONUMENT:
De Xàtiva al cel

1988

FALLERA MAJOR:
ISABEL M. AGUADO MARTÍNEZ
PRESIDENT
PACO GUERRERO BOLINCHES

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA MONUMENT:
Genis cassolans

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

En juny del 87 els meus pares em digueren: "Eres la fallera major i anem a pel primer premi de falla" Siii? Quina fallera no desitja això?.

El regnat va començar amb la proclamació el 7 de novembre, el meu aniversari. La presentació... uummm! No va aixir com s'esperava, però que emotiva. Loli Fabra em va regalar les pintures i em va pintar. Em sentia guapíssima. Per cert, era la primera vegada que vaig veure al meu germà "toca-dell", que borratxera duïen Felo i ell cantant en companyia de Vicent: "Que no nos falte de nia".

I lo emocionant que va estar així primer premi? A les 22 hores elixim de l'ajuntament! Això sí, plorant d'alegria... ho aconseguírem!

Sempre al meu costat tenia al presi Paco Guerrero oferint-me caramels tot el temps (ja no fumava, no em donava tabac). I Àngela, la meua fallereta infantil? En aixà carata tan dolça i sempre amb el seu somriure. Com no, acompanyada pel seu germà Kike.

Una menció especial per a Mario Morata, que ens acompanyava com a membre de la J.F. tot templat eli, amb el seu falxi verd.

Què any més... Puf!!!. No es pot explicar amb paraules. Es per a viure!

Per sempre: VIXCA LA FALLA ESPANYOLETO!!!

Sabies que?

- Aquest any comença la tradicional volta per les falles el dia de la plantà amb el camió de Fabra.
- Va ser l'últim any que fèrem la presentació de les falleres majors conjunta amb la Falla República Argentina.

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

El 28 de febrer es va celebrar la cavalcada del ninot infantil i la recorde com a la cavalcada més gelada de la meua vida. Fela molt de fred, però encara així, jo estava molt contenta, dalt de la meua carrossa, confeccionada per la comissió. Era un llibre amb un "Pato Donald" coronant-lo i el tema de la cavalcada era "Carneístoltes".

La presentació va ser per la vesprada, puix en aquells anys es feia la presentació dels infantils per la vesprada i, per la nit, la de la fallera major. Va ser l'última presentació que vam fer junt a la falla República Argentina, ja que ells celebrarien a l'any següent el seu 25è aniversari.

Chabell i jo vam cridar l'atenció de tots, ja que portàvem la banda més gran i més bonica de totes. Les falleres majors de les altres falles, inclosos les de Xàtiva, feien cercle al nostre voltant per tal d'apreciar de prop aquelles meravelloses bandes.

Aquell any el president infantil sempre estava a hora per arregar-me, puix era el meu germà Kike, en qui vaig compartir aquell meravellos any i va estar a meu costat cuidant-me en tots els actes, igual que Paco i Chabell.

Tercer any de presidència de Paco Guerrero amb Paco Roca com artista dels dos monuments, igual que als anys anteriors. Aquest any per fi vàrem tornar a guanyar, amb 1.900.000 pessetes (11.400 euros), el primer premi de secció especial i millor falla per la Junta Local Fallera i la Junta Central Fallera de València, amb el lema "genis casolans", on una falla de 14 metres d'alçada tractava els genis de la pròpia falla, de la ciutat i de tots els llocs. Des del 1971 la falla no havia aconseguit el primer premi de la Ciutat. A més a més, obtinguem el premi ingeni i gràcia.

Les escenes que plenen la falla, tractaven de:

- Els genis de la pròpia falla, en una plaça de bous, torejant uns i veient com es torejava els altres.
- Els genis de l'ambulatori, amb les cues interminables que ens fan patir.
- Els genis de hisenda, amb el seu afany d'arregar-nos diners.
- Un galliner que representava els genis de la política local.
- Els genis de la Fira d'Agost i del Comerç.
- Els genis de l'Autonomia pujant al tren que anava des d'ací fins Madrid.
- Genis menuts i acaparadors, amb rentadores.
- Per últim, els genis aprofitosos que viuen a la salut dels altres.

En la cavalcada es va criticar la política local de l'ajuntament, disfressant-se gent de turistes que es tornaven bojos per trobar els monuments de Xàtiva.

1988

FALLERA MAJOR INFANTIL:
ÀNGELA SÁNCHEZ TORMO
PRESIDENT INFANTIL
ENRIQUE SÁNCHEZ TORMO

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA MONUMENT:
Contes de poca por

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

1989

FALLERA MAJOR:
NIEVES PONT CUENCA
PRESIDENT
PACO GUERRERO BOLINCHES

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA A MONUMENT:
El món de les falles

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Segur que totes les falleres majors pensem que el nostre any ha sigut el millor. Totes el recordem d'una manera molt especial. I totes tindrem alguna cosa diferent que contar.

A mi em va tocar patir... o millor dit, gaudir del '89. Si, l'any de la pluja. És recordat per tots com un any molt especial. Imagineu-vos el que representa per a mi.

Des del moment, al Club Sant Patrici, quan el meu president em va convèncer... - bé, a mi, i sobre tot, al meu marit - d'acceptar aquest meravellós càrrec, tot un fum de vivències s'amuntaven en la meua memòria.

No us les contaré totes, però us diré, per exemple, que, com una premonició, a la meua presentació ja vaig anar en cotxe perquè... plovia. Que no vaig fer el recorregut, ni l'ofrena, ni la baixada de Sant Josep, perquè... plovia. Però, com plovia, la convivència en el casal va ser més intensa que mai i per tant ens divertirem d'una manera com encara no s'ha tornat a repetir. Com plovia, vaig fer una ofrena de flors molt especial a la Seu el dia de Sant Josep.

Tinc que donar les gràcies, una vegada més, pel calor rebut per tota la comissió. I sobre tot, per les atencions rebudes per un home que va aconseguir fer-me sentir com una Reina: el meu president Paco Guerrero.

Un bes.

El monument es va veure afectat per l'ocurrència amb varies peces trencades. Açò va ocórrer ja que només es va plantar el monument, va començar a ploure i no va parar en tota la setmana de falles. Cosa que no va afectar a les despertades, les quals es van fer des de la porta del casal i els músics tocant dins.

La recorreguda també es va suspendre. Però com que la junta local va avisar prou tard, no saltres i 3 falles més vam decidir fer el recorregut. Però a l'altura del barri del Carme, es va ficar a ploure a cànters, i vam tindre que anar correguent a la 'Cova' de Pepito Cerdà, per a poder acabar allí la festa, ja que al casal estava tenint lloc el berenar de la fallera major infantil.

A la presentació, després d'un meravellós 'a propòsit' que va emocionar al públic, dins d'uns capolls de papallona, que van obrir uns ballarins i elegants donyets, aparegueren les falleres majors.

La cavalcada infantil es va dur el primer premi. I a la vegada que es feien els carros per a la cavalcada, també es feia la carrossa de la fallera major, sent un ventall amb l'escut de l'Espanyoleto.

Sabies que?

- Va ser la primera vegada que la fallera major es feia la seua pròpia carrossa amb ajuda de més fallers.
- Vam guanyar el premi a la millor disfressa al rali humorístic, representant el Papa-mòbil, que es va fer amb el 'Mini' de Rafa Vila, en una setmana.

50
1965 - 2015

1989

FALLERA MAJOR INFANTIL:
LORENA SÁNCHEZ ARGENT
PRESIDENT INFANTIL
ÓSCAR GUERRERO ALMÍANA

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA A MONUMENT:
Xàtiva mora

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

1990

FALLERA MAJOR:
EDURNE TORMO BARBERÀ

PRESIDENT
JUAN TORMO ESPARZA

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEM A MONUMENT:
El nostre poble

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Ser la fallera major de la meua falla l'any del 25 aniversari em va plenar de satisfacció i el vaig gaudir plenament acompanyada per mon pare, que era el president i no hi havia acompanyant millor.

Recorde amb gran emoció l'acte de la meua proclamació, amb un teatre ple i una escenificació digna dels millors actors que recrearen la figura de l'il·lustre pintor Josep de Ribera "l'Espanyoleto", d'una manera imitatorable.

Tot en aquest any fou perfecte i en la meua memòria queden infinitat d'actes dels que no puc destacar cap, ja que llevaria merit sense motiu als no anomenats.

Sols queda desitjar a tots els components de la comissió i en particular al seu president Pedro i a Bea fallera major, unes falles 2015 inoblidables com les que jo vaig viure al meu regnat, que el temps ens acompanye i per damunt de tot que predomine la germanor fallera.

¡VIXCA LES FALLES!

¡VIXCA LA FALLA DE L'ESpanyOLETO!

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Aquell any van passar coses extraordinàries, perquè va ser l'any del 25 aniversari. Però, si tinc que triar alguna de entre totes les anècdotes d'aquell any, m'he decidit per la presentació. Aquell any va ser especial. La meua presentació va ser l'única que es va fer exclusivament per a la fallera major infantil, separant-la de la de la fallera major. Vaig tindre una presentació per a mi a soles i per al meu acompanyant i president infantil, que no era un altre que el meu germà, José Tormo Pérez. El dia de la presentació, estava malaltet. Però així i tot, va fer un gran esforç per acompanyar-me a aquest acte i no deixar-me a soles. El que va passar, és que no va poder aguantar tota la presentació, puix estava damunt de l'escenari amb 40º de calentura i finalment va tindre que ser substituït, ocupant el seu lloc Oscar Guerrero. Així que vull donar-li les gràcies als dos, al meu benllogut germà i al meu amic Oscar, amb els que continue compartint la meua passió per les falles, per acompanyar-me en aquest acte tan important per a una fallera major i no deixar-me en cap moment a soles. M'hi gràcies als dos, vos estimo.

50
1965 - 2015

1990

FALLERA MAJOR INFANTIL:
MERCEDES TORMO PÉREZ

PRESIDENT INFANTIL
JOSÉ TORMO PÉREZ

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEM A MONUMENT:
Carnestoltes

Any del 25è Aniversari de la Falla. Es va afrontar amb molta il·lusió, ple de projectes i de idees. Es va decorar el barri des de la plaça la Bassa fins la plaça Espanyoleto amb banderes i teles. I també hi havia pantalles en front de l'ambulatori, on es projectaven imatges de la falla i la presentació.

Es va portar a terme, el tant recordat "Encontre de pintors", venint pintors de molts llocs a més dels de Xàtiva. Van participar Giner, Pepe Castells, Mallea....

La gran decepció d'aquell any va ser quan, plantant la falla, ens vam assabentar que l'artista no l'havia acabada. Aribant a pintar en pistola de gotel·le un dels ninots principals. Allò va suposar no guanyar el primer premi d'especial. Però, davant les cares llargues del dia dels premis, va parlar el president i va pujar els ànims de tota la comissió. Va conscienciar a tots que les falles són per a gaudir-les i això és el que anàvem a fer. I així va ser.

A banda d'això es va arrebregar molts premis aquell any, fins i tot el 1r premi de llibret.

La presentació va ser molt emotiva i amb un decorat irrepitible: un gran mural pintat per Leña. El decorat recreava el jardí de la plaça Espanyoleto, amb l'estàtua d'aquest, que cobrava vida. Després, uns joves aprendents de pintors, van anar col·locant un selent que, posteriorment, serien ocupats per quasi totes les falles majors del 24 anys anteriors. Finalment, la fallera major va aparèixer, de forma sorprenent, damunt del pedestal de l'estàtua. El pedestal va anar replegant-se i baixant, deixant a la fallera major.

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

1991

FALLERA MAJOR:
CRISTINA MARTÍN FUSTER
PRESIDENT
JUAN TORMO ESPARZA

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA MONUMENT:
Bruixeries

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Ja fa uns quants anys des d'aquell 17 de Març de 1991.

Aquell dia, la visita a les falles començava a la nostra plaça, aquest canvi de itinerari tenia un gran motiu. Totes les comissions de la nostra Ciutat estavem allí, concentrades, per fer una ofrena. Si, "ofrena", però en aquest cas no a la nostra benllobuda Verge, sinó a un personatge de renom universal, pel seu art com a pintor, que ens ha marcat a la nostra comissió de per vida.

Conegut com "L'Espanyoleto", que els italians l'apodaren per ser menut, encara que ell signava les seues obres plenes de llums i ombres, com a "Valentino", sinònim de "valencia". "Valentino" es converteix en la figura més representativa del realisme barroc del segle XII de la pintura espanyola.

Be, puix com anava dient, el motiu d'aquella ofrena no era altra que commemorar els quatre-cents anys del seu naixement.

Crec que estava molt content i emocionat per aquest reconeixement i així ho va demostrar. Ens va deixar el temps justet a totes les falleres majors, per a dipositar-li als peus els nostres rams. Seguidament la "gran trobada", no sabiem on amagar-nos en qüestió de segons, la plaça es quedà buida. Estavem tots a les escales de l'Ambrulatori. Però, afortunadament, tot va passar ràpid i es va poder fer la visita als monuments.

Per acabar, sols dir que és i serà sempre un orgull per a mi haver representat un any, d'aquests cinquanta que han passat, a la comissió que sempre porta en el cor, "Falla Plaça de l'Espanyoleto".

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Mirant enrere i pensant en els moments viscuts durant el meu regnat, són molts els records que em venen a la memòria, tant de rialles, nervis, diversió... mai de peus i alguna que una altra llàgrima d'emoació. Va ser sens dubte un any molt molt especial que recordare sempre amb gran afecció.

Una de les anècdotes, de la qual tinc foto com a prova, va ocórrer durant la nit del "sopar de gala". Com el seu nom indica, és un sopar en què cal anar ben vestit. Per tan especial ocasió, la meua mare m'havia comprat un preciós conjunt de seda groc i em va repetir, no menys de 50 vegades, "Sara, per favor, no et taques". Potser hauria d'haver prestat més atenció a aquestes paraules o haver escoltat unes quantes vegades més, el cas és, que només treure els entrants, va ocórrer. Gambes amb aliada, així es com es diu el causant del meu mal frangol. Dos "gotetes" del seu suc suficients per deixar marcada en la meua brusa la medalla, o millor dit, el medalló d'honor!! Al adonar-me del que havia passat i, sobretot, en pensar en el que venia advertint la meua mare, em vaig ficar a plorar. Beneides les paraules d'un senyor que seia a la meua taula (el nom no recorde) que, supose al adonar-se de l'angoixa de la meua cara, em va dir "Xè Sara, quina taca més bonica tens... si te forma de cor"... i això va ser suficient. Felip com una perdiu de la meua "taca en forma de cor", vaig ballar durant tota la nit orgullosa... de ser la fallera major.

50
1965 - 2015

1991

FALLERA MAJOR INFANTIL:
SARA PONT CARDÓ
PRESIDENT INFANTIL
VICENTE PONT CARDÓ

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA MONUMENT:
Serenates

1992

FALLERA MAJOR:
LOLA GARCÍA PONT
PRESIDENT
JUAN TORMO ESPARZA

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA A MONUMENT:
Xàtiva, festes i tradicions

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Va ser un any molt especial per a mi per motius personals, puix jo vaig néixer al barri, carrer Taquígraf Martí número 3, front a la Mercè i front al casalet antic, que de xicoteta va ser la meua guarderia (antigament l'escola de "cagons"). Josefina, la senyora que vivia al casalet, va ser la meua mestra. Eixes falles encara es celebren en eixe lloc. També tinc que destacar que el meu col·legi d'infantil va ser la Ferroviària, l'actual Junta Local Fallera.

Va ser sorpresa per a mi quan em va cridar Juan Tormo, el president. Jo estava a Tailàndia. Des d'allí vaig dir "sí" a ser fallera major. També va ser l'any de les Olimpíades a Barcelona.

La meua presentació va ser preciosa (la del costurer), encara al cine Avenida. M'ho vaig passar genial junt a la meua família i, com no, amb Olivia la P.M.I. i tota la comissió. Tots els actes van ser inoblidables, destacant l'ofrena i la missa de Sant Josep. En fi, va ser un any especial.

Juan Tormo continua com a president de la comissió. Aquest any la temàtica del monument es dedica a les festes populars, així com els articles que apareixen al llibret explicatiu.

Tinguem l'honor de que una fallera de la nostra comissió siga fallera major de Xàtiva, Edurne Tormo Barberà.

El 15 de Febrer va tindre lloc la presentació de les nostres falleres majors. Un gran costurer presidia l'escenari, i dins d'ell apareixen les falleres majors. A més va haver una segona part molt divertida i amb molta participació. Quasi tota la comissió va participar fent balls amb divertides disfresses i esquetx amb els que no podies parar de riure.

50
1965 - 2015

1992

FALLERA MAJOR INFANTIL:
OLIVIA MARTÍNEZ GARCÍA
PRESIDENT INFANTIL
JOSÉ TORMO PÉREZ

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA A MONUMENT:
Contes i fantasies

1993

FALLERA MAJOR:
JENNIFER ROLDÁN LÓPEZ

PRESIDENT
JOSE BLASCO CATALÀ

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA MONUMENT:
Teatre, Artistes i Estrel·les

Cada pas que es donava al casal, el teniem que donar amb tranquil·litat, ja que estava a punt de caure. Paco Roca era l'artista del monument gran, amb el lema "Teatre, artistes i estrel·les". El lema del monument infantil va ser "El concert".

Era el segon any en el que es feia l'encontre de pintors en homenatge al pintor Espanyoleto. Aquest acte va tindre molt bona acollida, ja que van participar molts pintors, els quals feien les seues obres a l'aire lliure, decorant així tota la plaça d'una manera especial.

La falla Espanyoleto, amb les seues ganes de fer interpretacions, participava al concurs de playbacks per a la falla de Picassent.

Com a curiositat, el llibre explicatiu d'aquest any estava tot elaborat com si fora un còmic, és més, hi ha una part en la que apareix el famós Tin-Tin.

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Ja han passat 20 anys, i la veritat és que recorde eixe any amb molt de carinyo, el 1993. Vaig ser fallera major de la meua comissió i eixe any no vaig poder ser més feliç. Vaig complir una de les meues il·lusions i va ser fantàstic, em vaig sentir com una "princesa", atesa en tot moment, amb gent que es preocupava per mi, em vaig sentir que tot el món es bolcava amb mi i hi havia un ambient fantàstic i tot això ho vaig poder gaudir amb la meua família al costat.

Vaig passar moments molt emocionants com la meua presentació, què nervià! Amb el meu discurs preparat en valencià i no sabeu el què em va costar... La nit de la plantà, amb torrà inclosa a les tantes de la nit, el lliurament de premis, la vesprada de bous, dinars, sopars, van ser tants i tan bonics.

En definitiva, un dels millors moments de la meua vida.

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

50
1965 - 2015

1993

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Per a mi, les falles de l'any 1993 van ser molt especials sentimentalment, van ser el principi d'una gran trajectòria fallera.

Aquell any vaig gaudir amb mon tio Pepe Blasco, que s'estrenava com a president, i amb el meu cosí Juan Ramon Jiménez Almiñana, que va ser president infantil.

Aquell va ser l'últim any en el que estiguérem a l'antic casal, ja que estava molt deteriorat i a punt de caure.

La meua fallera major aquell any va ser Jennifer Roldán López, gran fallera i gran persona. Recorde que la presentació d'aquell any estava basada en l'antic teatre i els cartells de cine. Vam guanyar el primer premi. A més, vam tindre un final de festa molt recordat, amb una cançó dedicada a les dos, que es deia "Falleres per sempre". També recorde al nostre mantenidor, Juanjo Alcocer, amb el que vaig tindre una grata sorpresa per la meua part.

També guanyàrem el primer premi de carrossa de confecció pròpia, amb unes espectaculars margarides i papallones.

Va ser un any inoblidable.

FALLERA MAJOR INFANTIL:
MARIVI GUERRERO ALMIÑANA

PRESIDENT INFANTIL
JUAN RAMÓN JIMÉNEZ ALMIÑANA

ARTISTA:
PACO ROCA CHORQUES
LEMA MONUMENT:
Concert

1994

FALLERA MAJOR:
ELENA CAMACHO DÍAZ
PRESIDENT
JOSE BLASCO CATALÀ

ARTISTA:
ANTONIO GRAU CROS
LEM A MONUMENT:
Quins pardals

En aquest any la falla Espanyoleto va rebre el Bunyol d'Or Col·lectiu per la seua dedicació al món de les falles.

La comissió estava encapçalada per Pepe Blasco. Cap destacar que era el primer any que canviàvem de casal. Després de varies visites als locals propers que hi havien prop d'on es planta el monument, per fi trobàrem el lloc ideal. Ja teníem un casal ampli on poder treballar dintre sense perill. Aquest any es paga dos rebuts de lloguer, ja que el casal vell s'utilitzaria per a guardar coses i l'altre per a estar. Faltava pintar el nou casal i arreglar-ho per a la setmana fallera. Sempre tota la comissió recordaria i recorda el vell casal per la seua cova i les històries que amaga eixa famosa cova dels fallers de la comissió.

A la secció dels monuments, l'artista va ser Antoni Grau amb el lema "Quins pardals". L'artista de la comissió infantil va ser elaborada per Sait amb el lema "Somni faller".

A més a més, a la comissió naix el comitè de fallers, amb la finalitat de coordinar i dur a terme tots els actes festius.

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Eixe any es va inaugurar oficialment l'actual casal, que s'havia comprat l'any anterior, amb les participacions de tots els fallers i el dia de la presentació quedà inaugurat.

La Junta Local Fallera va voler eixe any canviar la presentació de la Fallera Major de Xàtiva, com es fa actualment, i totes les Falleres Majors ens reunirem i els vam dir que d'això res, que la canviàren altre any però que eixe eixírem nosaltres a la presentació de la Fallera Major de Xàtiva, i finalment, dos anys després, es va fer l'acte d'acolliment de les Falleres Majors abans de la presentació de la de Xàtiva.

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Allà per l'any 1994 i de sorpresa total, vaig tindre la sort de poder ser la Fallera Major Infantil d'aquesta comissió. Molts són els records que m'uneixen a aquest any i a la meua Fallera Major, Elena. Però aquell que més recorde amb estima per ser una nit única i màgica, va ser el dia de la nostra presentació.

El primer dissabte del mes de febrer d'aquell fantàstic any fèiem la nostra entrada Elena i jo en el Cinema Saetabis. Si, heu llegit molt bé, aquell any i després de molts, es canviava la ubicació de les presentacions falleres de la nostra ciutat del conegut Saló Alan-bon al Cine Saetabis. Una vegada dintre, de seguida ens portaren darrere de l'escenari. D'aquell moment recorde els nervis de la gent amunt i avall, un arlequí (Felo) i una ballarina (Nieves) repassant un ball i sobretot una mà amiga que em donava calma i serenitat.

De sobte tot es va fer fosc, sols va quedar damunt de l'escenari un xicotet joier, aguantat per un gran faller i amic, de nom Miquel, del qual emanava una gran llum. Comença a sonar una música, el públic de repent veu eixe mateix joier reproduït en gran, s'obren les seues portes i de dintre ixen l'arlequí i la ballarina, Elena i jo nervioses, és el nostre torn. Per una porta xicoteta entrem dintre del joier sense que ningú se'n adonés. El cor a mil, la foscor ens envaeix, i l'últim apretó de mans i de repent es fa la llum, i amb ella tota una sèrie d'aplaudiments que t'omplin tot el cos d'alegria. Una sensació única que els fallers i falleres de la Falla Espanyoleto fan sentir a les seues Falleres Majors, gràcies al treball realitzat per tots per a crear eixe dia tan important una atmosfera especial i única. Fenòmens com aquest són els que ens identifiquen, són els que ens fan 100% espanyoleters!

FALLERA MAJOR INFANTIL:
ARIADNA TORRES MARTÍNEZ
PRESIDENT INFANTIL
PEDRO DAVID GIMÉNEZ PÉREZ

ARTISTA:
SAIT
LEM A MONUMENT:
Somni faller

1995

FALLERA MAJOR:
Mª NIEVES FRÍGOLS GÓMEZ
PRESIDENT
EMILIO MIRA SORIANO

ARTISTA:
XAVI HERRERO
LEM A MONUMENT:
Contaminació local

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Als meus 38 anys, en 1995 després de passar uns anys complicats, vaig rebre una gran sorpresa. La falla de tota la meua vida va pensar en mi per a ser la seua fallera major. Va ser una decisió complicada, però les ganes i l'estima a la falla em va fer decidir a representar a la comissió com es mereix. Em vaig sentir molt recolzada per tots i cadascun dels membres d'aquesta comissió i encara estan molt presents en mi tots els records de cada moment, així com de totes les experiències viscudes.

Gràcies a tots per fer-me sentir tan especial i deixar-me formar part de la història d'aquesta gran falla.

Emilio Mira i Soriano agafa la presidència de la Falla, i els canvis es noten prompte. De primeres, ja apareix al pressupost anual una nova categoria fallera: els cadets. Era una manera de fer més suau econòmicament el pas d'infants a majors. La segona novetat consistia en la constitució de l'Associació cultural Espanyoleto, fet que va ocórrer a l'octubre, i que va contar amb Marta Fuentes Bono com a presidenta de la mateixa. Pel que fa als artistes, la comissió va confiar amb Xavi Herrero per al monument gran i el grup Sait (Francis i Ramón) per al monument infantil, les dues en primera secció.

Vam tenir que lliurar definitivament les claus de l'antic casal. Allí es van quedar records, vivències i pols.

Eren temps de rifes i d'apressar-se el cinturó, per la qual cosa fèrem varies rifes. Mª Pilar Pla Muela va guanyar un adreç, mentre que Maribel Aparicio i Gozalbes se'n va emportar la moto que rifarem més avant. Amb la cremà dels nostres monuments també vam cremar callaments de cap, determinada denúncia, recerca d'un local per guardar peces, comentaris en premsa, cartes... Hi havia que continuar endavant.

50
1965 - 2015

1995

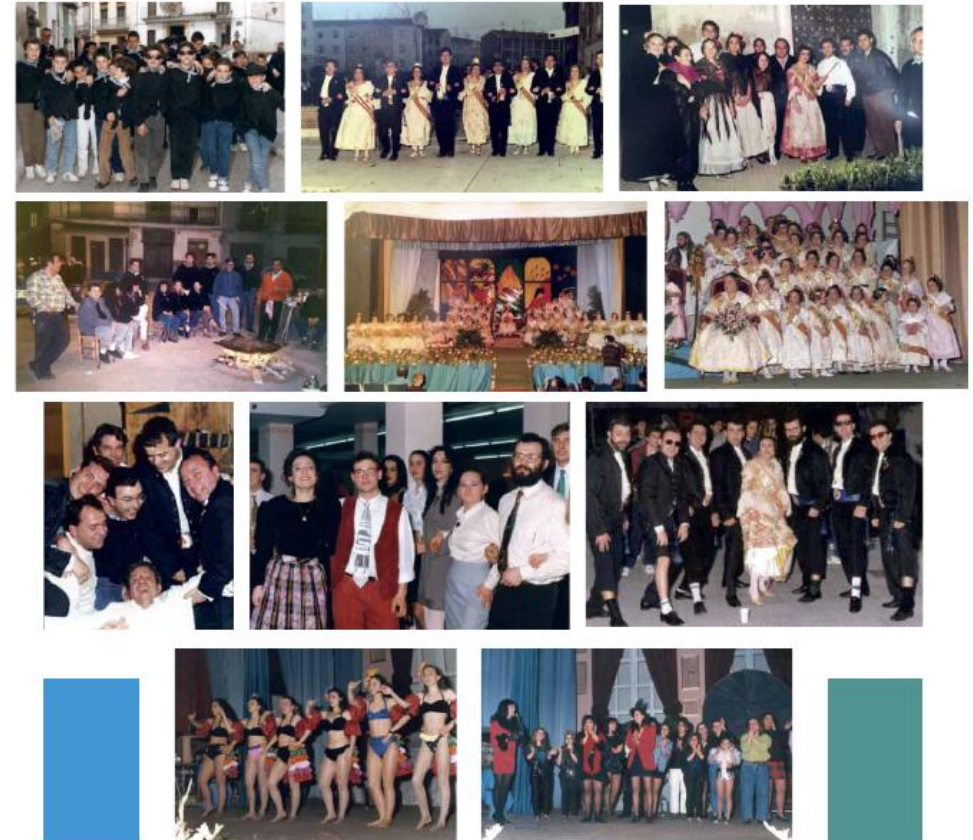

FALLERA MAJOR INFANTIL:
MARIA ÀNGELES ALBERO SERRA
PRESIDENT INFANTIL
RICARDO JUAN NOGUERA

ARTISTA:
SAIT
LEM A MONUMENT:
Molta por, però... !!!

1996

FALLERA MAJOR:
TRINIDAD PICÓ CANET

PRESIDENT
EMILIO MIRA SORIANO

ARTISTA:
XAVI HERRERO

LEM A MONUMENT:
Remels

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Segons el diari local d'aquells temps "Noticia 7", "les falles d'eixe any ambaven més actives i innovadores que de costum. La carpa o parador faller podia ser la novetat per a atraure, en estes festes, a tots."

I si que foren més actives, i sobre tot innovadores, ja que hi ha actes que perduren des d'aquell moment i altres que es tingueren que fer per circumstàncies alienes a la Junta Local Fallera.

Nou va ser l'acte de la presentació de la Fallera Major de Xàtiva, fins al moment dita presentació s'havia fet la primera de totes i en este any es canvia a final del mes de gener (però encara no era l'última de totes les presentacions). La nostra presentació va ser el 10 de febrer i per la qual cosa no vaig poder assistir com a Fallera Major a la presentació de la Fallera Major de Xàtiva.

Però no passava res perquè s'havia iniciat altra novetat: hi havia un acte nou "l'Acordament de les Falles Majors" per a que així totes les Falles Majors de l'exercici 1996 pogueren rendir homenatge a la seua Fallera Major de Xàtiva, encara que fora despendint-la.

En l'exercici faller s'ha de contar molt i molt amb el temps i com en qualsevol any en algun acte que organitza la Junta Local Fallera, ha de ploure, i en el nostre any es va tocar el dia de la cavalcada major.

La cavalcada es tenia que celebrar el dia 2 de març a les 22:30 i eixe dia plouia.

Reuní per així, reuní per allà, es fa, no es fa... I al final es decideix que la cavalcada no es fa, i que no es sap si es podrà fer perquè no quedaven dies lliures fins la setmana fallera per a celebrar esta cavalcada. Damunt de la carrossa, dins del casal, ja pinta tocant-me el sostre em deien: "Tini! les te les fotos ací amb la carrossa perquè no hídries fotos d'ella, s'havia de demuntar la carrossa. Em vaig fer fotos (rec que vaig plorar) i em vaig fer a la idea de que com en este any anaven a haver canvis, este era un d'ells, i també ens havia tocat a nosaltres."

El dia de l'entrega de premis (16 de març) s'entregaren tots els premis excepte el de cavalcada major. Encara sort que ens faltava un premi, teníem el premi de presentació i el 1er de cavalcada infantil.

I l'home amb els canvis d'este any, el dia 18 de març es va celebrar la tradicional ofrena de flors a la Veïge pel matí, quan sempre es celebrava per la vesprada. I eixe dia per la vesprada es va celebrar la cavalcada. El extra de falles d'eixe any el qualificava com a lo mal vist, ja que després d'innombrables dificultats de tota classe i després de donar per perdut ixte acte, un verdader interès per part de Jes comissaris i una brillant proposta de les mateixes, va provocar la celebració d'este esdeveniment.

I ahí no s'acabaren els canvis perquè, al dia següent, 19 de març, per la vesprada i en la carpa instal·lada a l'Alameda Jaume I, ens entregaren els banderins de la cavalcada celebrada el dia anterior.

Si la setmana fallera ja es atenuada, esta va ser encara més.

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Per a la Falla Espanyoleto, la presentació és un acte molt important, i jo, com a fallera de cor d'aquesta comissió, vaig viure aquell acte molt intensament. Va coincidir que la presentació va ser el mateix cap de setmana que el dia dels enamorats, i d'això va tractar la nostra presentació, de l'amor. Una anècdota que ens va fer viatjar en gòndola per Venècia amb una parella de xatxins, i amb un gondoler que... també era socarrat. Tot això va donar lloc a un decorat amb un cor, que s'obria i per on eixíem Tini i jo, ajudades pels nostres presidents i les bandes de les falles majors baixant sorprenentment del sostre. Quan vam arribar al quadre plàstic, Tini i jo estàvem amagades darrere de totes les falles i anàvem segudes dins d'una gòndola, i amb Jose Emilio en terra gitat al nostre costat. Jo no sabia que teníem que fer ni en què consistia tot això, però Tini em va tranquil·litzar i em va dir que fera el mateix que ella. Així que quan va sonar la música, van començar a espantar la gòndola per uns rails que havien fet, i de sobte vam aparèixer les dues a l'escenari, creant així un quadre plàstic en moviment, amb la gòndola que apareixia com si navegara, unes ganes darrere menejant les ales i uns divertits peixets que eixien de l'aigua de tant en tant. Vam guanyar el primer premi, i encara que teníem més banderins, quan vam eixir de l'Ajuntament, jo només volia portar el banderí de la presentació, que tanta il·lusió em feia.

La cavalcada del ninot infantil anava dels pobles de València, i els xiquets anaven disfressats representant els noms d'aquests. Va ser una cavalcada amb unes molt treballades i enginyoses disfresses, per la que vam guanyar el 1r premi. També vam fer un gran treball amb la carrossa. Recorde que, per les vesprades, pujava amb mon pare al casal, per ajudar a espatar totes les pedres de suro que cobrien la carrossa, que representava l'escut de Xàtiva.

Aquell any vaig estar molt ben acompanyada pel meu president infantil Riqui. Que junt a son pare Ricardo, sempre estaven a hora per arreplegar-me i també em portaven a casa quan acabàvem els actes, o quan ja ens havíem cansat de ballar les nits de falles al casal. Sense oblidar-me dels meus volguits Tini i Emilio, que estaven pendents de mi enllà on anàvem.

Sabies que?

Va ser l'últim any que es va fer la presentació al Cinema Avenida. Als anys següents es farien al pavelló Francisco Bailester.

50
1946 - 1996

1996

FALLERA MAJOR INFANTIL:
ISABEL MARINA SÁNCHEZ TORMO

PRESIDENT INFANTIL
RICARDO JUAN NOGUERA

ARTISTA:
SAIT

LEM A MONUMENT:
Contes fantàstics

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

1997

FALLERA MAJOR:
VANESSA NAVARRO MESTRE

PRESIDENT
EMILIO MIRA SORIANO

ARTISTA:
BERNAT ROMÁN
LEM A MONUMENT:
Carnestoltes

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

L'any 1997 va ser un any ple de bons moments i sobre-
tot de tots amb tots i per a tot.

El meu president va ser Emilio Mira i Soriano i ens ho
passarem en gran. Recorde el dia 16 de març, lliura-
ment de premis. Com és costum al matí vam ser a visi-
tar l'asil. A mig dia vam menjar a "Casa la abuela", en
el carrer la Reina, i com estàvem prop del casal, quan
anàvem de camí al lliurament de premis Emilio em
digué: "Vane!! Vols que anem al casal i els donem una
sorpresa??" I tal dit tal fet, allà que ens vam anar els
dos, sense dir res a ningú i pensant mil excuses per si
ens preguntaven.

Arribem al casal, tots sorpresos de veure'ns per allí i
Emilio inventant històries bàrbares, com: sempre, ja
quasi a l'hora del lliurament vam ser corrent a la Casa
de la Cultura, ja que aquell any hi havia obres en l'Al-
bereda davant de l'Ajuntament. Entràvem pel carrer
Montcada, i en arribar OOOhhhh!! Sorpresa!! La Casa
de la Cultura estava tancada a "calicanto", i allà està-
vem Emilio i jo crida que et crida i ningú venia a obrir.
Jo ja m'imaginava a l'altre costat amb tota la gent
sense poder arregar cap bandera, Emilio seguia cri-
dant fins que a la fi un membre de la Junta Local, que
per casualitat passava prop de la porta, va sentir els
colps i va obrir. Que alegria ens portem i que "rapa-
polvo" ens va pegar i els dos com si no haguérem tren-
cat un plat mai, amb el cap baix pugarem escales
amunt al nostre seient i tothom mirant perquè ja esta-
ven tots en els seus llocs per a començar. Encara sort,
que com és costum, el Senyor Batlle va arribar tard, si
no, arribem amb l'acte començat. Passarem molt bons
moments i molt divertits. Em sent molt orgullosa de se-
guir formant part d'aquesta comissió.

Enhorabona pel seu 50 aniversari.

Visca Xàtiva!! Visca la falla Espanyoleto!!

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

50
1965 - 2015

1997

L'any va començar el 15 d'abril, amb la votació del president. L'elegit per ostentar aquest càrrec va
ser Emilio Mira Soriano. Va crear, ell i la seua junta, una nova secció de fallers: els cadets. A més a
més, va plantejar constituir una associació cultural. Aquell any també es va instaurar el fer un sopar men-
sual de dones, la qual cosa va tindre una gran acollida. A aquest president se li va ocórrer la idea de
presidir les reunions al mig de la taula.

Va ser un any passat per aigua, el casal va patir una inundació. Però no va ser tot roïn. Els infantils varen
guanyar 12 medalles als jocs infantils que organitzava la Junta Local Fallera.

Els monuments els varen realitzar, per part de la falla gran, Bernat Roman. Va ser el propi artista el què
ens va donar una idea molt bona per a fer amb en els de l'ONCE. Donat què necessitàvem la seua col·la-
boració, ens vam ficar en contacte amb ells, però no es va poder portar a fi la idea degut a que l'ONCE
mai va contestar. Per part de l'infantil, l'artista faller va ser Francis Guerrero. Aquell any tenia un gran
repte: la falleta havia de ser digna, donat que la comissió infantil complia 25 anys.

Sabies que?

En el sopar del nomenament es va rifar una cistella de nadal i li tocà al president.

FALLERA MAJOR INFANTIL:
PAULA MARTÍNEZ GARCIA

PRESIDENT INFANTIL
JORDI JUAN NOGUERA

ARTISTA:
FRANCIS GUERRERO
LEM A MONUMENT:
Astèrix i companyia

1998

FALLERA MAJOR:
VERÓNICA MOLLÀ NAVALÓN
PRESIDENT
PACO GUERRERO BOLINCHES

ARTISTA:
JANE CORTELL
LEM A MONUMENT:
A la lluna de Xàtiva

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Falla l'Espanyoleto de Xàtiva, la meua falla, falla que ha fet possible complir els meus desitjos.

Una quantitat d'anys participant dels actes oficials, gaudint i sentint emocions que sols un valencià pot experimentar. Sentiments on la música, l'alegria i la pólvora provoca sensacions en el nostre ser.

1998, any en el que vaig representar a la meua falla amb molta emoció. Fallera major, paper destacat i carrec que fa sentíme única en aquest any.

Primer acte públic del meu nomenament en el saló "El Palaset", dia molt especial en el que assistiren fallers, falleres majors amb les seues dames d'honor, i com no, la meua família, a la que agraió moltíssim el suport i la il·lusió que han compartit amb mi. Fer una menció especial a la meua mare, persona la qual va passar dies sense dormir emplantant la seua ment en tots els detalls.

Dos mesos després del nomenament es va celebrar la presentació com a fallera major 1998. Van ser moments de nervis i emocions. Tants anys sent fallera, no m'acabava de creure que havia aplegat el dia en que "Verónica Mollà i Navalón" era la fallera major.

Acte ple de decorals i detalls en l'escenari que hem feia sentir molt bé, predominant al costat de la meua falla darrere meu a la part més alta, formant un sol cos e impactant a tot aquell en el lloc.

Un any ple de moments inoblidables, agraïnt sempre l'estima, acollida i calor que vaig rebre dels fallers i falleres de la meua falla, fent-me sentir especial en el meu any.

50
1948 - 1998

1998

FALLERA MAJOR INFANTIL:
ÉRICA PASTOR GUEROLA
PRESIDENT INFANTIL
JAVIER PASTOR GUEROLA

ARTISTA:
LA COMISSIÓ
LEM A MONUMENT:
Walt Disney a Xàtiva

Paco Guerrero, torna a la presidència.

El 12 de juliol es va fer la festa "Xe-remember" al casal, la qual va consistir en veure fotos, diapositives i vídeos de l'exercici anterior. En definitiva, una festa on reviu tots els moments viscuts.

Aquell any els bombers van vindre abans d'hora a la cremà, però no va ser perquè li vam botar foc a la falla massa prompte, sinó perquè degut a un coet que va aterrar damunt d'una palmera un poc seca, aquesta es va encendre en flames. Però per sort, tot va quedar en una anècdota i els bombers van poder continuar amb la seua ruta de la cremà.

Una novel·la de l'exercici, va ser el "tren faller", en detriment del ralli. Vam anar a Alboi, esmorzàrem i tornàrem en el tren. En l'estació ens esperaven els cotxes que havíem preparat cadascuna de les comissions, que al nostre cas, era un carro tirat per cavalls.

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Vaig complir el somni de ser fallera major infantil en una companyia molt especial, el meu germà Javier. Recorde les llàgrimes d'emoció al discurs del meu nomenament i les exclamacions de tota la falla dient-li "torero".

Va arribar la presentació, i va ser una gran presentació i com sempre un gran a propòsit. El 14 de març a les 4 del matí a la plaça per a fer temps, fèrem la processó amb els primers "catxarros" que trobarem. Al casal anaven passant els dies i cada vegada teníem menys ninots perquè alguna mà llarga teníem aquell any.

La cavalcada va ser un èxit, inclos pel trenet turístic: tenint una idea per als fallers genial, però per a mi un poc agobiant. Confeccionaren una gran carrossa, on darrere ficava el meu nom, els xiquets no deixaven de cridar "Érica... Érica..." per a que els donara llepolies.

Aquest any també recorde que per primera vegada es va fer el berenar del president infantil, amb l'ajuda de tota la falla va ser un èxit, i des d'aquell any es fa.

En definitiva, un gran any, amb la companyia del meu germà, família i tota la comissió.

FALLA ESPANYOLETO

1965

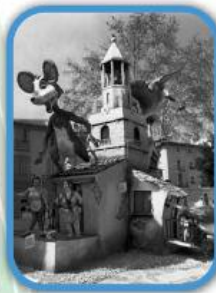
2015

CINQUANTA ANIVERSARI

1999

FALLERA MAJOR:
PILAR ESPARZA CANTÓ
PRESIDENT
JUAN RAMÓN ALCOCER PLA

ARTISTA:
PACO IBÁÑEZ
LEMA MONUMENT:
La vida en les teulades

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

L'any en què vaig ser la Fallera Major de la Comissió, va ser un any molt especial per a mi. Recorde que no hi havia dia en què no es parlara de la falla en ma casa, durant tot l'exercici. El meu marit era el president de la Comissió i, el més normal, era que es portara els "deures" a casa. Vam patir molt, per tal d'encanilar un poc el camí a fer. Ens vam anar molt lluny a buscar a l'artista faller a Bètera. Aquell artista li va posar moltes ganes, perquè volia obrir-se camí per aquestes terres. Al llarg de l'exercici vam tindre una reunió molt especial: una en la que tan sols estaven les dones. El president va proposar que la cort d'honor desfilara sense banda. A aquella reunió assistiren fins i tot falleres que ja no es vestien. A la fi, va guanyar l'opció d'eixir amb banda.

La pluja va fer acte de presència en dies molt assenyalats. Per exemple, el dia de la cavalcada: després de dubtar, la JLF va decidir fer la cavalcada i jo, que anava en el lloc més alt de la carrossa, anava tapada amb un enorme paraigua. L'última de carrossa que va costar tant de fer als meus fallers. Al trasllat, trencarem el cap d'un dels ratolins i tinguérem que llogar una nau per a què vinguera l'artista a arreglar-la... Va donar igual: la pluja va aparèixer abans i durant la plantà, tirant a terra un altre cap d'un ratolí gran. Amb totes aquestes desavenències, el conjunt de l'any va ser molt divertit i em va deixar un gran record.

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Del meu any de fallera major infantil, no tinc cap record roïn. Reconeix que va ser un any de moltes il·lusions i d'un somni complet.

Em vaig adonar de què era fallera major per la premsa, va ser una de les primeres sorpreses que vaig rebre. Així va ser tot l'any.

Recorde el dia de la presentació: era divendres al Pavelló, una nit molt gelada. Era una presentació amb la temàtica d'una boda i, com era d'esperar, no li va faltar cap detall.

Després venia la cavalcada. Em va encantar la carrossa que va realitzar la comissió, la qual va ser unes de les últimes que la comissió va fer. Recorde que era una habitació de xiquets i que el meu president anava a la carrossa disfressat de Pinotxo. No li faltava cap detall, per això va ser guanyadora del primer premi. A l'igual que la fallera, que anava de la temàtica de menjar. Va ser una fallera gracioseta. Encara tinc el ninot que vaig agafar de la fallera.

Tinc a la memòria que enllà on vaig anar m'ho vaig passar d'allò més bé.

El cansament s'acumulava però tenia clar que el dia 20 ja recuperaria tot el que no havia dormit, tenia molt clar que hi havia que gaudir al màxim de cada acte.

En definitiva, vaig estar molt arropada per la comissió i vaig gaudir molt.

Juan Ramon Alcocer i Pla era per primera vegada president. No va tenir què convèncer al marit de la fallera major d'eixe any, perquè aquesta va ser la seua dona.

Va ser un any en el què l'aigua va aparèixer quan menys se li esperava. Encara estàvem a la meitat de la Fira quan una pluguda ens va banyar el xiringuito que tant ens havia costat traure'l. Encara que el president pensava en desmuntar, els fallers li van empenyar a continuar fins al final de la Fira.

L'artista de la comissió major era Francisco Ibáñez amb el lema "La vida en les teulades". Va ser una falla molt remodelada, perquè ens carregàrem part dels ninots en el transport. Tal va ser el trencament que tinguérem que llogar una nau, dalt del carrer Blanc, per a que l'artista poguera arreglar-la.

Muntant la falla, i als dies de després, va tornar la pluja, fent que caiguera una de les rates que hi havia al monument. Pel que fa al monument infantil, el seu artista va ser Francis Guerrero, faller de la comissió, amb el lema "Gastronomia".

Per altra banda, la presentació d'aquest any va representar la boda "Espan-Yoleto" amb primera i segona part.

Era el primer any que es feia L'ETO: una revista de resum faller, que a hores d'ara es fa cada divendres i que s'envia per correu electrònic.

La innovació del llibret explicatiu d'eixe any va consistir en què es va fer la portada i contraportada amb fotos dels fallers de la comissió.

A més era el primer any que es guanyava la Mostra de Teatre, organitzada per la JLF. El premi en metàl·lic, ens el va portar el propi president de la Junta, en forma de xec.

50
1949 - 1999

1999

FALLERA MAJOR INFANTIL:
AMPARO VIDAL REVERT
PRESIDENT INFANTIL
JUAN CARLOS PERALES VIDAL

ARTISTA:
LA COMISSIÓ
LEMA MONUMENT:
Gastronomia

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

2000

FALLERA MAJOR:
EVA HERNÁNDEZ SABATER
PRESIDENT
RAFAEL FUENTES BONO

ARTISTA:
ALFRED BERNAT
LEMA MONUMENT:
Xàtiva, bressol d'artistes

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Vaig ser Fallera Major d'aquesta comissió a l'any 2000 junt al meu president Rafael Fuentes i els meus dos xicotets Jose i Carla Taengua, president i fallera major infantil.

Anecdotes? Moltesimes. Si començara a contar-les no acabaria mai. Una de tantes que recorde, i cada vegada que ho pense es dibuixa un somriure a la cara, va ser el viatge que vam fer totes a València. Què emoció, vestides de falleres a la capital, per replegar els diners per a la comissió i a veure la mascleta, que tantes vegades veiem des de la tele o a la plaça de l'Ajuntament de València, però aquesta vegada des de dintre de l'Ajuntament, dalt de tot a la terrassa, però per a nosaltres com si fora en el balcó.

Puix be, totes les falleres i presidents van quedar a l'estació, per agafar el tren i anar-se'n a València. Però Felo em va comentar que tenia feina i que passaria per mi un poc més tard. Ens aniríem en cotxe. Per mi, perfecte, podia vestir-me més relaxada. Al seiar-me em vaig entonsar al seient, però les bal·lenes del corpinyo no. "Té-hieu que haver-me vist. En la vida m'havia vist unes angines tan umflades. Qui diu angines diu el si que deia m'avla, o siga que sols es quedaren al lluc les bal·lenes del corpinyo i les meues..... jajaja.

Jo calladeta en direcció a la capital, el viatge estupend, rialles i més rialles, però jo desitjant arribar prompte per poder respirar tranquil·la. Per fi arribem, ens reunim amb la resta i passem un dia magnífic. Vaig tornar a casa en tren, amb la resta de falleres, perquè el meu president es quedava a València per treball. Em va acompanyar fins que vaig pujar al tren. Quan ja estàvem tots damunt del tren, abarrodat, comença a dir-me: "Eva, no t'alces del seient que pots caure (cridant), no parles amb desconeguts, no t'asomes per la finestra, no agafes res d'un desconegut i, el et pives, aguanta fins arribar a casa". Imagineu la meua cara, tots rient... Quan em junte amb les falleres encara m'ho recorden.

En fi que és la millor comissió fallera i una gran família, que sempre estan pendents de fer-te sentir bé i que gaudiu molt d'aquest gran any.

Un bes fort a tots.

Ascendeix al càrrec com a president de la comissió Felo Fuentes, faller molt actiu a la falla i que aquell any va canviar l'escenari per la presidència. El monument gran es col·loca en secció especial amb un pressupost de 1.700.000 pts., mentre que el monument infantil, amb un pressupost de 470.000 pts., es situa a la primera secció.

Feia molts anys que les dones pujaven a les reunions, però, encara que sembla mentida, encara no s'havia legalitzat el vot d'aquestes. No es podia continuar amb eixa situació, i encara que tenien veu, es va atorgar de forma oficial, el vot a les dones.

Com a característica especial, el president va decidir formar la seua junta d'una forma molt peculiar. Es va repartir una circular amb tots el càrrecs, a cadascun dels fallers que componien la comissió major. D'aquesta manera, el president va voler saber quin faller estava disposat a formar part de la junta i qui estava il·lusionat per afrontar un càrrec. Aquell any es va tindre que inventar càrrecs nous, degut a la quantitat de gent que volia formar part de la junta, obtenint un resultat en el treball molt bo.

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Antigament els mantenidors feien una dissertació llarga i avorrida, el tedi era tal que molta gent eixia al bar o al fumador (així es deia), a fumar i a parlar, mentrestant el mantenidor s'allargava i allargava amb el seu discurs.

El dia de la meua presentació, el mantenidor va ser Ricardo Jordán, actor de professió i antic faller de la Falla Espanyoleto, igual que son pare; al començar la seua intervenció va recordar això moment en què la gent eixia disparada a fumar, ell mateix ho havia fet en alguna ocasió, i sense pensar-s'ho dues vegades va baixar de l'escenari i es va dirigir cap al bar a buscar la gent microfon en mà i parlant i preguntant-los, va resultar molt xocant, atrevit i simpàtic, quelcom per a recordar amb molta estima.

50
1965 - 2015

2000

FALLERA MAJOR INFANTIL:
CARLA TAENGUA PASTOR
PRESIDENT INFANTIL
JOSÉ TAENGUA PASTOR

ARTISTA:
LA COMISSIÓ
LEMA MONUMENT:
El Circ

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

2002

FALLERA MAJOR:
MARIVÍ GUERRERO ALMIANA
PRESIDENT
MIGUEL DIEGO VENTURA

ARTISTA:
ALFRED BERNAT
LEM A MONUMENT:
Pallassades a Xàtiva

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Les falles del 2002 varen ser molt grans per a mi, per molts motius: per ser unes falles perfectes, amb molt bons fallers i amb molt bona companyia.

Valg tindre el plaer de gaudir amb Miquel Diego Ventura, com el meu pres "xicotiu", com li dic jo!. Un president gran, de cor i de ment, gran persona i gran amic.

Però l'alegria més entranyable va ser el poder gaudir aquell any, de la meua fallera major infantil Andrea Torres Martínez. Andrea ha sigut la fallereta ideal per a mi, ens compenetràvem molt les dues i sempre estàvem unides en tot moment, com una mare i una filla.

El president infantil va ser Manrique, un xiquet molt rebònic i simpàtic, que gaudi de la companyia d'Andrea en tot moment.

Recorda que estrenarem el nou Gran Teatre fent allí la presentació. Era grandis poder estar en aquell escenari per primera vegada, i com a fallera major de la teua comissió. Va ser una presentació molt bonica, encara que no guanyarem. Però, per a mi, va ser la millor. Ens donaren un segon premi. El decorat era el campanar de la Seu. Andrea i jo eixírem d'una campana grandíssima i el nostre quadre plàstic va ser el campanar amb un rellotge giratori.

Sempre agafades de la mà, vam rebre una gran sorpresa al saber qui era el nostre mantenidor: no era altre que el meu germà Oscar Guerrero. Encara recorde la cara de sorpresa que fèrem les dues.

També va ser un any en el que vàrem fer molta amistat amb totes les falleres majors i presidents de les distintes comissions de la nostra Ciutat. Amistat que perdurará per sempre, ja que algunes d'elles formen part de la meua vida fallera i de la meua història personal.

Recorda que el dia del meu berenar, Andrea i jo dedicàrem un discurs a tota la comissió, agraint a tots l'any de falles tan meravellós que havíem tingut i agraint la companyia de tots els fallers i falleres.

Per a mi ha estat un plaer poder tomar a recordar aquestes anècdotes, encara que podria continuar contant-ne i no acabaria mai. Sobretot amb un foti. Per això tindria que escriure un llibre i crec que em quede curta.

Per sempre, la vostra fallera major de la Falla Espanyoletó de l'any 2002.

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Sempre he pensat que l'acte més especial i emotiu per a una fallera major, és el dia de la seua presentació. Doncs així recorde jo la meua, quan vag ser fallera major infantil de la falla en l'any 2002.

Recorde molt bé la setmana d'abans, plena de preparatius i passant-ho tot a punt per al gran dia. Però si he de dir un moment que recorde com si fora ahir, fou quan Mariví i jo, anàrem al teatre a assajar (fou el primer any que la nostra falla feia la presentació al gran teatre de Xàtiva). I ens posarem darrere de la gran campana que ens descobrià davant de tot el públic. Ens donàrem conter, de que darrere d'ella hi havia alguna cosa escrita. I Mariví i jo ens posarem a llegir. La nostra sorpresa era descobrir que aquelles paraules estaven escrites pel nostre president Miquel Diego, escrites des del cor i amb molta estima, ens deia que disfrutàrem cada moment, que com bé sabem les falleres passa massa ràpid, que gaudirem d'aquella nit que anava a ser meravellosa i que tot eixiria bé. Vos promet que les recorde i encara se me posen els pels de punta, com aquell dia que al acabar de llegir-ho Mariví i jo eixírem de darrere de la campana amb les llàgrimes als ulls i buscant a Diego per a donar-li l'abraçada que es mereixia.

Aquest és un moment molt especial que vag viure aquell 2002 i que volia compartir amb tots vosaltres, els fallers i no falleres que llegiu aquestes línies. A la foto que adjunte podeu veure el moment en el que Mariví i jo ixim, el dia de la nostra presentació, d'arrere d'aquella meravellosa campana. Però he de dir, que açò és tan sols un moment especial d'un gran any.

50
1965 - 2015

2002

Per primera vegada en la història de la falla Plaça de l'Espanyoletó, un faller de la nostra comissió assumeix el càrrec de President de la Junta Local Fallera de Xàtiva, i no va ser altre que Juan Ramón Alcocer. El que suposà un gran orgull per a la nostra comissió.

Es va fer per primera vegada la presentació al Gran Teatre de Xàtiva, espai on fins ara, continuem fent les presentacions, tan importants per a la nostra comissió. A més, després de dos anys sense fer segon part, aquell any un grup de joves ens van fer riure amb un divertit sainet.

FALLERA MAJOR INFANTIL:
ANDREA TORRES MARTÍNEZ
PRESIDENT INFANTIL
MANRIQUE ALBERO SERRA

ARTISTA:
LA COMISSIÓ
LEM A MONUMENT:
El llibre de la selva

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

2003

FALLERA MAJOR:
SANDRA ROLDÁN LÓPEZ
PRESIDENT
MIGUEL DIEGO VENTURA

ARTISTA:
FRANCIS GUERRERO
LEM A MONUMENT:
Bufonades

Sabies que?

Ens va costar un poc trobar fallera major infantil, però finalment, amb moltes gestions i gràcies a l'amor d'uns pares per la festa, la fallera major infantil del 2001, Beatriz Perales, tornava a ostentar el càrrec dos anys després.

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Encara recorde quan vaig obrir la porta i estava Jose Taen-gua (vice-president) i Miquel Diego (president).

A l'any 2002-2003 jo era la l'encarregada de loteria de la falla, i el primer que em digueren va ser: "No t'has assabentat que ha tocat la loteria?" ... si home!!!! Vaig dir jo... i ja coneguéu a M. Diego (jejejejejejejeje), no es va poder aguantar.

Què és el que passa?, els vaig preguntar.

Venim a dir-te que eres la fallera major d'aquest any!

Encara m'ixen les llàgrimes quan ho recorde... quan anava pel carrer pensant en que dir a la comissió i l'emo-dió sols de pensar-ha em feia estremir-me d'alegria envoltat en llàgrimes.

Va ser un any inoblidable per a mi, quan eres fallera major, no se el que passa en l'interior de la persona però ix el millor que tenim, jo em sentia com mai, no em feia mai res, no em cansava gens, em sentia guspa, volguida... va ser un any especial i inoblidable.

Cada acte que tenia, era especial, tots m'agradaven, la calçada em va encantar... quina sorpresa em van donar... la carrossa era espectacular (guanyàrem el 1r premi), la falla em va fer sentir com una princesa, la Correguda, l'Ofrena, la Baixada de Sant Josep... la Crema. Tot va ser únic i inoblidable.

Aquest any, tinguérem un altercat que ens va unir més com a comissió a tots els seus integrants... no se si ho recorda-reu? No a la veïna?... Quan estàvem en l'acte de lliurament de premis rebem la notícia de que ens tancàvem el casal...

I com una voràgine, totes les comissions eixa nit es presentaren en la falla amb els seus estandards per recolzar-nos... va ser algo mai vist... encara se me posa el pel de punta quan ho recorde.

Sols puc dir una cosa... SOC FELIÇ d'haver sigut FALLERA MAJOR d'aquesta comissió. Gràcies.

Van ser unes falles difícils per a tots, però sobretot per al nostre president. Per sort vam saber afrontar-les de la millor forma que sabem: molt units.

El primer dia de Falles ens van voler tancar el casal i això va suposar un cop molt gran per a tots. Però vam reunir forces i vam lluitar pels nostres drets i per la nostra festa.

El dia 17 de Març, la recorreguda acabava al nostre monument. I quan acabàrem i mentre esperàvem en la plaça a que passaren la resta de les comissions, es va produir un tall molt gran en la desfilada. Quan vam anar a veure què passava, ens vam trobar amb la sorpresa de que varies comissions de la Ciutat havien fet una aturada davant del nostre casal, per recolzar-nos en la nostra lluita per a que no ens el tancaren. Va ser un gest molt bonic que mai oblidarem. Aquella mateixa nit, i de forma improvisada, es van reunir molts fallers i falleres de diferents comissions de la Ciutat davant del nostre casal. Allò va ser una gran festa on ens vam veure recolzats per tots. Tot allò va desembocar que la cercavila del 18 de Març ens portara a nosaltres i altres falles davant de l'Ajuntament, per a manifestar la postura en la que els casals fallers es trobaven, i que per desgracia encara es troben.

Per a que no ens tornara a passar el mateix, i amb un gran esforç econòmic, la comissió va començar la in-sonorització del casal el pont de desembre d'aquell mateix any.

Comptem de nou amb el faller Francis Guerrero com a artista de la falla, però en aquest cas, a diferència d'anys anteriors, serà l'artífex del monument gran, sent el primer any que planta en aquesta categoria.

50
1965 - 2015

2003

FALLERA MAJOR INFANTIL:
BEATRIZ PERALES VIDAL
PRESIDENT INFANTIL
JORGE PERIGÜELL RUBIO

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Fa 12 anys vaig tornar a repetir de nou com a fallera major infantil, on hem vaig sentir una xiqueta privilegiada per tindre dues oportunitats de representar aquesta comissió.

El somni que jo tenia segueix viu, perquè així són les nostres festes, així són les falles, foc purificador i renovador que dona pas a allò nou.

Moltes coses van quedar en el record, carregat de vivències extraordinàries i d'emocions irrepelibles.

Però qui dona forma, qui sustenta i dona sentit és la comissió, per a la qual mai estaré prou agraïda per haver-me brindat l'oportunitat de poder conviure amb tots vosaltres. D'ofrir-me tot el carinyo, afecte, d'acollir-me en els braços oberts, de brindar-me sempre el millor somniure. Vaig ser fallereta junt amb Sandra Roldán, Miquel Diego com a president de la comissió i Jorge Perigüell com al meu president infantil.

Fallers, mai podré oblidar-me de vosaltres, com espere que mai ho feu de mi i que em recordeu com una doneta que va tindre els peus en terra i que gràcies a tots vosaltres va arribar a besar el cel.

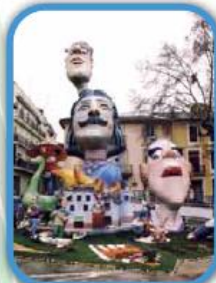

ARTISTA:
FRANCIS GUERRERO
LEM A MONUMENT:
Baix del mar

2004

FALLERA MAJOR:
M.ª JOSÉ BOLUDA PLA
PRESIDENT
MIGUEL DIEGO VENTURA

ARTISTA:
FRANCIS GUERRERO
LEM A MONUMENT:
La meua falla

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Jose Emilio Pla i Sonia Lomas van ser els encarregats de preguntar-me si m'agradaria ser la fallera major per a l'exercici 2004. Encara que al principi els vaig dir que no, després de parlar-ho amb la meua família, aquesta em va ajudar a prendre la decisió d'acceptar aquest ret.

A partir d'aquell moment començaren els preparatius, vestits, etc... i em sentí més integrada que mai a la falla.

Aquell any vaig gaudir molt amb la meua fallera infantil Carolina, com si fora la meua filla, eixa xiqueta que mai havia tingut, a totes les presentacions que podíem anar la portava amb mi, la cultivava, li comprava llepolies... Ho passàrem molt bé juntes, també amb Ismael i Miguel Diego.

Arriba el 31 de gener de 2004, dia de la nostra presentació (dies previs... sense comentaris, problemes greus...). Envoltada de tota la gent que m'estimava i que havia convidat. Va ser un dia preciós, de conte. Des dels preparatius, rebre rams de flors, cridades, vestir-me com si fos una regina... Emotiu total, nervis, fred a l'escenari... Tot el món guardant-te pleitesia... No m'ho podia creure... allò era un somni.

Em feia il·lusió que el mantenidor Iora Felo Fuentes, a to que Carolina, mare de la meua fallera infantil, va estar d'acord. Amb la gràcia que li caracteritza, ens va emocionar amb les paraules que ens va dir.

A l'exposició del Ninot (es pot veure la imatge a la foto) el nostre ninot tenia el mateix somriure que Miguel Diego.

El dia del lliurament de premis, va ser molt intens, un dia amb molts actes visita a l'asil que a més al ploure, ens fèrem uns vestits xopats, veureu les fotos com ens tapàvem amb el paraigües gegant de Miguel Diego i després al col·locar els banderins a la falla, tot els vestits mullats.

El dia de la recorreguda de falles va ploure. Encara que en principi es va suspendre, després ens van dir que podíem eixir de particular i ens vam concentrar al bany del Carme molta gent. Després de sopar, alguns fallers i jo ens vam eixir dissimuladament i vam anar a la perruqueria. Maquillatge, perruques, bates, sabates, gorres i ulleres... Tal va ser el canvi que, quan arribàrem al casal, ni els reconeixien.

El meu any va ser per a mi com un concurs de proves, és dir, com si fora el falli, en la diferència que aquest sols dura un dia i el meu any va durar tot l'exercici.

Després d'11 anys, encara seguim els quatre a la mateixa comissió, i amb la il·lusió de celebrar junts el 50è Aniversari de la nostra falla de la Plaça de l'Espanyoleto.

De nou, un faller de la nostra comissió ostenta el càrrec més important de les falles a Xàtiva. Javier García Paños accedeix al càrrec de President de la Junta Local Fallera de Xàtiva, càrrec que a l'actualitat continua ostentant i que plena d'orgull la nostra comissió.

La presentació recreava un bosc encantat on apareixien unes boniques papallones. Aquesta es va caracteritzar perquè, gent molt jove de la falla, va afrontar el repte d'estar al capdavant d'aquella presentació, fent un meravellós treball i amb molta valentia, van aconseguir un gran resultat.

Va ser un any molt actiu respecte a jocs i campionats. Com acostumàvem els últims anys, vam participar als jocs de saló organitzats per la JLF arribant a la final de 3 categories. La novetat va arribar amb el voleibol femení i el bàsquet 3, on també vam guanyar trofeu. Vam participar en el campionat de futbol de la junta local i l'organitzat per la falla Sant Jaume, encara que en aquest esport no hem tingut tanta sort.

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

2004 era l'any en el que jo anava a ser la màxima representant de la comissió infantil. Recordo que eixe any la comissió tenia certs problemes en el tema del casal, per això pot ser que el dia que més recorde del meu any, és el dia de la presentació, ja que no vam poder fer el vi d'honor al casalet i el vam fer al local del Cercle Setabense. Encara que pareixia que anava a ser un poc desorganitzat va estar d'allò més bé ja que al finalitzar el vi d'honor, que jo ja estava molt cansada, ja no duia ni sabates ni el monyo fet, recorde com Miguel Diego i Jose Emilio em van baixar vestida de fallera entre els dos al braç.

I com no nomenar a Isma, que em feia passar-m'ho tan bé que li vaig proposar dos anys després ser acompanyant en el meu any de Fallera Major Infantil de Xàtiva i no ho va dubtar ni un segon, i a Maria José, que sempre estava fent-me gràcies per a que mai estiguera trista.

50
1965 - 2015

2004

FALLERA MAJOR INFANTIL:
CAROLINA LLARA CARRASCO ROC
PRESIDENT INFANTIL
ISM AEL GUERRERO PICO

ARTISTA:
FRANCIS GUERRERO
LEM A MONUMENT:
La natura

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

2005

FALLERA MAJOR:
PILAR GARCÍA MORELL
PRESIDENT
MIGUEL DIEGO VENTURA

ARTISTA:
FRANCIS GUERRERO
LEM A MONUMENT:
De pel·lícula

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Jo no vaig conèixer al meu avi Pere, però m'han contat tantes històries d'ell que és com si l'hagués conegut. Per tots és sabut que ell treballava a la drogueria davant de la bassa, i quan alguna dona li demanava el sabó "lagarto" a la bassa, ell li donava un punxó llarg per a que pogueren recuperar-lo... Per això la bassa es per a mi un monument emblemàtic, ja que em recorda a ell, quinà alegria al veure que el quadre plàstic de la meua presentació va ser La Bassa.

També al meu any de Fallera Major recorde que el Casal no estava insonoritzat, per tant no podem passar les nits allí, per un pleit amb el veïnat, i la festa de distreses va ser com un recorregut de falles, encara que nocturn i pels casals fallers.

Sabies que?

- La portada del llibret es l'aquebà de la Fallera Major d'aquest any.
- La tela del vestit d'ambdues falleres tenia el mateix dibuix. Tan sols canviava el color de la tela, i cadascuna trià la tela per separat i sense saber-ho. Així només passà a les falleres majors del cap i casal... i a les d'Espanyoleto.

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Al recordar el meu any com a fallera major infantil són tantes les anècdotes que em venen al cap que no sé amb certesa quin de totes escollir, així que començaré per un fet que fa referència a tots els fallers de la comissió, durant l'any 2005 per diversos motius no vam poder gaudir del nostre casal, per aquest motiu vam haver d'organitzar-nos de diferent manera però sense oblidar-nos de gaudir les falles.

Una altra cosa, que és la que més gràcia em fa, tracta del dia de l'ofrena a la mare de Déu, el meu cosí i a la vegada president em va haver d'ajudar a dur el ramell de flors, ja que a la meua curta edat de nou anys era un poc pesat aguantar-lo jo soles durant tot el recorregut.

El càrrec de Fallera Major de Xàtiva d'enguany va ser ostentat per Marivi Guerrero, fallera de la comissió d'Espanyoleto.

El president va ser Miquel Diego i Ventura; amb aquest ja en duia cinc.

La falla gran portava com a lema "De pel·lícula", feta per l'artista Francis Guerrero. La falla xicoteta es titulava "De què tens por?".

Al llibret se'ls va oblidar incloure el resum de l'any amb actes i anècdotes, que sol extraure's del conjunt de totes les actes de l'any.

Cada nit deviem plegar prompte, per què el Casal no estava condicionat per a no molestar al veïnat, i hi havia perill de que ens precintaren el local.

50
1965 - 2015

2005

FALLERA MAJOR INFANTIL:
MARTA PERALES PASTOR
PRESIDENT INFANTIL
FRANCISCO JOSÉ MUÑOZ PERALES

ARTISTA:
FRANCIS GUERRERO
LEM A MONUMENT:
De què tens por?

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

2006

FALLERA MAJOR:
ROSA BRU MURILLO
PRESIDENT
PEDRO GARCIA MORELL

ARTISTA:
FRANCIS GUERRERO
LEM A MONUMENT:
De qué tens por?

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Un divendres, sense casal i tant reunió en el bar Espanyoleto, sopant amb tots els fallers, el president d'eixe any, Pedro Garcia i Morell, comença una reunió dient: "Bo, ja ha arribat el moment, ja tenim fallera major...". Tots mirant-nos les cares, ningú sabia qui era, i de repent diu: "La fallera major per aquest exercici és: Rosa Bru Murillo". Tot se me va fer de color negre. Estava sorpresa i no sabia què fer, mentre la gent aplaudia. Les amigues al meu voltant, dient-me: "Però xica, si tu no volles ser fallera major...". A més d'una se li van caure les llàgrimes. Em gire i veig al meu marit plorant com un xiquet. Temps enrere, els meus comentaris eren: "Jo no seria mai fallera major, a mi no m'agrada..."

Tornant tal 2006, la falla tenia fallera major i jo no podia defraudar-los.

Des d'eixe dia vaig començar a sentir-me especial, era algo diferent, no sé com explicar-ho. El meu cap pegava voltes i pensava: "Ara tindre que dir-ho a la meua família... Ningú sap res!". Tota la nit sense dormir. Al dia següent vaig anar a parlar amb la meua germana. Què plor tenia! Em deia: "Has aconseguit el que jo no he pogut gaudir...". Però ella també tenia una sorpresa: ella també ho seria per a l'exercici 2006.

Anaven passant els dies i cada vegada tenia més ganes de que aplegara. Arribat el moment, em va eixir tot rodant. La meua fallereta infantil va ser Gema Juan i el president infantil, Rafael Fuentes. Què dos... Ens diuen al retroterol. I el més important, el meu president Pere. No podia demanar més d'ell. Ens ho vàrem passar d'allò més bé. Pere, gaudeix d'aquest any tant o més del que ho vàrem fer nosaltres eixe any... Però ningú et pot dir les paraules màgiques que sempre seran de mi per a tu: "Pere, jo t'estrenel".

El president d'aquest any és Pere Garcia i Morell.

La falla gran parlava de la por, tema molt recurrent als monuments, almenys en els d'Espanyoleto. La falla infantil duia com a lema "El plaer de cuinar".

De maig a juliol les reunions de divendres les fèiem al bar de Víctor i Neus, el tradicional "Cafè Espanyoleto", degut a les obres d'insonorització al casal.

Una fallera infantil de la nostra comissió es Fallera Major Infantil de Xàtiva aquest exercici: Carolina Llara Carrasco i Roca. Marta l'acompanyarà com a dama, i Paco i Isma seran els acompanyants d'ambdues.

Sabies que?

Després de les obres al casal i algun tràmit burocràtic, ens concedeixen llicència d'activitats al nostre casal. Ja es pot gaudir d'ell com cal.

50
1965 - 2015

2006

FALLERA MAJOR INFANTIL:
GEMA JUAN NOGUERA
PRESIDENT INFANTIL
RAFAEL FUENTES APARICI

ARTISTA:
FRANCIS GUERRERO
LEM A MONUMENT:
El plaer de cuinar

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

2007

FALLERA MAJOR:
ARIADNA TORRES MARTÍNEZ

PRESIDENT
PEDRO GARCIA MORELL

ARTISTA:
VICENT PIERA

LEMA MONUMENT:
Els set pecats capitals

Sabies que?

- El mite que a la televisió es menja abans de gravar és mentida, a nosaltres ens donaren mig entrepà de pernil... Què vam passar.
- Al programa de Buenafuente no ens deixaren aparèixer amb les samarretes de "Kukuxumusu" ni amb les de la falla, segons ells, per no fer publicitat.

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

L'any 2007 vaig tenir la sort d'ostentar el màxim càrrec dintre d'aquesta comissió gràcies a l'oportunitat que vaig tindre al ser la Fallera Major durant aquest any. Va ser un exercici ple de vivències i experiències extraordinàries junt a un muntó de gent, però especialment amb la meua Ofèlia, la meua Fallera Major Infantil.

De tot el que vaig viure durant aquest any, va haver una cosa que se me va quedar gravada a foc en la meua ment. El dia de la nostra presentació, va ser un dia meravellós, on els sentiments estaven a flor de pell. Però he de reconèixer que durant aquest acte va haver un moment d'emoció, tristesa i respecte, que va ser tractat amb molta delicadesa per part de la nostra comissió.

Tota Fallera Major té la responsabilitat de ficar-li la banda a la que durant l'any anterior ha ostentat el mateix càrrec, la Fallera del Foc. En el meu cas no va ser així. Rosa no em va poder acompanyar en aquest acte: el seu marit Jordi es trobava a l'hospital intentant allerrar-se a la vida. Un fet que va afectar molt a la nostra comissió.

Recordeix moment de l'eixida de la seua banda, per l'escenari del gran teatre, com si fos hui mateix. Jo li la vaig agafar a la portadora, la vaig mirar amb estima i li la vaig donar al nostre president Pere, per a que ell li la fera aplegar. Un moment únic, ple de sentiment i que encara hui recorde com si fos aquell dia. Un situació que es va solucionar i que va fer que tant Rosa com jo gaudirem de la resta d'actes i ens ajudara a forjar una bona amistat.

Aquest any continua com a president Pedro García i Morell, un any més per allò de que el segon és per gaudir. Continuem participant en totes les competicions esportives i d'oci que organitza la Junta Local Fallera, i els quedem com de costum, "juguem com mai, però perdem com sempre", així sí, els soparets que realitzem després de jugar amb els contrincants són mostra de germanor fallera.

El 31 d'octubre de 2006, fem un viatge al programa d'Antena 3 de Buenafuente, la participació d'aquest viatge va ser molt bona, i l'experiència espectacular. Això sí, amb la convidada d'aquell programa no ho vam encertat massa, la convidada al programa va ser "Fresita" (ex-concursant del "Gran Hermano"). Menys mal que estava per allí el nen de Castefa.

50
1965 - 2015

2007

FALLERA MAJOR INFANTIL:
OFELIA MARÍA MIRA FUENTES

PRESIDENT INFANTIL
ISM AEL GUERRERO PICO

ARTISTA:
FRANCIS GUERRERO

LEMA MONUMENT:
Animals al bosc

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

2008

FALLERA MAJOR:
SONIA MARTÍNEZ MILÁN
PRESIDENT
JAVI TORMO FERRAUT

ARTISTA:
BERNARDINO GARCÍA I ESCRIVÀ
LEMA MONUMENT:
Rateries

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

L'any 2008 va ser un any que significa molt per a mi, primer perquè jo era "novençaneta" i després de passar el dia més important i meravellós de ma vida al costat de Sergio, arribà el de ser Fallera Major de l'Espanyoleto, junt a un gran amic, Javi Tormo.

Va ser un any inoblidable i curt des del mateix moment en el qual Javi va vindre a ma casa i aliat amb el meu marit Sergio, decidirem que jo l'acompanyaria en eixe any tan especial. Fins el mateix moment de la cremà, va ser una acumulació de sensacions, afecte, plors i rialles que t'invadixen (i estant en una núvol) veus el recolzament de tot el món i en especial familiar.

Eixos viatges a València amb ma mare, Angelines, a vore teles, manteletes, pintes, les visites a la modista (que casualitat, era la meua sogra, Encarna), i després nervis per a vestir-me a cada acte, amb ajuda de les dos...

Un any on veus el recolzament de la teua comissió i comproves que "GRANS" poden arribar a ser. Un any on vius les falles de forma diferent i al màxim, sense dormir, quasi sense menjar per nervis, però amb la il·lusió i emoció intactes. Un any que tota fallera deuria viure per a saber el que es.

En fi, un any gravat a foc en l'ànima, en la memòria i al cor.

Visca la Falla Plaça de l'Espanyoleto.

Sabies que?

- Aquest any es realitza el sopar per a les dones, organitzats pels homes de la falla, on no va faltar de res, vigilants jurats, llista de convidats, cap de cuina, tallador de pèmel, minuta, flors, música...
- La nit del 31 d'octubre, Pilar García i Morell va ser la primera dona que va presidir una reunió de la comissió, però no consta en cap lloc perquè el secretari va dimidir i se'n va anar, no quedant constància alguna, perquè l'acte desaparegué amb ell.
- La portada del llibre de la falla, fou la foto de l'estàtua de l'Espanyoleto composta per centenars de fotos de la falla... Més d'un va perdre la vista buscant-se.

Sabies que?

- Aquest any comença la igualtat de quotes entre els fallers i les falleres
- Baixant la quota als homes i pujant a les dones. Tot el canvi es realitzaria en tres anys.
- Naix la publicació electrònica LETO, la qual utilitza el nom de la primera publicació per als fallers que es va fer al 1999.

50
1963 - 2013

2008

FALLERA MAJOR INFANTIL:
MARTA JAUDENES MORENO
PRESIDENT INFANTIL
RAFAEL BARBERÀ MASET

ARTISTA:
BERNARDINO GARCÍA I ESCRIVÀ
LEM A MONUMENT:
Marionetes

FALLA ESPANYOLETO

1963

2013

CINQUANTA ANIVERSARI

2009

FALLERA MAJOR:
M.ª JOSÉ GIMÉNEZ ALMÁNANA

PRESIDENT
JAVI TORMO FERRAUT

ARTISTA:
BERNARDINO GARCÍA I ESCRIVÀ

LEM A MONUMENT:
Confusions

Sabies que?

- Canviem l'emplaçament de la falla davant del Centre d'Especialitats, on es plantava en anys anteriors.
- A la prova del rali vam muntar un bou mecànic i jocs infantils per als més menuts.
- Disparem la primera mascletà a la plaça Espanyoleto, subvencionada pels fallers i 100€ aportats per la comissió.

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Vaig complir una de les meues il·lusions quan vaig ser fallera major de la meua falla, la Falla Espanyoleto, l'any 2009.

Sempre havia volgut saber què es sentia al ser fallera major, per a mi va ser un any ple d'emoció, sentiments, experiències... Un any tal i com havia somniat, va ser encara més perfecte al compartir-ho amb el meu president Javier Tormo i la meua fallereta Carmen Monroig.

Aquell any vaig fer moltes amistats, sobretot amb les falleres majors de les altres comissions falleres, amb les que encara tinc una bona amistat.

Sempre donaré les gràcies a la falla Espanyoleto per regalar-me les falles més especials de la meua vida. És un orgull pertànyer a la història d'aquesta falla, sent la fallera major del 2009.

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Vaig ser fallera major infantil d'aquesta comissió l'any 2009. Va ser una experiència molt especial, única i m'ho vaig passar d'allò més bé. Vaig gaudir molt d'aquelles falles. Encara que no vaig tindre president infantil, vaig estar molt ben acompanyada per tots els representants que em varen acompanyar, ja que vaig compartir amb ells molts moments de rialles perquè em sabien divertir en qualsevol moment.

També vaig estar molt ben cuidada per Javi i Maria Jose, ja que estaven molt pendents de mi i va ser molt divertit i alhora important compartir el meu any amb ells. A més el dia de la meua presentació, encara que va ploure un ratet va ser molt especial ja que la meua cosina va ser la meua mantenidora.

Un bon record que tinc d'aixes falles és el meu ninot, ja que vaig escollir un dels més grans de la meua fallera. Vaig compartir el meu any amb la resta de falleres perquè ens vàrem fer molt amigues. Va ser molt important per a mi sentir-me com em vaig sentir, ja que tota la comissió i els meus familiars em varen mostrar tot el seu suport i podia veure en ells la cara de felicitat que tenien al veure'm.

50
1965 - 2015

2009

FALLERA MAJOR INFANTIL:
CARMEN MONROIG REVERT

PRESIDENT INFANTIL
RAFA BARBERÀ MASET

ARTISTA:
BERNARDINO GARCÍA I ESCRIVÀ

LEM A MONUMENT:
Al sò del badall, festa, trons i ball

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

2010

FALLERA MAJOR:
ERICA PASTOR GUEROLA

PRESIDENT
PEDRO GARCIA MORELL

ARTISTA:
BERNARDINO GARCIA I ESCRIVÀ
LEM A MONUMENT:
Me caguen la mar salà

Per aquest exercici també van hi haver moltes novetats. De primeres, no va ser gens fàcil trobar president, i vam tindre que votar, en reunió, a la persona que pensàvem més idònia per a eixe càrrec, entre tots els assistents. L'elegit fou Pedro Garcia i Morell.

Una novetat que incorporàvem amb el president fou l'entrada en vigor dels estatuts interns, aprovats amb Javi Tormo l'exercici passat.

Venim d'un any on el llistó estava molt alt, però la nova junta també entrava amb molta força, i presentà un pressupost que fins eixe moment, poques vegades o cap s'havia presentat: amb resultat negatiu. Aquest fet no indicava altra cosa que la necessitat de treballar intensament durant l'any per mantenir la festa com la coneixiem fins eixe moment.

A la presentació es va treballar molt intensament. Feia temps que la comissió no s'encarregava del decorat, i aquest any es va decidir fer-ho així per tal d'estalviar-nos algun euro. L'apropòsit d'aquest any tractava d'un grup de fallers que entrava a la exposició del ninot per tal de canviar els premis. Però els ninots cobren vida i acaben ajudant-los en tot allò que necessitaven. Destacar la interpretació de Rafa Molina, que va tindre que quedar-se tota l'obra immòbil dalt l'escala fent de ninot de falla, paper assignat el mateix dia de l'actuació... Que grans artistes tenim!

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

2010, Any en el que vaig ser fallera major. Recorde a Pere, el president, buscant Fallera Major i no eixia, i una nit fent les cavalcades al casal em va preguntar: No li ho vaig deixar clar fins al dia següent, perquè tenia que tenir l'aprovació de la meua família, en especial del meu germà.

Comença l'any i el dia del meu nomenament, que per primera vegada es va fer al casal, tot un èxit en companyia de tota la falla i la meua família.

La presentació, molt nerviosa, i emotiva en uns mantenidors molt especials que me feren plorar; anaven passant els actes i els dies fins a fallas, pel camí vaig conèixer a 18 persones molt especials, les falleres majors de les altres comissions, i amb alguna d'elles encara mantinc una gran amistat. Potser important per a passar-ho molt bé en tots els actes de la falla. Al arribar el dia 15 de març, per a mi ja és l'últim de tot un any. La divertit que va ser decorar la falla, el "mercaet" que es va muntar al voltant de la plaça amb entrepans i beguda. I el dia després, dia dels premis la frase de Pere era "Erica, el que ens donen bo", jo contenta i molt orgullosa del que ens enduguérem aquell any. Anaren passant els dies fins la cremà, recorde que la "mini pandi" en el dia de Sant Josep el nostre fotògraf oficial vingua fer-nos fotos fins que finalment posàrem per a la foto, açò ja s'ha repetit totes les fallas següents.

Tot un any que podria escriure moltes coses més, però estes són les que més recorde... En resum, un gran any, gaudint en cada moment de tot i de tots.

50
1965 - 2015

2010

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Vaig ser fallera major infantil l'any 2010. Recorde que en el meu any no vaig tindre president infantil, i Pedrito va ser el meu acompanyant en tots els actes. No podia haver demanat res millor, ens ho passarem d'allò més bé i vam fer moltes amistats amb la resta de falleres i presidents infantils. El meu any va ser el primer en el que el nomenament es realitzà al casal i va ser perfecte. Però el millor d'aquell any va ser la companyia d'Erica i Pere i tots els moments que vam gaudir junts.

FALLERA MAJOR INFANTIL:
CRISTINA VICEDO REVERT
PRESIDENT INFANTIL
PEDRO GARCIA NAVARRO

Sabies que?

- Va ser el primer any que es decorà el casal amb motius nadalencs fets per la comissió infantil.
- El nomenament de les nostres falleres majors tornava a fer-se al casal després de varis anys anant al saló de banquets.

ARTISTA:
BERNARDINO GARCIA I ESCRIVÀ
LEM A MONUMENT:
Passeig per la selva

2011

FALLERA MAJOR:
ROSA RUIZ MARTÍNEZ
PRESIDENT
PEDRO GARCIA MORELL

ARTISTA:
BERNARDINO GARCIA I ESCRIVÀ
LEMA MONUMENT:
Fantasia fallera

Sofia Blasco ens sorprèn amb la coberta del llibre d'aquest any, que sembla un trencadiscos en el que cada peça és una foto relativa a la comissió.

Pedro Garcia i Morell continua al front de la comissió i al seu costat, comandant l'infantil, trobem a Rafa Molina i Gayà. Els dos van saber rodejar-se de dos bones falleres majors, Rosa Ruiz i Martínez i Carmen Perales i Pastor, respectivament. Bernardino Garcia continuava fent-nos els monuments. Havíem arribat a tal punt de complicitat amb ell, que ens deixava les claus del taller per a què anàrem a replegar falla en cara que ell no estiguera. La nostra publicació electrònica, L'Eto, va retornar al clàssic format de pdf. Al temps, Felipe Diez va començar a muntar la nostra pàgina web oficial: www.fallaespanyoleto.es. "Nelo Bacora" va ser l'obra que els nostres companys van representar un dia de Fira. Per primera vegada, homes i dones comparteixen els mateixos números de loteria. La nit de les ànimes va ser l'excusa perfecta per organitzar un sopar al casal; després de sopar, els disfressats passejaren pels carrers del voltant, impressionant al personal.

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

No sé massa bé quines anècdotes contar-vos, així que contaré les que més gràcia em fan.

La primera és el dia de la meua presentació, pensava que estaven tots bojos, ja que tots els espectadors duïen unes ulleres de cartó i és que resulta que la meua presentació era en 3D.

Una altra que recorde amb molta alegria és el dia que vaig fer el meu berenaret i en el moment que anava l'Himne de la Comunitat Valenciana, el meu president Rafa cantava com si ell fora un tenor.

Per a finalitzar l'última anècdota que valga a relatar-vos tracta del dia de dur els ous a l'asil, Rafa i jo vam estar a punt abans de l'hora prevista. Així que vam convèncer a les nostres mares per anar al parc a jugar i ens ho vam passar la mar de bé.

Sabies que?

- Vam fer dos partits de futbol, solters vs casats, amb resultat desastroso per al solters...
- Vam organitzar sopars gastronòmics al casal, per tal de veure els partits del Mundial de futbol.

50
1965 - 2015

2011

FALLERA MAJOR INFANTIL:
CARMEN PERALES PASTOR
PRESIDENT INFANTIL
RAFAEL MOLINA GAYÀ

ARTISTA:
BERNARDINO GARCIA I ESCRIVÀ
LEMA MONUMENT:
Abracadabra

2012

FALLERA MAJOR:
ROSA RUIZ MARTINEZ
PRESIDENT
ÉRICA PASTOR GUEROLA

ARTISTA:
BERNARDINO GARCÍA I ESCRIVÀ
LEMA MONUMENT:
Que ningú s'espante!

L'artista d'ambdós monuments va ser el mateix, Bernardino García Escrivà. El lema de la falla gran: "Que ningú s'espante!" i el de la infantil "Fantasia Reial".

La primera dona al càrrec de la nostra comissió: La presidenta per a enguany, Erica Pastor i Guerola.

Es donà un pas més per aconseguir l'equiparació econòmica total entre homes i dones: eliminar el número de loteria de les dones, i jugar els 2 números de la comissió masculina tant homes com dones.

Els infantils de la falla ja comencen a despuntar com artistes, així que quedaren 1r, 2n i 3r, als premis de narrativa curta, Carmen Perales, Ana Alcocer i Rafa Molina, respectivament.

Un altre artista considerat i consolidat, Javier Tormo, va guanyar el premi del cartell de falles d'aquest any, amb el títol "A l'abast de la mà".

Açò va de guardons: Aquest any la falla Espanyoleto va ser guardonada amb el Bunyol d'Or amb fulles de Llorer i Brillants col·lectiu. També va rebre un guardó, Vicent Pastor, la insignia d'Or de la Junta Local Fallera. Vicente Vicedo i Sabater va rebre el bunyol d'Or amb fulles de Llorer i Brillants.

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Un dia, ma mare em va dir que m'anaven a presentar per a ser fallera major infantil de la comissió. No estava molt clar que eixira, perquè aquell any podien hi haver varies candidates. Però vaig tindre sort.

Recorde la nit de divendres en què em van dir que anava a ser jo la fallera major infantil i em vaig posar molt contenta. L'acte més emotiu per a mi va ser la presentació. Em va agradar molt veure baixar a tots els infantils de la Comissió, dels que guardo un bon record. L'any va passar d'allò més normal per a mi. Continuava baixant a les reunions del divendres, com sempre ho feia.

Durant el dies de Falles vaig perdre un poc el contacte amb els meus amics de la Falla, perquè tenia que anar als actes de la J.L.F. Va ser emocionant veure a tota la Comissió esperant-nos a la porta de l'Ajuntament, el dia del lliurament de premis. La sort que vaig tindre aquell any és que vaig poder conèixer a gent d'altres falles i vaig fer un bon grup d'amigues, amb les quals encara conserve una bona amistat.

Sabies que?

- El disseny del llibret d'enguany es com el fos un iPad, així que tenim un iLibret!
- La batalla d'aigua a la font de la plaça la Bassa, va tenir en aquest any, el seu inici.

50
1963 - 2013

2012

FALLERA MAJOR INFANTIL:
ANA ALCOCER ESPARZA
PRESIDENT INFANTIL
AARON PLA LOMAS

ARTISTA:
BERNARDINO GARCÍA I ESCRIVÀ
LEMA MONUMENT:
Fantasia Reial

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

2013

FALLERA MAJOR:
CAROLINA LLARA CARRASCO ROCA
PRESIDENT
PEPE PERALES VILA

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Si em pose a pensar recorde als meus xiquets, Rodrigo i Neus, el dia de la presentació rient-se de mi, i es preguntareu per què, i té molt fàcil resposta. Estava molt nerviosa, indòcil tremolava, i ella amb tan sols 11 anys, com si no passara res, tindreu que haver vist la situació...

Rodrigo abans d'eixir entre porta i porta, fent-me exercicis de relaxació i apretant-me les mans dient-me: "Si no et tranquil·litzes, vas a topetar en un escaló i cauràs rodant. Imagina't com es riuran de tu tots els que estan a les butaques".

Tampoc podré oblidar mai al meu presl, a Pepe, que encara que el dia del recorregut va ploure, em va dir que nosaltres eixíem al recorregut si o si. Al dir-li que jo eixiria de fallera em va dir que ell també, que l'únic que tenia que fer era canviar-se les sabates i estàvem a punt per a fer un xicotet recorregut.

LA FALLERA MAJOR INFANTIL RECORDA ...

Va ser un any molt divertit junt a totes les falleres majors perquè el dia del lliurament de premis vam entrar en la piscina de boles del restaurant vestides de fallera, eixe dia va ser el que millor m'ho vaig passar.

Al principi estava un poc trist perquè no tenia fallera major i jo volia que fora Carolina però a la fi va ser ella i estava contentíssima.

El meu president Rodrigo sempre em portava un detall quan venia a per mi. M'ho vaig passar molt bé amb ell.

El dia de Sant Josep em vaig adonar de què havien llevat el ninot que jo volia i vaig agafar un altre però Pepe, el president, li va demanar al artista que em fera el que jo volia.

Sabies que?

- Després de molt de pregar i pregar els homes per a que les dones dugueren a terme un sopar dedicat a ella, es fan els seus desitjos realitat... Es fa el 1r sopar d'homes, amb una temàtica molt Vikinga.
- Aquest any es participa al Gran Prix Falla a la plaça de bous.
- Amparo Vidal i Revert, ajuda a coordinar el llibret des d'Anglaterra.

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

50
1965-2015

2013

FALLERA MAJOR INFANTIL:
NEUS VICEDO REVERT
PRESIDENT INFANTIL
RODRIGO MIRA FUENTES

ARTISTA:
LA COM ISSIÓ
LEM A MONUMENT:
Cuidem els jardins

Entra com a president Pepe Perales i Vila, i una de les seues propostes electoral era augmentar la divulgació dels actes de la comissió per les xarxes socials. Es creà un perfil a "Twitter" i un grup privat al "Facebook", creant un nou càrrec per a l'ocasió: "Community Manager", càrrec que ocuparia Pilar García i Morell.

Es decideix canviar d'artistes fallers, fiant els nous monuments amb Venancio Cimas per a la falla gran, i Ramon Olivares a la infantil.

Es nomena fallera d'honor a Conxin Ventura, mare de Miquel i Imma Diego, com a agraïment per la seua generositat, disposició, paciència, carinyo i atenció a la nostra comissió, ja que està sempre disposada per a quasi tot el que necessitem i li demanem.

Aquest any el grup de teatre de la falla va estar tot l'any sense parar: a més de preparar la presentació, amb l'apòpsit "Som de por" on van haver rialles a poaltes; També representaren un sàinet de fira; L'últim projecte es tractava de fer una obra completa, i representar-la al Gran Teatre de Xàtiva. Açò suposava un gran risc econòmic per a la falla, en cas que no es vengueren "ni 70" entrades. Aquest projecte no era altre que l'obra "Em-Preonats", representada el 23F davant de més de 400 persones.

2014

FALLERA MAJOR:
ANDREA TORRES MARTÍNEZ

PRESIDENT
PEPE PERALES VILA

ARTISTA:
VENANCIO CIMAS
LEMA MONUMENT:
A la conquesta

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

És molt difícil per a una fallera major resumir el seu any amb tan sols una anècdota o un record, però sobretot més quan tan sols fa uns mesos que ha acabat tot. Podria estar hores contant lo meravellós que ha sigut aquest any, les grans persones que m'han acompanyat durant aquest camí, els magnífics moments que he viscut... però es clar que no tenim temps. De tots els moments que guardo a la meua memòria em queda amb la pose "oficial" que tenim Carla i jo per a tots els actes públics, i es que això de ser fallera major implica fer-te moltes fotos i que millor que lindre una pose que ens caracteritza. Hem quedat amb la complicitat amb els meus xiquets Carla i Enrique, com hem compartit rialles, confidències fins i tot xuxes i algun que altre sandwich a San Josep. Però si he d'elegir un moment de tot aquest any sense dubte em queda amb el dia del lliurament de premis. Com estiguent a la sala, se colà una foto per el grup de Whatsapp, de fallers amb un banderí que duia una foto de Carla i meus. L'emoió em va envair i no vaig poder remediar l'indre que baixava les escales de l'ajuntament corrents per a esperar com arribava la meua falla. I així va ser quan arribaren portaven un banderí en el que estàvem Carla i jo i posava "el millor premi, sou vosaltres dos". Però per si això no era prou, hi havia falleres que portaven carretes amb les nostres cares. Per suposat, que al veure tot açò, les llàgrimes no se van poder aguantar, és molt especial i emocionant veure com la teua falla té eixos detalls amb les seues falleres majors.

Són totes aquestes coses i totes les que guardo a la meua memòria, les que han fet del 2014 un any màgic.

Sabies que?

- Aquest any Quinlanero i Kioo aconseguiren el 1er premi del Concurs de Truc organitzat per la Junta Local Fallera: De fora vindran... per a fer-nos guanyar!
- Ana Alcocer i Esparza, fallera de la comissió, es elegida com a Fallera Major Infantil de Xàtiva.
- La presentació va coincidir amb el partit d'anada de Copa del Rei, Olímpic - Reial Madrid. Al canal televisiu "Cuatro" es va retransmetre la notícia del partit i comentaren que, al començar el partit, els seguidors tiraren un castell de focs artificials... Però en realitat el castell de focs era per a Andrea i Carla, les falleres majors, que feien entrada al Gran Teatre.

LA FALLERA MAJOR RECORDA ...

Anècdotes durant el meu any de FMI, com fotes, he tingut unes quantes, però les que guardo amb més estima són les següents:

Un dia a finals d'octubre per la vesprada estava en ma casa, tan tranquil·lament, fent els deures. Ma mare em digué que m'arreglara un poc i li vaig contestar que per a què. En eixe mateix moment, locaren a la porta de ma casa. Era Pepe, dient-me que si volia ser la FMI de la falla Espanyoleto. Per suposat, açí una no parava de plorar.

Per a una FMI el dia més emotiu és el dia de la seua presentació. En el meu cas, quan elixiren Juanra i Ariadna, em vaig ficar a plorar... No m'esperava que foren ells els mantenidors.

El dia del lliurament de premis, Andrea, Pepe, Enrique i jo estàvem esperant a que començara l'acte en l'Ajuntament. De sobte, li sonà el mòbil a Andrea. Era el grup de whats de la falla enviant la foto del Millor Banderí, jajaja. Es suposava que era una sorpresa per a nosaltres dos, però la desvelaren abans de temps.

El dia de la baixa de Sant Josep anàvem darrere del Sant i la Junta. Mentre pujaven en una curva, el Sant es va caure, com si haguera fet la curva cap a l'altre costat. Quan arribarem dalt, en compte d'anar a la missa ens quedarem fora i vam menjar un sandwich que estava mel, per compensar el disgust de la caiguda del Sant.

Anècdotes moltes, no em cansaria de contar-ne.

50
1965 - 2015

2014

FALLERA MAJOR INFANTIL:
CARLA ESCRIBANO SINISTERRA

PRESIDENT INFANTIL
ENRIQUE DIEGO SOLER

ARTISTA:
MARIBEL BELTRÁN
LEMA MONUMENT:
Atenció! Senyals!

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

2015

FALLERA MAJOR:
BEATRIZ PERALES VIDAL

PRESIDENT
PEDRO GARCIA MORELL

ARTISTA:
PERE BAENAS GARCIA
LEM A MONUMENT:
Menjar, beure i no creure

Per fi arribem al 2015!. L'any desitjat pels fallers d'aquesta comissió, pel qual hem anat estalviat algun euret per poder dedicar-lo a un cinquanta aniversari. Per a un any com aquest, comptem amb un president excepcional: Pedro Garcia i Morell, una de les persones més volgudes i admirades a la comissió. Com a president infantil tenim al seu fill, Pedro Garcia Navarro. Per a dos presidents així, necessitàvem dos falleres majors de rellevància, i així van eixir Beatriz Perales Vidal i Gema Salas Garcia. Però, per a que l'any siguera complet, també necessitàvem dos monuments fallers importants. L'artista de l'infantil no ens va suposar massa problema, Ramon Olivares, però el de la gran... L'equip de recerca d'artistes es va menjar ací, enllà, més enllà... Quan els més veterans de l'equip es donaven per vençuts, els més joves van lluitar fins arribar a aconseguir el millor artista que podiem tenir: Pere Baenas.

Era el moment de començar a festejar el nostre aniversari amb diferents actes, aplegats als ja tradicionals. Començem a recollir fotos i documents, per als diferents actes, i ens trobem una en la que apareixen uns corbatins anteriors al 1965... De sobte, apareix una banda de fallera anterior al 1965... L'equip d'investigació comença a recopilar dades, persones, fotos, documents d'arxius... A data d'avui tenim informació al voltant de l'existència de la falla, anterior a la seua fundació oficial. Ha estat un treball bonic, agradable i motivador, que ens donarà per a més articles en el futur.

Gala o Acte? Menut dilema!. Un dels actes centrals de l'aniversari anava a ser un acte que servira d'homenatge a totes les falleres majors dels cinquanta anys. A la fi es va nomenar ACFE (Acte Commemoratiu de la Falla Espanyoleto). Va ser un acte emotiu, ple de records i de bons moments. Després, el conjunt de falleres majors van regalar dos estendards nous a la Falla, per a la comissió major i per l'infantil. Vindràn més actes, com una missa en record dels difunts, una placa commemorativa de l'aniversari a la plaça, una exposició a la casa de la cultura, i altres que aniran sorgint pel camí. En eixe camí es queda l'equip de redacció d'aquest llibre: amb el cor accelerat per acabar el llibre a temps, però en el somriure a la cara per la feina feta.

50
1965 - 2015

2015

FALLERA MAJOR INFANTIL:
GEMA SALAS GARCIA

PRESIDENT INFANTIL
PEDRO GARCIA NAVARRO

ARTISTA:
RAMON OLIVARES
LEM A MONUMENT:
...com

FALLA ESPANYOLETO

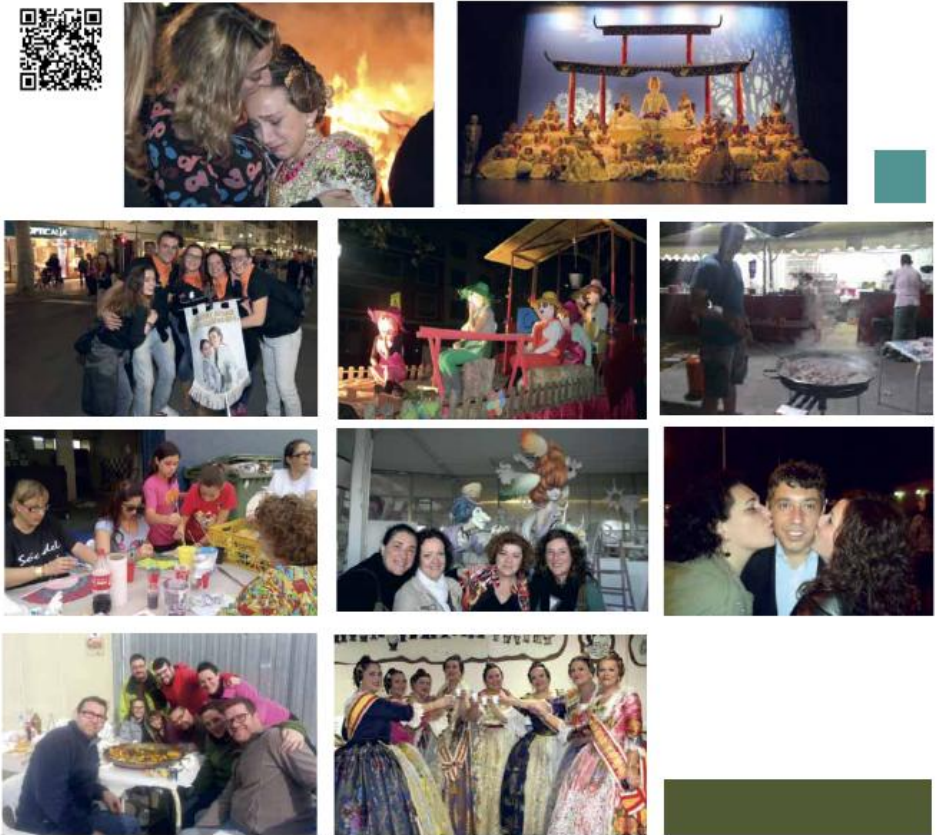
1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

PEPE RIBELLES

PEDRO GARCÍA

PEPE PERALES

FRASES *dels* presidents

Juan Ramón Alcocer Pla

Tots els obstacles es quedaven curts, gràcies a la col·laboració de tota la Comissió.

Pedro García Morell

Fem-ho fàcil i amunt sempre.

Pepe Perales

Mai estaré prou agraït a la Comissió per permetre-me gaudir d'una experiència única. Mai perdre tant de pèl i guanyar tants quilos ha sigut més satisfactori.

VICENTE BURQUET

JUAN TORMO

JUAN RAMÓN ALCOCER

FELO FUENTES

MIQUEL DIEGO

PACO GUERRERO

Felo Fuentes Bono

Any 2000, any de la Revolució: "Liberté" d'elecció de càrrecs. Executiva jove. "Egalité" de la dona. Una dona, un vot. "Fraternité" de l'equip A i B. Majors i joves a una.

Miquel Diego

Gràcies a tots vosaltres, gràcies per AQUELLS MERAVETLLOSOS ANYS, 5 ANYS INESBORRABLES PER A MI. Sense tots i cadascun de vosaltres, res haguera sigut possible.

Pepe Blasco

La Falla és com una família per a mi. Quan vaig ser president, la meua família fallera necessitava una llar. Eixe va ser el meu granet d'arena: trobar un lloc digne on reunir a tota la família fallera, divendres a divendres. I ho vaig aconseguir, gràcies a la col·laboració de tota la Comissió.

Paco Guerrero

La meua trajectòria a la falla ha sigut molt bona. Però el millor va ser que, en cinc anys de president, m'he emportat un primer premi d'especial, que és el tot per a la falla. Us desitge un bon any per a tots.

RAFAEL FUENTES

PEPE BLASCO

PEPE CERDÀ

RAMÓN SANCHIS

EMILIO MIRA

Javier Tormo

Un orgull formar part d'aquesta història i poder aconseguir amb l'ajuda de tots els fallers:

- la creació dels estatuts interns de la falla.
- la publicació electrònica de l'Eto.
- l'unificació de les quotes entre homes i dones.

Emilio Mira Soriano

En molta unió i moltes ganes de treballar, tot es pot aconseguir.

José Luis Pérez Vidal

Per a mi va ser un gran honor i responsabilitat presidir la Comissió, que varem fundar fa cinquanta anys. Feliç Aniversari a tots.

Erica Pastor Guerola

Orgullosa de ser la primera dona en ostentar el càrrec de presidenta d'aquesta comissió

ERICA PASTOR

JAVI TORMO

JOSE LUIS PÉREZ

Programa d'ACTES

GENER

Dia 31 dissabte, a les 18.00 h. Acte Commemoratiu del 50è Aniversari al Gran Teatre de Xàtiva.

A les 22.00 h. sopar Commemoratiu del 50è Aniversari al Salons Reina.

FEBRER

Dia 7 dissabte, a les 21.00 h. sopar al nostre casal amb l'entrepà baix del braç i anirem preparant el sopar del dia 14 de febrer. Jugarem al bingo també.

Dia 8 diumenge, a les 12.00 h. Missa als difunts de la nostra Comissió en La Mercè.

A les 13.00 h. descobrirem la plaça del 50è Aniversari en la nostra Plaça i després dinarem paelles fetes per nosaltres al nostre casal, a raó de 3 euros els majors i 1 euro els infantils.

Dia 14 dissabte, a les 21.00 h. sopar al nostre casal, i si no hi ha canvi el dia 7, amb l'entrepà baix del braç i anirem preparant que quasi son falles ja.

Dia 15 diumenge, organitzat per la Junta Local Fallera de Xàtiva, Ralli Humorístic Fallera **a les 11.00 h.** Esmorzarem en la nostra Plaça i després dinarem cassoles a raó de 3 euros per major.

Dia 21 dissabte, a les 21.00 h. Crida de les Falleres Majors de Xàtiva.

Dia 28 dissabte, a les 21.00, sopar al nostre casal, i de no passar res, amb l'entrepà baix del braç.

MARÇ

Dia 1 diumenge, a les 11.00 h. organitzat per la Junta Local Fallera de Xàtiva, Play-Backs Infantils al Gran Teatre de Xàtiva.

A les 14.00 h. dinarem al nostre casal cassoles i després farem la imposició de bandes a les nostres Falleres.

Dia 7 dissabte, a les 09.00 h. la VII edició de la mascletà motera. Escapada motera a València a veure la mascletà i esmorzar. Lloc d'eixida: la gasolinera del Palasiet. En arribar a Xàtiva, dinar al casal.

A les 22.00 h. als Salons Reina, Sopar de Germanor.

Dia 8 diumenge, a les 18.00 h. Vi d'honor de la Nostra Fallera Major Infantil, Gema Salas i Garcia, junt al berenar del nostre President Infantil, Pedro Garcia i Navarro, i tot al nostre casal.

Dia 14 dissabte, a les 22.00 h. als Salons de Lluna Events, Vi d'honor de la Nostra Fallera Major, Beatriz Perales i Vidal.

SETMANA FALLERA

Dia 15 diumenge

11.45 h. Tallers de manualitats per als menuts, patrocinats per "La Milotxa".

Dia de la plantà, dia de decorar el nostre monument i de neteja de la nostra plaça i suposadament de dinar també.

22.00 h. Sopar de "torrà" en la plaça Espanyoleto, junt al monument i a raó de 2 euros l'entrepà.

Dia 16 dilluns

10.00 h. Esmorzar.

13.00 h. Cercavila pel nostre barri.

14.00 h. Dinarem paella.

18.30 h. Lliurament de premis (a pels banderins).

22.00 h. Sopar de "sobaquillo" i nit dels barrets. (tot faller deu d'anar amb el cap cobert; aquell que no el porte ho lamentarà).

Dia 17 dimarts

10.00 h. Esmorzar.

13.00 h. Cercavila pel nostre barri.

14.00 h. Dinarem gaspatxos.

17.00 h. Recorreguda de volta a veure totes les falles.

19.00 h. Berenarem.

22.00 h. Sopar de "sobaquillo" i nit del blusó. (tots els fallers assistents duran, com a peça principal, un blusó i el mocador com a complement).

Dia 18 dimecres

10.00 h. Esmorzar especial.

13.00 h. Cercavila pel nostre barri.

14.00 h. Dinarem cassoles.

17.30 h. Ofrena de flors a la Mare de Déu.

22.00 h. Sopar de "sobaquillo" i nit de ??????

Dia 19 dijous

08.00 h. Espectacular i única despertà pel nostre barri.

10.00 h. Esmorzar.

12.00 h. Farem la Baixada de Sant Josep fins l'Albereda.

15.00 h. Dinarem paella al casal.

18.30 h. Xocolatada i bambes per a berenar.

21.00 h. Cremà de la nostra falla infantil.

A partir de les **23.30 h.**, cremarem la nostra falla.

CUINANT UN ANY

2014 • 2015

Pepa es una xiqueta de 3 anys i mig, algo inquieta. Hul sen va en sa mare a triar accesoris per al seu vestit de fallera.

Van a València, per a ella és tot una festa, no sempre viatja amb tren i hi han tantes coses que veure...

-No t'arribes a la línia groga, que el tren està apunt d'arribar.

-Vale no m'arrime, però jo soletes... no m'agarres de la mà que jo se.

-Ves espai Pepa.

Pepa es queda fixament mirant les rodes del tren com van pels rails, mira a les finestres... ho observa tot.

-Vaa Pepa, anem.

-Ai sí, valg mare.

-Donam la ma.

-No, jo se.

-Ai Pepa!

-Jo a la finestra, jo a la finestra!

Es queda entretinguda mirant per la finestra, així sa mare pot estar una estona relaxada del terratrèmol Pepa, i va veient revistes de vestits de indumentària valenciana, per a triar un vestit per a Pepa que s'asemble a una princesa de conte. La il·lusió es de ambdues.

-Mare, este quin poble es?

-Algemesí.

-I que fem aci? No anavem a València? Jo vuc vestir-me de princesa!

-Sí, però primer hem de comprar-te alguns complements.

-Que es complements?

-Coses que complementen i completaran el teu vestit.

-Aah.... Com?

-Doncs amb un delantal per a davant i un pico per a l'esquena, es coneixen com a manteletes.

-Mare, però les princeses no duen delantals, això ho dus tu per a fer faena... mare no, jo vulc anar de princesa de veritat.

-Pepa! tin paciència i ara voràs com son delantals amb lluentons i brillen molt.

-Be, si no m'agrada no mel ficaré.

Almenys així, encara que mig enfadada, Pepa es queda callada fins arribar a la tenda.

-Hola -li diu la dependenta- tu seràs Pepa, prén una llepolia.

-Sí, gràcies -contesta- Mare, com sap el meu nom -li fa un escolletet a sa mare per a preguntar-li-ho.

-Són amigues dels Reis Mags.

-Aah.

-Així que portat bé.

-Sempre em portet bé, mare.

Pepa i sa mare tornen de nou cap a l'estació per a continuar el seu viatge.

Arriben a València i els esperen els seus iaïos.

-Holaaa! -va corrent fins on es troben i els pega una gran abraçada-.

-Com estas Pepa?

-Be... mira que tinc -li ensenya un joquet que ha agafat per a entretingres al tren-.

-Molt bonic.

Son Joan i Magdalena, pares de sa mare de Pepa, i hui els acompanyaran a veure el vestit de "princesa" valenciana de la seua neta. Els van ser els que inculcaren les tradicions falleres a ambdues, primer a Pepa mare, i posteriorment a Pepa filla.

-Que il.lusió filla -dela Magdalena- encara recorde la primera vegada que et ficares el teu vestit de fallera, estaves per a menjar-te!

-Jo quasi no ho recorde mare, si no fos per les fotos, no recorde apenes lxe dia, era prou menuda; de mes major ja si, tinc molts bon records.

Pepa i l'avi van darrere entretinguts xarrant i jugant.

Per fi han arribat a la modista, a una tenda on hi han centenars de teles de falleres, i milers de complements.

Quan els toca el torn, a Pepa la situen damunt d'un pedestal i un muntó de llum que li enfoca cap a ella, i comencen a vestir-la: cancan, falda, corpiño, i ho complementen amb les mantetes que compraren abans.

-Alaa! -li ix a Pepa de l'ànima.

-T'agrada Pepa?

-Brillia molt mare!

-Sí Pepa, brillia molt.

-Estàs guapíssima -li digueren a duo els iaïos.

-Seràs la xiqueta més bonica per a l'avia en la presentació -digué s'abuela.

-De veritat, iaia? -i no parava de pegar voltes per a que la falda "volara" i omplira la sala de reflexos al reflectir la llum dels focos.

-Mare...

-Digues Pepa.

-Tenies raó...

-Raó? en que?

-En el delantal.

-Ah! en la manteleta.

-Sí, mare, és molt molt molt bonic.

-jajaja -soltaren la mare, l'avia i l'avi unes rialles. I es quedaren mirant a la Pepa com disfrutava amb el seu vestit de "princesa" valenciana, a la vegada que les seues ments volaven al dia de la presentació i el que els agradarà vorer a la seua xiqueta amb el vestit, baixant les escales del teatre.

I AL CAP I A LA FI, ESTE CONTE HA ARRIBAT FINS ACÍ!

FALLA ESPANYOLETO

1965

ESPAÑOLITO

Monument gran
Tema: "Menjar, beure i no creure"
Artista: Pere Baenas Garcia

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

ESPAÑOLITO

Monument Infantil
Lema: ".com"
Artista: Ramón Olivares

Pedro Vicente Baenas García, "Pere", naix el 6 de Juliol de 1967. Un dels artistes més guardonats i reconeguts de tota la comunitat valenciana. La seua història amb les falles comencen molt prompte, a la curta edat de 10 anys al taller de Vicent Blasco.

Durant el col·legi, ja compaginava els estudis amb les falles i quan va cursar 2on i 3er de batxillerat ho feia en els torn nocturn per tal de poder dedicar-se durant el dia a les falles.

En 1989 fa societat amb Sanchis i Minyana, i en 1990 comença a plantar en solitari per a la falla del Mercader de Gandia. Al 1992 es trasllada el taller a Daimús, on després de més de 20 anys creant falles, construït més de 200 falles i 100 fogueres, un total de més de 300 monuments.

Destacar que fa 16 anys consecutius que planta a la secció especial en Valencia, on fins l'any passat se li resistia el 1er premi, aconseguit en 2014 amb la falla del Pilar. També ha sigut triat per plantar 4 vegades la plaça de l'ajuntament de València.

En Alacant, ja porta 13 anys consecutius amb la Foguera de Carolines Altes, on ha guanyat 7 primers premis en la categoria d'especial. A més, en el seu palmarès compta amb 5 primers premis consecutius en Alzira, sis primers premis en Gandia, nou en Carcaixent, dos en Dénia...sens dubte un dels artistes més guardonats de la història. Hi ha que destacar que Pere, es l'únic artista faller que aconsegueix guanyar en un mateix any a les seccions especials de València i Alacant. Enguany plantarà a Xàtiva, a la nostra falla, tornant a una de les primeres ciutats on va plantar en solitari en 1993 i 1994.

1. Sabem que no es la primera vegada que planta falles a Xàtiva, quina falla va plantar? Quants anys fa de això? I era la primera falla que plantava com artista? Era dels primers anys que feia falles en solitari, concretament el tercer any, allà per 1993, on vaig plantar el monument de la Falla Verge del Carme. Vaig plantar dos anys consecutius, en 1993 i 1994 i no he plantat més en Xàtiva fins enguany.

2. I en quin nivell veu les Falles de Xàtiva respecte altres poblacions veïnes com Alzira, Gandia o Torrent? El nivell de Xàtiva pel que fa a pressupost és un poc fluix respecte allò que ha sigut Xàtiva en la seua història, on sem-

pre l'he tingut com un refent de l'època que vaig començar jo, per què en aquella època les falles en Xàtiva valien uns 4-5 milions de pessetes (24000-30.000€) un preu que hui en dia no a evolucionat.

3. Quan anaren a parlar amb vostè per que ens fera la falla del 50 aniversari, que va pensar? Va ser fàcil o difícil dir que sí?

A mi m'agraden els reptes, i fer una falla d'aniversari és un repte. A més, per a mi era un gran honor que la Falla Espanyoleto vingueren a demanar-me que fera la seua falla d'aniversari, perquè per a mi, Espanyoleto ha sigut sempre un dels meus referents quan començava a plantar falles. En

aquell moment estaven Miguel Gozalbes Moracho i Paco Roca plantant en Xàtiva falles de 4-5 milions de pessetes i jo estava fent falles d'especial de Gandia en la mitat de pressupost, en aquell moment eren falles de molt renom. No valore a una comissió pel poder adquisitiu que tenen, sinó per la tradició i solera que té, per tant em vaig alegrar molt que em demanaren la Falla Espanyoleto formar part de la seua història amb la falla del seu 50 aniversari.

4. I una vegada a conegut aquesta comissió, que li pareix?

Fantàstic! Que puc dir? La realitat és que m'ha trobat una grata sorpresa en la gent de Xàtiva i sobretot en la gent d'Espanyoleto. Conec fa molts anys a gents de Xàtiva que ha influït molt en la meua vida, companys i amics com Pepe Martínez Mollà o Manolo Blanco, han sigut grans companys i grans amics. I com a comissió, dubte que hi haja de millors, com diria el "Gran Wyoming", millor impossible!

5. Que es lo millor i pitjor que li ha passat treballant d'artista faller?

El millor sens dubte el doblet aconseguit l'any passat, fet que no ha aconseguit ningú. Guanyar en València i Alacant en un mateix exercici és molt complicat i a més ser el primer valencià que va guanyar en secció especial a Alacant també va ser un repte complicat.

El pitjor, plantar una falla i acabar plorant pel tracte de la comissió en acabar la meua tasca, per no agradar-los el resultat.

6. Algun missatge per als membres d'aquesta comissió en el seu 50 aniversari?

Espere que totisca molt bé i ens ho passem tots molt bé en aquest 50 aniversari. A més a més, que independentment del premi aconseguit espere que esteu tots contents amb la falla i amb mi. Al igual queestic jo amb vosaltres. Espere que siga un any inoblidable per a tots.

5 MINUTS amb

Ramón

OLIVARES

1. Ja porta uns quants anys plantant-nos la falleta, què opina d'aquesta comissió?

Per a mi és com si fos la meua comissió ja que he sigut membre d'aquesta durant molts anys i la meua primera falla que vaig plantar va ser Espanyoleto, junt a Francis Guerrero, Miguel Grau y Rafa Aguado.

2. Quina diferència troba vostè entre les Falles de Xàtiva i la resta de localitats?

La diferència que trobe són els pressupostos ja que a Xàtiva no són tan alts com a la resta de poblacions.

3. I en quin nivell veu les Falles de Xàtiva respecte a altres poblacions veïnes com Alzira, Gandia o Torrent?

El nivell, respecte a la qualitat, no té res que envejar a altres comissions d'altres pobles. Pense que a Xàtiva, si les comissions pogueren, es gastarien molts més diners dels que es gasten.

4. Què és el millor i pitjor que li ha passat treballant d'artista faller?

El millor puc dir que ho és tot, en tots els anys que porte en aquest món; i respecte al pitjor... em quede sempre en allò bo.

5. Què espera d'aquest any? Alguna sorpresa amb els premis?

Des del meu punt de vista, la comissió és qui té que valorar el monument i espere que la comissió quede contenta amb el treball realitzat aquest any.

6. Algun missatge per als membres d'aquesta comissió en el seu 50 aniversari?

Enhorabona per aquests 50 anys de història, que siguen 50 més i que continuen fent gran aquesta comissió.

NOUS FALLERS cuinant el futur

ABEL SOLER TORM O

EDURNE CARRALERO GARCIA

LUCAS JIMÉNEZ QUILES

ORIOL GRAU GIL

mare, i per què? JOSEP

Josep es un xiquet molt inquiet i preguntador de 3 anys i mig. Hui és 19 de març, és el seu Sant, i està verdaderament emocionat, per què faràn una celebració familiar en el seu honor.... I en honor a tots els Josep que conformen la família fallera de la que formen part.

-Mare, i és festa en tot el món?

-No Josep, només en València, Castelló i Alacant i alguna altra comunitat.

-Nosaltres som a Xàtiva i també és festa...

-Si fill, he volgut dir que és festa a tota la província de València, Castelló i Alacant, incluint tots els municipis.

-I els municipis de les altres comunitats, no?

-Sí.

-Ah.....

Es queda un moment pensatiu i torna a preguntar:

-Mare, i per què s'ha de cremar la falla hui?

-Dons perquè s'acaba la festa ja.

-Que no la cremen i no s'acabarà mai!

-Això no es possible, Josep.

-Com que no? I si el pare no es clava dins la falla, ni tiren petardos damunt, no es cremaria... Vaig a dir-li-ho al pare!

Sen va corrent on es troba son pare gaudint d'un desdijuni amb més son que gana, i li diu:

-Pare pare, no et claves hui dins la falla!

(havent-li tallat un badall contesta son pare)-Com dius?

-Que vulc que la festa dure per sempre!

-jajaja! (Se li escapa una rialla a son pare) La festa ni el monument poden ser per sempre, encara que el sentiment faller sí que ho és.

-Però jo vulc vore tots els dies la falla, pare!!

-Aleshores, no tornariem mai a la vida normal.

-A la vida normal?

-Sí, al treball, al col·legi...

-Millor, així no tindria que alçar-me matí per anar al cole.

-Açò, Josep, és una tradició de fa molts anys -li conta- i a més va arrel·lada a la nostra tradició familiar.

-Això que vol dir?

-Que el teu besllo ja era fuster, i treia al carrer, davant del seu taller de fusteria, tot allò que li sobrava, i el dia del patró dels fusters, li pegava foc, un foc purificador que s'enduia tot el roïn de l'any....

-Pare, roïn? Estàs fent-me por...

-No, al contrari fill, era per a que entraren coses bones.

-Ah, bé.

-Després, el teu iaio que va seguir amb la fusteria de son pare, omplia ixos palos vells amb robes, quasi donant-li vida pròpia, de forma que satiritzava ixos trastos vells, i la seua finalitat eren ser cremats, i deixar pas a noves coses i noves idees.

-I jo també seré fuster?

-Tu seràs el que voldràs, Josep.

-Aah... -pensa uns moments i segueix- Però pare, jo quan vulc coses noves anem a una tenda, no?

-Mmm, sí...

-Veus, no es precis cremar-la.

-Josep....

-Que?

-Vols ajudar al pare hui a preparar la falla i entrar dins del monument?

-Síiiii!

-Ale dons vistet que no arribarem a Sant Josep a temps per a fer la romeria, vinga.

-Vaig! -i sen va corrent i cridant- mare mare!! Hui voré la falla per dins, m'ho ha dit el pare.

-Molt be carinyet, però va, llavat les mans i la cara, i vine a vestir-te....

-Però mare, i per què...

I AL CAP I A LA FI, ESTE CONTE HA ARRIBAT FINS ACÍ!

CENS COMISSIÓ

GARCÍA MORELL, Pedro **PRESIDENT**
 ALCOCER PLA, Juan Ramón **Vice-President 1**
 PICÓ CANET, Trinitat **Vice-President 2**
 SANCHEZ TORMO, Isabel Marina **Vice-President 3**
 TORMO FERRAUT, Javier **Vice-President 4**
 PERIGÜELL RUBIO, Jorge **Secretari**
 ALBEROLA GÓMEZ, José Manuel **Vicesecretari**
 DIEGO VENTURA, Inmaculada **Tresorera**
 REVERT ALBA, Eva Maria **Comptador**
 SOLER COMPANY, Carolina **Vice-Comptador**

DIEGO VENTURA, Miquel **Del. Festejos**
 PLA MUEL, José Emilio **Del. Loterías**
 GAYÀ GÓMEZ, Almudena **Del. Infantils**
 ÁLVAREZ GALLEGO, José **Del. Act. Div.**
 VIDAL REVERT, Amparo **Delegat**
 PERALES BELLVER, Juan Carlos **Delegat**
 EDO MORENO, Jorge **Delegat**
 FUENTES BONO, Rafael **Delegat**
 PASTOR VIDAL, Nieves **Bibl. Arxiver**

PERALES VIDAL, Beatriz **Fallera Major**

TORRES MARTÍNEZ, Andrea **Fallera del Foc**

VOCALS

ALMIÑANA MONTANER, Mª Julia
 ALMIÑANA MONTANER, Rafaela
 BARBERA MICO, Modesto
 BARBERA MOLINA, José
 BENITO VÁZQUEZ, Victor
 BLASCO ALMIÑANA, Sofia
 BLASCO CATALÀ, José
 BOILS PEROPADRE, Helio
 BOILUDA PLA, Mª José
 BRU MURILLO, Rosa
 CALATAYUD CHAPIN, Victor
 CARRALERO PLAZA, David
 CARRASCO CACHERO, Francisco
 CARRASCO ROCA, Carolina Llara
 CERDÀ CABANES, Eva
 DAUDER VILA, Ana Maria
 DE DIEGO FERRAN, Victoria
 DIEGO TORRES, Patricia
 DIEZ VANO, Felipe
 DOMÍNGUEZ RIVERA, Jose Francisco
 EDO MORENO, Carlos
 ESCRIBANO BENLLIURE, Ignacio
 ESPARZA CANTO, Pilar
 ESTEVE DOMÍNGUEZ, Juan Fco.
 FALCO BORRÁS, Alfredo Ricardo
 FENOLLAR SANCHIS, Pepa

FRIGOLS GÓMEZ, Mª Nieves
 FUENTES BONO, Marta
 GARCIA AYORA, Jose Carlos
 GARCIA CHINESTA, Alicia
 GARCIA MORELL, Pilar
 GARCIA ORTOLÀ, Maria Pilar
 GARCIA PAÑOS, Jesús Javier
 GARCIA PÉREZ, Sonia
 GARCIA SANCHEZ, Mara
 GIL MONCHO, Federico
 GRAU MARTÍNEZ, Miquel Àngel
 GUERRA GARCIA, Norbis
 GUERRERO ALMIÑANA, Mª Vicenta
 GUERRERO BOLINCHES, Francisco
 GUERRERO NADAL, Ismael
 GUERRERO PICÓ, Ismael
 GUIMERA TRAVER, David
 GUTIERREZ ARNAU, Ricardo
 HERNAN PEREZ, Eva
 IBORRA COLOMER, Sonia
 LOMAS MUNERA, Sonia
 MARTÍNEZ GANDIA, Mª Julia
 MARTÍNEZ MILAN, Sonia
 MAS SUCH, José Vicente
 MIRA FUENTES, Ofelia Maria

MIRA SORIANO, Emilio José
 MOLINA SORO, Rafael
 MOLLÀ GUCARELLA, Maria José^a
 MONROIG CERDÀ, Ricardo
 MONROIG REVERT, Carmen
 MUEL MARTÍNEZ, Mª Julia
 MUEL MAS, Alejandro
 MUEL MAS, Pilar
 NAVARRO MESTRE, Vanessa
 NUÑEZ DIAZ, David
 ORDINANA GIL, Alberto José
 PERALES BELLVER, Rafael
 PERALES DE DIEGO, Ignacio Eduardo
 PERALES MORALES, Azucena
 PERALES MORALES, Enrique
 PERALES MORALES, José Vicente
 PERALES PASTOR, Marta
 PERALES VIDAL, Juan Carlos
 PERALES VILA, José
 PLA MEJIAS, Vicent
 PLA MORATA, José
 PLA MUEL, Roberto
 PLA PONT, Alvaro
 PONT CUENCA, Nieves
 QUILES REVERT, Eva Maria
 REVERT ALBA, Mª Carmen

TOTAL: 123 adults

CENS COMISSIÓ INFANTIL

SALAS GARCÍA, Gema **Fallera Major**
 DIEGO SOLER, Enrique **PRESIDENT**
 NADAL FENOLLAR, Zaida **Vice-President 1**
 PERALES PASTOR, Carmen **Tresorer**
 SANZ TORRALBA, Ana **Comptador**

SALAS GARCIA, Gema **Fallera Major Infantil**

ESCRIBANO SINISTERRA, Carla **Fallera del Foc Infantil**

VOCALS

ALBEROLA RUÍZ, Guillem
 ALBEROLA RUÍZ, Pau
 ALCOCER ESPARZA, Ana
 ALONSO HITAR, Andrea
 RUIZ MARTÍNEZ, Rosa
 RUS RICART, Bàrbara
 SALAS FERNÁNDEZ, Javier
 SALAS FERNÁNDEZ, José
 SINISTERRA CARINENA, Mª Remedios
 SOLER RUBIO, Antonio
 SOLVES MONTÓN, Vicenta
 TAENGUA PASTOR, Carla
 TORMO ESPARZA, José
 TORMO PÉREZ, Mercedes
 TORMO VÁZQUEZ, Sergio
 TORRES MARTÍNEZ, Ariadna
 TUDELA BALLESTER, Vicente
 VAQUER LLACER, Juan Enrique
 VENTURA PAREDES, Sara
 VERCHER PERIS, Julia Isabel
 VICEDO REVERT, Cristina
 VICEDO SABATER, Vicente
 VIDAL BERNABEU, Mª Remedios
 VIDAL HERRERO, Maria

GARCÍA ENGO, Paula
 GARCIA NAVARRO, Irene
 GARCIA NAVARRO, Pedro
 GRAU GIL, Nàdia
 GRAU GIL, Oriol
 GREGORI GRAU, Luis
 GREGORI GRAU, Zaira
 JIMÉNEZ QUILES, Lucas
 JIMÉNEZ QUILES, Yaiza
 LLANA MUÑOZ, Carla
 MARCO AHENGO, Daniela
 MARTÍ MUEL, Alejandro
 MARTÍ MUEL, Marta
 MARTÍNEZ GREDEMENE, Paula
 MAS PERALES, Andrea
 MIRA FUENTES, Rodrigo
 MOLINA GAYÀ, Rafael
 MONROIG AGUILA, Mia
 MORET ROLDÁN, Marcos
 MORET ROLDÁN, Sara

MUÑOZ PERALES, Eva
 PERALES QUILES, Alba
 PERALES QUILES, Andreu
 PERALES ROSELLÓ, Marc
 PERIS PERALES, Cristina
 PLA LOMAS, Aarón
 PLA LOMAS, Javier
 PLA VALLS, Lucas
 PLA VALLS, Roberto
 RABADÁN ALBEROLA, Jorge
 RIBES ROLDÁN, Hugo
 SAEZ CAMACHO, Ana Violeta
 SALAS CERDÀ, Eric
 SALAS GARCÍA, José
 SOLER TORMO, O. Abel
 SOLVES MONTÓN, José Luis
 VAQUER IBORRA, Carlos
 VAQUER IBORRA, Laura
 VICEDO REVERT, Neus

TOTAL: 65 infantils

FALLA ESPANYOLETO

1965

2015

CINQUANTA ANIVERSARI

Memòria de l'EXERCICI

Com cada any li toca al secretari fer un article resumint el que ha sigut aquest exercici. La responsabilitat és molt gran, ja que tots sabem que aquest any és un any especial.

Comencem el nostre relat al mes d'abril, justament amb la dimissió de l'anterior president, Pepe Perales, que després de dos anys al capdavant, ens deixa uns contes molt positius i dos anys difícils d'oblidar. El nostre benvolgut Felipe Díez agafava el manament provisionalment durant tres setmanes. Finalment, el senyor Pere Garcia i Morell es va presentar per a comandar la nostra comissió, després de recitar un dels seus discursos motivacionals. A la setmana següent ja tenia la junta constituïda així que calia posar-se a fer feina.

Ja estem al mes de maig, deviem aprovar els pressupostos, que com sempre van ser votats amb confiança per la nostra comissió.

Acabant el mes, Pere ens va anunciar la primera gran notícia fallera: els artistes dels nostres monuments. Per a la falla infantil continuem amb Ramón Olivares. Ramón va ser faller de la nostra comissió i cada vegada que ve el tractem com a un més. Respecte de l'artista gran, la incògnita era absoluta. Recorde com aquell divendres s'apagaren les llums i es projectà una presentació "powerpoint" per anunciar els artistes, hi havia una complicitat sospitosa entre Alberto, Juanra i Kico, qui mantingueren la tensió fins l'últim moment. Finalment vam sentir el nom tan esperat: Pere Baenas. No ens ho creiem, com un artista guanyador del primer premi de la Secció Especial de València amb la Falla El Pilar el passat any 2014, anava a fer el monument d'una falla humil com la nostra.

Quan encara no ens havíem recuperat d'aquesta última notícia, Pere tornà a alçar-se. Ens va anunciar

que la senyoreta que representarà la nostra comissió aquest exercici serà Beatriz Perales i Vidal. Tots vam rebre la notícia amb molta alegria i orgull, seguidament vam brindar en el seu honor. Enhorabona i gaudeix del teu any!

Era moment d'elegir el logo del 50è Aniversari. Així que el primer divendres del mes, van fer un concurs de logo on vam avaluar, elegir i com no, votar. Sembla que no estàvem cansats de sentir la paraula especial, perquè tots vam quedar ben pagats en assabentar-nos que enguany el nostre monument estaria en Secció Especial.

Entràvem en l'estiu amb la ja tradicional festa de l'aigua per als infants de la falla. També acudiren a veure el monument infantil, que estava quasi acabat. S'ho passaren d'allò més be.

Va ser el divendres 25 de juliol quan Pere anuncià el nom de la Fallera Major Infantil per a aquest exercici: Gema Salas García. Aquest és el primer any de Gema, però estem segurs de què sabrà estar a l'altura de les circumstàncies. Enhorabona i gaudeix del teu any!.

Per donar pas al descans del mes d'agost vam rebre la visita dels artistes. Ambdós van signar els contractes dels monuments. Ens van ensenyar els esbossos i van explicar com serà el monument. A més vàrem celebrar un sopar eivissenc. Com no podíem anar a l'illa, la vam substituir per Novetè. Teniem piscina i ganes de festa. S'apropava la fira i ens tocava traure xiringuito, inclòs la nit del 18 quan vam tindre a la xaranga tocant a l'hora dels sopars.

El mes de setembre ens reenganxa a la vida fallera. El nou curs escolar el vam rebre amb un nou alumne: Abel Soler Tormo. Ens toca celebrar el mig any faller. Tant al major com a l'infantil els nostres fallers no van parar, uns de jugar i altres ballant.

Octubre, mes de cavalcades, sempre és igual a feina, encara que nosaltres sabem que tot el que fem és per passar-nos-ho be. Aquest any vam tindre un local per treballar, i a Sergio de conserge. Les cavalcades van eixir molt be, com sempre, ja que el treball de la nostra comissió sempre queda reflectit en elles.

L'onze i dotze d'octubre, la Mare de Déu dels Desemparats va visitar Xàtiva i la vam rebre amb una ofrena de flors en la que no podia faltar representació de la nostra falla.

Javi Tormo va proposar que l'empresa Kukuxumuxu ens dissenyara samarretes personalitzades. Fins i tot ens van fer una entrevista a la ràdio. Prop de tots sants, ja ens havia arribat el paquet: jara, a lluir-la!

En novembre vàrem gaudir del nomenament de les Falleres Majors, va ser insuperable. Aquest any vam anar als Salons Reina on, tots mudats, vam proclamar a Beatriz i Gema. El 21 d'eixe mateix mes, el nostre president, ens va donar una gran notícia: la recompensa d'enguany serà per a Juan Ramón Alcocer. Tots vam rebre la notícia amb molta alegria, puix Juanra sempre ha estat quan se'l necessitava, sols cal dir que aquest és el seu any doncs en novembre ja va ser tercer al concurs de fotografia de Xàtiva. Enhorabona Juanra, t'ho mereixes!

El 29 de novembre vam anar al taller de l'artista a veure el nostre monument. Pere ens va rebre molt bé, ens sentíem com a nanets entre tant gegant de suro. Per rematar vam dinar paella del nostre gran "chef" Modesto.

L'últim mes de l'any va començar amb la presentació de les nostres Falleres Majors. Aquest any hem involucrat al cel perquè ens ajude, gràcies als nostres sants

fallers vam aconseguir fer un gran apropòsit. Les nostres Falleres Majors van donar la talla sobradament.

El Nadal va aplegar a la nostra comissió gràcies a alguns col·laboradors que van decorar el casal amb boles de nadal, garlandes, etc. Per rematar-ho, jins i tot vam tindre pi de nadal!.

Els actes no paraven, i les falleres majors dels 50 anys, tampoc. Celebraren un sopar juntament amb els seus presidents per tornar a reunir-se i rememorar temps passats. La setmana després, el dissabte 20 era el torn dels infants, van gaudir d'una xocolatada, que en el fred que fa apetia. En aquestes festes també s'ha de ser solidari, nosaltres com els primers, vam fer recollida de joguines i menjar per als més necessitats. Per últim, la Cavalcada de Reis va comptar amb la nostra participació.

S'està finalitzant la memòria i, no ens hem oblidat de les noves incorporacions. Aquest any és especial i per això a molts antics fallers els ha picat el cuquet faller. És el cas de Alejandro Muela i Mª Julia, també Pepe Blasco i la seva dona Rafa van tornar a la nostra gran família. Parlant de retorns, s'ha de mencionar el retorn d'una de les grans dinasties de l'Espanyoleto, els Perales. Rafael, Ignacio, Victoria, Reme i Juan Carlos fill tornen a restablir aquesta família fallera que esperem que es complete. Gent nova; com Ana, Toni, Paco o Ignacio. Per altra banda, hem donat la benvinguda a forasters que han sigut rebuts amb gran estima com Víctor i Norbis o Sonia de Canals. També gent fallera, que du la festa en la sang, com Pepa, Kike i Sonia. Per últim, donem la benvinguda a la família Salas García.

Ja hem aplegat al final, "c'est fini". Com a acomiadament sols queda dir que ha sigut un any ple d'emocions, reunions i projectes. Però si d'una cosa estic segur, és de què la Falla Plaça Espanyoleto no ha perdut el seu humor i caràcter, seguim tenint el mateix esperit de sempre, el que ens fa ser nosaltres. Benvolgut lector, espere que t'haja agradat aquesta memòria, falten moltes anècdotes i històries per contar... però cal tindre present que "el que passa a falles, es queda en falles".

mare, i per què?

JOSEP i PEPA

Hui és 19 de març, dia de Sant Josep.

Josep i Pepa són 2 cosins germans que es tiren de menys quan no estan junts, i discuteixen per quasi tot quan estan junts. Han acabat de dinar al casal, cel.lebrant el dia del pare i el del sant de ambdós, ara toca jugar i esperar que arribi el moment de cremar la falla infantil, i després a dormir, perquè encara són menuts i a més al sandemà hi ha col·legi.

-Pepa, anem a convencer als pares que ens dixin quedar-nos a vore cremar la falla gran?

-Vale Josep!... però ens diràn que no, ja ens han avisat.

-Ja Pepa, hi ha que intentar-ho.

-Com creus que serà?

-Cremar la falla gran? Molt way!!

-I te que fer tanta calor com 40mil llars de la iaia.

-Si.... I més petards que... que... mil petorros.

-Jajaja! -Riguieren ambdós a l'hora-

-I... I... I... les flames arribaran al cel i més, que quasi cremaran els núvols.

-I Josep, tu saps que hui ens agarrarem de les mans i farem el "corro xirimbolo" i rodarem la falla mentres es crema?

-Si?

-Me ho ha dit mon pare.

-Tu creus que els majors també ho fan això?

-Clar... i si no, jo de major si que ho faré, com ho farem hui.

-Si i jo, i jo hui també, que m'han dit els meus pares que l'any passat mirava tot i que quasi me vaig caure perquè encara era xicoteta, enguany si que cridaré "Espanyoleto", per a que ens senten fins la lluna de lo tort que cridarem.

-Vale i jo, i jo igual.

Continuen jugant i a les seues coses una estona. De sobte recorden que els queden petards, i que han d'acabar-los hui sino no podran tirar-ne fins l'any següent.

-Pare, pare, dona'ns els petards.

-Que? Per a que?

-Per a acabar-los.

-Però no podeu estar soles, tindria que estar algún major.

-Dons vine tu!

-Estic acabant de dinar, i vull fer-me el café també.

-Aleshores... aleshores... aleshores... -dela Josep.

-Esperem a que acabes! -votà Pepa.

-Be, però espereu ací sentats i tranquilets.

Continuà el pare dinant, i estaguent xarrant els majors a taula, i de sobte crida Pepa:

-Com és la cremà de la falla gran?

Callaren tots a l'hora, i al moment següent es ficaren a explicar-los als xiquets com es la cremà de la falla:

-Es com el final de tot, però un nou principi a la vegada.

-Al vore el foc cremar la falla, se'ns passen tots els records de l'any per la ment, gaudint-los una vegada més.

-Si, i ens recordem només de les coses bones.

-Les coses roïnes se les enduen els petards fins al cel.

-En ixe moment som tots els fallers una pinya.

Josep vota i diu:

-Jo vull tirar petards, anem!!

-Vaja Josep! va tira cap afora.

-I pare, que vol dir ser una pinya? -pregunta Pepa mentres va ficantse la caçadora per a anar a tirar els últims petards -i per què es un final i un principi? Pare, i per què....

-Pepa, pren la metxa i encén els teus petards.

-Ai si, tirem petards.

I AL CAP I A LA FI, ESTE CONTE HA ARRIBAT FINS ACÍ!

ELS GUARDONATS A LA FALLA

Aquest any són tres els fallers que van a rebre el Bunyol d'Or amb Fulles de Llaure i Brillants.

La primera d'ells és Carolina Soler i Company, una dona amb una llarga vida fallera a la nostra comissió, sempre a punt per a tirar una maneta en tot el que faça falta. Gràcies per col·laborar en la comissió. Per això et donem la nostra més sincera enhorabona.

La segona en rebre aquest guardó és Maria Julia Almiñana

i Montaner. Fruit d'una llarga vida de treball per les falles. També et donem les gràcies per la teua llavor i t'expressem la nostra enhorabona.

El tercer dels guardonats és Rafael Fuentes i Bono. Per la dedicació i la disposició a la comissió. Per tot el treball realitzat, any rere any, per a que tot elxira perfecte en la nostra comissió. Donar-te les gràcies per la teua feina. Per això et donem la nostra més sincera enhorabona.

LA RECOMPENSA D'AQUEST ANY

JUAN RAMON ALCOCER

enguany la recompensa ha sigut per a una persona molt especial. L'hem vist a la falla en molts moments, des de president fins a vocal. Sempre amb una gran disposició per ajudar a qualsevol tasca per a la falla. El podríem caracteritzar com una persona innovadora, col·laborant i donant idees noves per a que la falla continuara evolucionant.

Ha sigut president de la Junta Local Fallera, on va fer un gran treball i una bona gestió durant el temps que va estar allí. Guanyador d'alguns premis diversos al concurs de fotografia que organitza la JLF. En definitiva, una persona molt vàlida d'eixes que en tota falla fa falta per a que fique un poc de seny.

Per això només puguem donar-te les gràcies per la teua llavor a la falla, i donar-te la més sincera enhorabona per la recompensa.

Gràcies, Juanra, per tot el que fas per la comissió.

FALLA ESPANYOLETO

COL·LABORACIONS Literaries

50 ANYS CUINANT FALLES A XÀTIVA

La Plaça Espanyoleto està situada al costat de l'antiga Porta de Santa Tecla, que comunicava l'antiga ciutat emmurallada, amb l'exemple de Barreres, cap el Raval de Sant Joan, el que li dona una sensació de fusió entre antiguitat i modernitat. Envoltada d'emplaçaments fallers històrics desapareguts, alguns més recents com Jaume I, altres més pretèrits amb orígens en els anys '30 com José Espejo-Corretgeria- o la Plaça de la Bassa -que arribaren a ser coetanis d'Espanyoleto-, han dotat aquesta comissió d'una personalitat molt rica en matisos, com en les millors tradicions culinàries.

Els orígens estan a les falles infantils que es plantaren a mitjan dels '50 del passat segle, de les que va ser president Pep Ribelles, posteriorment primer president de l'actual comissió. Des de l'exercici 1965/66 planten en la modalitat de falles grans i des de 1972/73 en infantils. No obstant la pròpia comissió, en una ciutat tant històrica com Xàtiva havia de tindre els seus propis antecedents, de 1960 a 1962.

Els començaments d'Espanyoleto com a falla infantil sense la tutela d'una falla gran, en una època molt més permissiva que l'actual, pel que fa a nor-

Asta on alcanço nostre art de A. Grau Tomás. 1r premi infantil 1956. S'observa una voluntat d'universalitat en el remat, amb un apel·lació a les glòries esportives locals, focalitzades en l'Olimpic de Xàtiva.

mes i reglaments fallers -tot i que es vivia sota una dictadura-, foren ben potents. El 1956, A. Grau Tomás els donava el primer premi amb *Asta on alcanço nostre art* i dos anys més tard R. Morell amb *Cuet a la lluna* els retornava al lloc més alt del pòdium. L'estètica d'aquelles falles dels 50' dista molt de les actuals falles infantils, tant en els valors exposats als continguts com sobretot en l'aspecte es-

Sueños del Españaoleto de R. Morell. 1ª falla adulta plantada a la Plaça de l'Espanyoleto el 1960. Aquells fallers cercaven que la fada del remat, canviara amb la seua vareta la seua plaça, representada per una carabassa i uns ratolins, en una carrossa i tirada per cavalls, com en el conte de l'aventafocs. El mateix pintor José de Ribera "Españaoleto", somia amb una plaça empedrada -aleshores de terra- i amb una bona escola de belles arts. Però el caragol, indica que no tot anava tant ràpid com l'Espanyoleto desitjava.

Varios Plans de Antoni Grau Cros, fill d'A. Grau Tomás, 1r premi de Xàtiva i ninot indultat 1971, els caragols, terme polisèmic i omnipresent a les primeres falles de l'Espanyoleto,

tètic que reproduïa a escala infantil el mateix esquema compositiu que les falles adultes. En l'exercici de 1959/60 R. Morell va plantar *Sueños del Españaoleto*, la primera falla adulta a la Plaça Espanyoleto, que va obtenir un accèssit, el seu primer president fou J. Felix Pla i Vila. Dos anys més tard el 1962, la cuina d'Espanyoleto, regentada de nou pel mateix xef R. Morell, preparava el seu primer plat de cinc forquilles, ni mes ni menys que un segon premi.

L'exercici 1965/66 representa el retorn ara ja definitiu, amb la presidència de Ribelles. De mica en mica, la comissió anava assentant-se, com un bon

plat que es prepara a foc lent, millorant de forma aritmètica del cinquè, fins l'anhelat primer premi amb *Varios Plans* de A. Grau Cros, el 1971. Els caus que queien del remat a la base, representaven els diners esfumats en projectes previstos com, el Pla Municipal de construcció, educació, desinfecció del canal de Bellús, etc.,

Genis Casolans de l'artista local Paco Roca. 1r premi i 1r d'Enginy i Gràcia, de la Secció Especial de Xàtiva 1988, un dels cadafals que marquen la màxima esplendor de la comissió entre la fi dels '80 i principis dels '90.

A. Grau Cros continuaria dos anys més en aquesta primera etapa, fent unes viandes no tan sofisticades ja que amb l'aparició de les seccions, Espanyoleto cau a la Secció Segona. La dècada dels '70, mostra un perfil de serra, amb diverses pujades i baixades. Aquesta inestabilitat serà definitivament aparçada amb la segona etapa de l'artista A. Grau Cros a Espanyoleto, que tornarà el 1979, per a assentar a la comissió entre les millors de la "Guia Michelin Fallera Xativina". Amb *Automanies* aconseguí per a Espanyoleto el palet a la Secció Primera el 1981, cosa que tornarà a repetir amb *Com està el Món* el 1982. A. Grau Cros completarà la seua trajectòria en aquest emplaçament amb dos segons premis més a la Secció Primera.

El 1985 arriba Paco Roca el gran *Master Xef*, de la història d'aquesta comissió. Amb un inici modest a la secció primera, l'any següent amb *empastes* curiosament el lema de la falla no fa honor al resultat final que aconseguí, un Segon Premi de la Secció Especial, el qual repetirà el 1987 amb *Açò pega un pet*. L'esclafit però d'alegria, va ser un any més tard amb *Genis Casolans* amb el que Paco Roca elevava a Espanyoleto a l'Olimp de les falles socarades, aconseguint el primer premi de la Secció Especial, era la primera vegada que guanyaven a la Secció Especial i la segona després de desset anys que tornaven a guanyar el palet. Genis de la pròpia comissió, de la ciutat i de tot arreu, com del Servei Valencià de Salut, recaptadors d'hisenda, de galli-

ner de l'Ajuntament, de la Fira d'Agost, etc... son algunes de les escenes que completaven del cadafal, amb un pressupost de quasi 2.000.000 de pessetes de l'època.

Després d'una breu lapse d'un any en Primera, el 1990 amb *El nostre poble* es torna a la Secció Especial, aconseguint un segon premi. El 1991 amb *Bruïeries* l'artista Paco Roca els torna a donar de

El nostre barri de Paco Roca 1r Premi de la Secció Especial Infantil de Xàtiva 1986. L'artista local aribaria a plantar desset xicotets cadafals amb Espanyoleto, set a la especial.

Astèrix i companyia de F. Guerrero 1r Premi de la Secció Primera Infantil de Xàtiva 1997 Guerrero realitza també cadafals adults en la primera dècada del segle XXI.

nou la glòria, una plat més tosc que *Genis Casolans*, pero igual o més monumental i amb un guió molt treballat, que els atorgava de nou el palet a la Secció Especial.

La comissió mantindria el seu estatus a la especial durant un parell d'anys, amb *Xàtiva, festes i tradicions i Teatre, artistes i estrelles* que suposaren l'epileg de Roca a Espanyoleto, amb sengles segons premis a la màxima categoria i el ninot indultat de Xàtiva els dos anys. Després d'un breu retorn de A. Grau Cros el 1994, la comissió experimentarà una suau davallada a la secció primera, amb diversos artistes com Xavier Herrero, B. Roman o J. Cortell. L'any 2000 *Xàtiva, bressol d'ar-*

tistes puja accidentalment a la Secció Especial de la ma de l'artista Alfredo Bernat, amb un discret accésit. La primera dècada del nou mil·lenni suposà una etapa de decadència, en contrast amb la bonança econòmica general —en realitat especulativa, com ara tots sabem— en la qual es cau a la Secció Segona, amb cadafals de baix pressupost, que a més a més, sovint han de conformar-se amb un accésit. Curiosament a partir de 2010/11, en plena crisi econòmica sistèmica, la pitjor que hem tingut des de 1929, es quan la comissió s'estabilitza a la secció primera, sempre en llocs de podí fins els nostres dies.

Les falles infantils de l'actual comissió, naixen el 1973, la primera serà *Desfile de estrelles* de Paco Roca que aconseguirà el 4rt premi, l'any següent amb *Loquilandia km 0* el mateix artista aconseguirà un segon. El 1975 s'estableixen les seccions per a les falles infantils de Xàtiva, la trajectòria de la Falla Infantil Espanyoleto, serà molt irregular, oscil·lant entre la Secció Tercera i la Primera. El 1981 amb *Il·lusions i Fantasies* de Paco Roca es planten per primera vegada en la Secció Especial Infantil aconseguint un tercer premi. La perseverança tindrà la seua recompensa amb *El Nostre Barri* de nou amb Paco Roca que portarà per fi, el primer premi de la Secció Especial Infantil a aquesta demarcació.

Concert fou el darrer cadafal infantil de Roca en Espanyoleto, amb ell baixaven a la Secció Primera Infantil, el menú infantil ja no ha tornat mai més a l'especial, però si que es mantingué en llocs

punters de la Secció Primera Infantil, a la dècada dels '90. Destaca el palet a la Secció Primera aconseguit per F. Guerrero el 1997 amb *Astèrix i companyia*. La primera dècada del segle XXI, es caracteritzarà per un increment d'accésits que els abocarà finalment a baixar a la Secció Segona Infantil, on actualment roman la comissió. El palet de l'any passat amb Manibel Beltran, es certament esperançador i convida a l'optimisme. Enguany Espanyoleto, com un bon restaurant que ha ofert tot tipus de plats als seus clients, vol oferir un menú molt "especial", per això ha apostat per l'artista més llorejat del 2014: Pere Baenas. Un professional, al qual no anem a descobrir ací ara, actual guanyador a València i Alacant, però que cal recordar que sobretot destaca per la seua *cuina comarcal i local*. Els grans triomfs de Pere han segut els seus vuit primers premis a Carcaixent, els seus cinc primers premis a Gandia, quatre a Alzira, tres o quatre —no n'estic segur— a

Dénia, un a Torrent, s'emportarà enguany el premi més socarrat? A la cuina d'Espanyoleto, tampoc s'han oblidat dels més menuts, oferint-los un menú enguany més substanciosos que els darrers anys, pujant a la Secció Primera de la ma de Ramon Olivares.

Al llarg de mig segle, la Plaça de l'Espanyoleto, ha vist desfilat tot tipus de xefs, amb major o menor experiència, amb uns ingredients o uns altres, segons l'època, l'estil de l'autor, etc... però sempre intentant obtenir el millor punt de cocció per als seus projectes. Enguany els ingredients, no es que siguin bons, es que son *especials* i els seus xefs dignes del millor *Casal de Cinc Forquilles*. Elements de sobra per a intuir un gran banquet, digne de ser pintat pel mateix José de Ribera i Cucó, més conegut per *Lo Spagnoletto*. Que l'espirit del nostre pintor universal continue guiant-vos, feliç cinquanta aniversari!

Bibliografia:

-SANCHEZ PÉREZ, J. (2006): *Quadem de Falles: Xàtiva 1865-2005*, Xàtiva, Impremta Mateu

- "Llibre explicatiu falla Espanyoleto 1990".

Fotografies:

Arxiu Fotogràfic Falla Espanyoleto / Arxiu Municipal de Xàtiva.

Gastrofalles

o la gastronomia com un eix vertebrador de la festa fallera

"Amigo del zumo de cepas, (...) hombre de paladar sensible, distinguía el vino bueno del malo, aunque gustara de ambos..."
Fragment extret de la novel·la "El Hereje" de Miguel Delibes.

Efectivament, amb aquestes paraules faré un estudi/observació molt particular, o almenys ho intentaré, tal com diu l'encapçalament, de com el menjar, i també el beure, es converteix en un eix vertebrador imprescindible per a la festa fallera. Els entra gana o com?

Es més, tal vegada, la gastronomia, seria millor qualificar-la com un eix vertebrador... de qualsevol cosa. No significa això que el present siga un golafre a mans plenes i de vegades irracional, que també. Em referisc a que el menjar ens reuneix, per a qualsevol cosa, és una maroma que ens arronsa i ens serveix de mitjà per comunicar-nos. Em serveix per acudir a converses, diem-li reunió si voleu, amb algú o sobre alguna cosa gens abel·lidores a priori, però si en ens la venen amb la canterella aquella de "i si quedem a esmorzar i o xarrem..." Arre gat! Ja t'han arreplegat.

Supose que hi haurà milers d'estudis (si no, caldria posar-se'n de seguida) sociològics, socioculturals, soci-contextuals -inclús sociolingüístics-, que avaluaran la influència que pot tenir una bona taula amb viandes i brous saborosos sobre un grup sociològic determinat i quines seran les

seus respostes segons el grau de satisfacció una vegada aixecats d'ella.

Que vull dir amb açò, que qualsevol festa s'envolta d'esdeveniments gastronòmics propis per ser excusa de reunió, conversa i delit.

I què passa a les falles? Evidentment, el mateix. I ací cal plantejar-se el següent: Hi ha una gastronomia fallera? Trobem un menjar típicament faller, a versemblança de la Fira d'Agost, on tenim l'esmorzar firer amb el seu ou, pimentó i sardina?

Tal vegada afirmar que hi ha un "menjar faller" seria molt agosarat, però sí existeix, almenys, una repetició d'ingredients i tipus de menjar, que venen determinats, evidentment i com totes les coses, per la pròpia estructura de la festa fallera. L'única cosa que podríem considerar com a tal, però no per la seua especialitat, sinó per la desmesurada quantitat que d'ella en consumim, seria els imprescindibles cacaus amb corfa, tramussos, les olives i variants en salmorra i papes. Crec que mai he vist una taula parada amb fallers que no tinga abundància de qualsevol d'aquests pica-pica o tots junts, envoltats d'innombrables gots de plàstic, plens, buits o a mitges.

Al llarg de l'any, a la reunió dels divendres, el faller tira d'entrepà, llevat d'algun moment especial que hi ha comboi de dur alguna cosa de calent i cobert.

Als actes oficials protocol·laris, com poden ser nomenaments, comiats, presentacions i similars, venen determinats per diverses coques, des de les de tomaca, ceba, esgarraet, entrepans menuts de *fiambre*, vegetals o entrepans gegants per racionalitzar-los entre els assistents. De dolç, coques en llanda vàries, de poma i si l'economia ve ajustada, s'omplen un parell de borses gegants amb dolçets variats triats a *granel*. I en tots, els sempiterns cacaus, tramussos, olives i papes.

I a la setmana fallera, el patró sol variar poc. Plantà de falles: torrada o paella nocturna o amb nocturnitat. Dies de falles, esmorzar, dinar, xocolatada infantil (el dia que es determine) i sopar d'entrepà. Fent una visió ràpida d'un dia de falles qualsevol es podria resumir, primerament, nostàlgics, xiquets i amants de la pólvora, desesperada per tot el barri, posteriorment acudir a esmorzar, amb el primer gintònic a la mà, aixecar-se de la cadira per acudir al passacarrer de

torn, mascletada i dinar, amb el bocí a la boca replegar taula i acudir a casa per anar a posar-te la indumentària corresponent per a l'acte oficial de torn, (no cal dir que les dones amb el pentinat i la posada a la "versallesca" manera de gipons i faltes, abreugen, si no l'obvien, aquest interludi gastronòmic o dinar), finalitzat l'acte, sopar, i després de la intervenció musical, el cada vegada més freqüent, ressoptó compost per tot allò que ha anat sobrant dels àpats de tot el dia, per quedar ja sols determinar la manera d'arribar a casa sense massa rebombori i amb el màxim respecte pel mobiliari urbà, encertar la clau a la primera, i important, evitar la devolució de la darrera peça d'embotit, la qual és la que ens ha dut -asseverem fins el final dels nostres dies, segons vas dient-li a tots els caixers automàtics que vas trobant pel camí- a trobar-nos tan malament Els sonen els fets veritat? A l'endemà ens desperta la xaranga de la falla més propera, on s'han començat els referits nostàlgics, xiquets i amants de la pólvora i repetim.

A aquesta seqüència temporal cal aturar-se una mica més amb les dos menjades principals com són l'esmorzar i el dinar.

Personalment, crec que en general, i en particular

a la meua falla, l'esmorzar s'ha convertit en el principal, i de vegades, única menjada seriosa que s'ingerix durant el dia. Cada vegada es tracta amb més cura la seua elaboració, amb més diversitat cada any, sent més i més multitudinari. És clar que té diversos factors favorables del que manquen les altres menjades, com pot ser tindre tot el dia per davant, que la gent està més o menys descansada, és un moment ideal per baixar amb els més menuts, és la menjada que al voltant de la taula més es pot perllongar en el temps per tindre unes magnífiques tertúlies, amb el comentari de rigor del diari de torn i les notícies sobre les falles que aquest referis. Des de formatge blanquet amb tollina i olives, truites, ensalades, conill amb allets, embotits del terme, coques salades d'embotit, sobrassades, formatges, etc. Tots amb el denominador comú de ser menjars fàcils de preparar, de servir i molt agradables a la gola. Ja hi ha, inclús falles, que tenen "delegats d'esmorzar", que s'encarreguen de la tria i elaboració de l'esmorzar dels tres dies, delegats cada vegada més respectats al si de les comissions.

L'altre menjar important és el dinar. Aquest ja sol ser de calent. Pot vindre en la versió encomanada

a empreses del sector, o en la versió casolana, on la pròpia comissió prepara aquest àpat. De qualsevol de les maneres, sol ser: sota, cavall i rei. Vull dir, paella, cassola i fideuà (pot afegir-se alguna vegada els gaspatos en lloc d'algun d'aquests, normalment per la fideuà). L'ordre és el que pot canviar d'un any per a l'altre, i d'una falla a l'altra, però crec que no aniré molt errat amb la tria dels menjars. Sol ser una menjada més nerviosa, amb presses per arribar a l'hora de l'acte de la vesprada.

En quan al sopar, sempre vindrà determinat per l'acte anterior, és a dir, el dia de l'entrega de premis i visita a les falles, el sopar es pot obviar sense problemes. La experiència diu que després d'aquests actes el volum de falles que baixa a la falla a sopar descendeix en proporció aritmètica al nombre de guardons aconseguits, a l'hora que la comissió arriba a l'Ajuntament, i a la posició que has desfilat, el quals suposen una ingesta major de begudes espirituoses amb el conseqüent perjudici al participants i la seua predisposició per quedar-se a casa eixa nit, tot aquell que haja arribat és clar. Ací també caldria cridar a la moderació, doncs són bastants les escenes desagradables i grogüeres a la via pública i esperpèntiques a la desfilada.

El dia de l'ofrena sols fer-se un sopar més seriós i de cobert, sol denominar-se "Sopar en honor a la Fallera Major", encara que com la figura d'aquesta cada és més difícil de trobar, ja s'honora més al conjunt de la comissió (la qüestió és no perdre bocí). A aquest sopar pot ser de caire professional, és a dir, es contracta un menú a un saló de la ciutat, o si l'àpat es fa al casal, tirem del recurs esmentat dels actes protocol·laris.

El dia de la *cremà* es conforme vinga la jugarem. Ens donaran l'hora dels bombers, caldrà preparar els monuments i tot açò determina *el què i el quan*. A banda que els que queden són ja supervivents i amb un entrepà del bar més proper i un poc d'aigua, cervesa per als més agosarats, preparem les darreres hores d'exercici.

Berenars. Clàssics, normalment dos, el de la *plantà* i el de la *cremà*. Pot ser una xocolatada amb panallets de sucre per al primer dia i abans d'encendre el monument infantil, la fallereta infantil i el seu president berenen amb tota la comissió i amiguets per celebrar el seu any. Ací el sandvitx de crema de cacau sol ser el gran triomfador de la vesprada, ja menys els de pernil dolç i formatge, sobressada o paté. Una bosseta de llepolies i a veure com es converteix en cendres la falleta que han tingut al carrer i que tant els ha agradat.

Sols queda referir-me als diferents líquids que solen ingerir-se a la festa fallera. Ací, la reina és

la cervesa, i en falles, normalment de barril. Ja comença a fer calor, i no hi ha estampa més tradicional que faller amb got de cervesa a una mà sempre, usant l'altra per fer qualsevol feina, des de plantar el monument, parar taules, replegar cadires o pegar-li la volta a l'embotit de la terrada. Sempre anirà acompanyat d'un poc de ca-caus i olives. També és el recurs més usat per a rebre les visites. A tot aquell que es decidís a fer una visita, se'ls sol rebre amb una canyeta, olivetes i papes i mai quedaran descontents. Encara que en menys quantitat també és freqüent el suc de ceps al que feia referència la cita introductòria d'aquest estudi. Es sol tindre més cura amb el vi del esmorzar, buscant major qualitat, sent un vi més corrent el de les altres menjades. No sé si caldrà dir, per obvi, que també es consumeix aigua i refrescs de tot tipus, no us penseu.

Després ja entra el tema dels aiguards i com binats, on ací, sempre i tal qual he referit abans, hi ha que recomanar el consum responsable, doncs, les estampes típiques es converteixen en "*excesos de la grolleria col·lectiva*" que diria Joan Fuster.

Ací contemple molt sovint la síndrome del *Peterpan Ebrí*, on gent que ja no signa la quarantena continuen amb ingestes pròpies de la seua etapa d'adolescent, i que tal vegada, en eixa etapa vital era el perquè del faller, però a certa edat ja abellaix (i cal) més una bona coqueta amb embotit

amb un bon vi, que l'obligatòria demostració de ser *Peterpan*, encara que una entropessada sempre por haver-hi.

Els clàssics continuen regnant: el gintònic, que ara ja el podem qualificar de gintònic d'herboristeria, per l'amalgama de brusses que diuen i el *guisqui* amb un refresc qualsevol, cola, taronja o llimona, tan se val. Sense oblidar-nos del colpet de cassalla de rigor que sempre ofereixen, incloent ací les modernes i exòtiques begudes que marquen la moda, els licors i "vodkes" de colors diversos, amb olors i sabors propis de xarops de prescripció mèdica, i el darrer aiguardent d'herbes: El "jagger", que amb la seua botella d'apotecari antic, més sembla bàlsam de "Fierabràs" que beguda espírituosa.

Les festes marquen la gastronomia i aquesta determina a les pròpies festes, i a la fallera no podria ser d'una altra manera. Igual no tenim un menjar típicament faller, tal vegada la peculiaritat del menjar faller el gaudim al carrer, junt a gent molt sorollosa i al costat d'uns monuments de cartró pedra que durant uns dies seran l'excusa per visitar-nos. Sols queda emplaçar-vos a que compartiu taula amb el signant amb un gotet de cervesa, ca-caus i unes olives i parlem de falles.

Receptes

Els fallers som una espècie de 'X-men' però en versió valenciana. I m'explique. Els fallers som de les úniques espècies que dominen quasi totes les arts. I dic quasi totes, perquè al llarg de la història, la raça fallera ha anat perfeccionant la seua conducta i la seua incapacitat per correspondre com cal, a l'evolució de la societat valenciana.

Els fallers, o el món faller en general, domina l'art de l'arquitectura, sinó, miren quins monuments que planten. Dominen també l'art de l'escultura, d'ahí les carrosses i els decorats que confeccionen. Dominen l'art de l'escriptura. Llibrets que si Miguel de Cervantes obrira els ulls, pensaria en utilitzar-los per a fer una versió moderna del Quixot. Dominen l'art del teatre, això sí, alguns més que altres. La música, amb eixes xaranges que ho omplen tot de sons, i ahí també, uns millors que altres.

Però si hi ha un art que els fallers dominen, per damunt de molts altres, és la seua mestria per la cuina, pel menjar i sobre tot, pel bon beure.

I ahí és on radica la idiosincràsia fallera. Si ets un bon cuiner, i t'ofereixes per tal d'aportar la teua saviesa a aquest col·lectiu, ets un faller de solera! I a poc a poc, et converteixes en un faller imprescindible, sobre tot els dies que hi ha que fer paella al casal.

Però no, no vaig a parlar de cuina tradicional ni de cuina d'autor. No seré jo qui li trenque la bombolla al gin tònic. Senyores i senyors, vaig a donar-los una recepta. Tal vegada la més complicada de dur a terme i potser, la més difícil de cuinar.

La recepta per a ser un membre d'executiva d'una falla o d'una Junta Local, i no morir en el intent.

INGREDIENTS PRINCIPALS

- 30 Kilos de paciència
- 30 Kilos d'il·lusió
- 20 Kilos de bogeria fallera
- 40 hores setmanals disponibles
- 48 hores disponibles de cap de setmana per setmana

CONEXIMENTS PER A NIVELL BÀSIC

Saber parlar
Tindre mòbil (amb Internet, això és bàsic)

CONEXIMENTS PER A NIVELL MITJÀ

Saber parlar i manar
Tindre mòbil (amb Internet i 2G de dades, això és mitjà)

CONEXIMENTS PER A NIVELL AVANÇAT

Saber parlar, manar i tindre la gràcia de que et fagen cas
Tindre mòbil (amb tarifa infinita)
Curs avançat d'electricitat i fontaneria
Curs avançat de xarxes socials (Facebook, Twitter, Instagram, Whatsapp, etc)
Curs avançat de l'art del toreig
Curs avançat de vídeo i àudio
Curs avançat de mecànica
Curs avançat d'economia i loteries de l'Estat
Curs avançat d'interpretació i arts escèniques
Curs avançat d'indumentària fallera
Curs avançat per a fallers de com posar-se el mocador
Curs avançat per a fallers de com alçar els mitjons per baix la falda sense tocar més del que toca

PREPARACIÓ

El primer que ha de fer un bon faller, qualsevol que siga el seu nivell, és conèixer els companys de cuina. Açò és molt important, donat que un bon coneixement i una bona harmonia entre les mans que van a preparar aquest exquisit menjar, és que dona el sentit a tant d'esforç.

¹Fuster, Joan. "Combustible per a falles". II. PER COMPRENDRE. Pros i contres de les falles.

Així, que el primer que hem de fer, és carregar les butxaques amb els 30 Kilos de paciència. Aquest, és un ingredient bàsic i primordial que no pot faltar en esta recepta. La paciència, és l'ingredient que marcarà la diferència entre que el plat siga insuls o acabe amb eixe sabor que et fa voler més i més, i pel qual, com a bon faller de solera, et farà ser recordat.

Un altre ingredient bàsic i també primordial, que s'haurà de barrejar amb la paciència, serà la il·lusió. Eixe toc de creativitat que et distingirà dels mediocres cuiners insuls.

Com a primer pas, barrejarem aquests dos components, sobre una bona fandanga de farina, i li afegirem poc a poc la bogeria fallera, fins que no admeta més. Una vegada feta aquesta base, se li podrà afegir alguna horeta setmanal per a que acabe d'agafar una base ferma. I si vegem que no tenim prou, un toc màgic es afegir també algunes horetes de dissabte o diumenge, que encara que estiguen més cares al mercat, sempre deixen un toc especial d'heroi a l'assumpte.

I per fi, quan ja hem barrejat tota aquesta mole d'inconsciència, la deixarem reposar tapadeta amb un drapet per a que vaja perdent la humitat.

I a continuació, preparem el 'condumet', paraula fallera referida al farcit que s'utilitzarà al llarg del cuinatge. Aquest farcit serà d'expressió lliure depenent de la clientela final, i de la comissió que s'estiga cuinant. Es aquest cas, i com a homenatge a la pintura so-

carrada i a aquest receptari, farcirem la nostra base amb la barreja ideal per a un faller hispano-italià.

Per a fer el 'condumet espanyoleter', basarem la nostra cuinamenta, en la taronja, color representatiu del mocadors brodats d'aquesta comissió.

Per a la resta de mocadors, podem basar-nos en l'alvocat del verd de la gespa murtera, en la llima amarga martiriana o bé, en la magrana dels republicans. Hi han d'altres, que malauradament, hauran de canviar el color del mocador, donat que no hi han fruites de color blau, encara que a alguns d'ells els pot servir les pomes i les peres.

Però tornem al 'condumio'. Sobre una base ben generosa de bona taronja valenciana, afegirem els elements que donaran sentit final a aquesta barreja fallera.

El primer que afegirem sobre la taronja, serà en aquest cas, un bon suc de pera, que no de 'perales', donant-li l'harmonia necessària entre la joventut tarongina i la solidesa periana.

Una vegada ensucada la taronja, afegirem una miqueta de sal-itre. En aquesta cas, si no es té sal, sempre es pot pujar al veinat per a demanar-lo. Això sí, comproveu que el que vos han donat és sal, per si de cas volen fer-vos la punyeta.

Per un altra banda, voltejarem cinquanta clares d'ou, i les batrem amb energia fins que quede una massa espessa. Cal deixar clar, que l'escuma de la

cervesa, no es substituïble d'aquest pas, també per si de cas.

Una vegada ha quallat, ja estem preparats per explicar a la resta de comissió la diferència entre la confiança donada i la desconfiança guanyada. Per a tal demostració, elegirem a l'atzar un pobre membre faller que tampoc ens estíem massa, i bolcarem la massa sobre el seu cap. Si la feina ha estat ben feta, la confiança donada, seguirà ferma per molt de temps. Però en cas contrari, si no s'han batut bé les clares, la confiança estarà perduda i l'amistat amb aquell membre també, encara que seràs recordat com el trompallot aquell.

Suposant que la cosa ha marxat bé, aquesta escuma es barreja amb la taronja prèviament trocejada.

El següent pas, es donar-li consistència a aquesta meravella culinària. Per a la qual cosa, un bon membre executiu, ha d'arriscar. I com arrisca? Pegant un pas avant i sent ell, qui li trenque la bombolla al gin tónico. Tot un risc per a la salut fallera i un gest d'admiració per a la resta de fallers.

Per tal de trencar la bombolla, s'ha de saber el que es fa amb tota la fermesa possible. Sense que et tremolen les mans, i amb una tècnica depurada, has de fer saber a tot el món com controles aquesta món i que saps el que fas. Perfecte, ja tens a la gent a la butxaca.

I per tal de rematar el condumio, una posada en comú. El següent pas serà de demanar l'opinió fallera sobre com rematar aquesta recepta culinària.

El penúltim pas, pot ser siga un dels més arriscats i perillosos, però també, el pas essencial per aconseguir la finalitat de no morir en el intent: fer participis a la gent que et subvenciona les classes de cuina del teu treball. Si ho aconsegueixes, tindràs moltíssimes possibilitats de poder ser el chef a la propera masterclass. Si no, també tindràs moltíssimes possibilitats de ser nominat i expulsat.

Però si finalment, has aconseguit superar tots els obstacles amb èxit, sols et faltará rematar amb l'últim pas.

Traguem la massa barrejada de paciència, il·lusió i bogeria, que recordem la teníem reposant per perdre la humilitat, però, la humilitat, l'estendrem sobre una llauna de quarta, fins que no quede cap forat per tapar. Açò és altament important, degut als mals de cap que poden sorgir després. Sobre aquesta base ferma, afegirem el 'condumio' amb el mateix propòsit: que no quede cap forat per tapar.

I finalment, al forn. A que unfle i que poc a poc vaja forneiant-se. La temperatura ideal per a tal qüestió ha de ser controlada en tot moment. Es recomana que es mantinga entre 36 i 37 °C. Una temperatura inferior, gelaria l'assumpte i després, costaria molt de tornar a rellançar. I clar, una temperatura superior, podria fer que aquesta recepta, poguera explotar.

Si es sap mantindre aquestes regles bàsiques, pots estar tranquil. Seràs un exitós membre executiu i no moriràs en l'intent. Ara, que sempre et quedarà la paelleta del faller de solera.

Profit faller

Sei eu. És hora de que parlem de la nostra gastronomia, perquè els valencians tenim la sort de ser-hi a la terra de les flors, de la llum, de l'amor... i del bon menjar. A qui no li agrada tastar una bona paella un dia de falles, mentre pren el solet i encara nota a l'ambient eixe aroma a pólvora que deixa la mascletà? Però si el nostre menjar està per a xuplar-se els dits, cal dir que tan rics són els nostres plats com ho són les nostres frases fetes que hi parlen al respecte. Si t'eni una estona, anem a repassar alguns d'eixos refranys tan nostres com el suc de taronja. I ja, de pas, compar-los amb el món faller. Vinga, no es feu els despistats, que ja se sap: **A la taula i al llit, al primer crit!**

Dels bons menjars primer que la boca en tasta el nas, perquè tots sentim papallones a l'estomac quan arriba el mes de març. Podriem dir que estem enamorats de les falles. Una vegada la Fallera Major proclama a la Crida que ja s'acosten les festes en honor a Sant Josep, comencem a recordar eixe olor a cartró-pedra, a traca i a torrà a la plaça. I eixes sensacions prèvies són tan importants com les que tenim

quan arriben les Falles, que passen tan apreses com un sospir a la matinada.

Abans que res cal aclarir una cosa, que **els dinats i els dejuns, mai no seran tots uns**. Hi ha molts tipus de fallers: els que ho són els 365 dies de l'any, els que van els divendres a sopar i a conversar a la Falla, els que apareixen a la setmana fallera i no se'ls torna a veure el pèl, els que treballen a destall en tot el que se'ls demana, els que treballen sense que els ho demanen... però tots són importants, perquè aconsegueixen la seua funció, i al remat, el que verdaderament importa, és que la Falla tire endavant.

I arriba la setmana fallera, eixa que tothom estava esperant, i després de la nit de la plantà, que bé es cert que es fa **més llarga que un dia sense pa**, arriba el moment de conèixer els premis, eixos pels que s'ha estat treballant tot l'any. Eixos pels que sospira la feina realitzada per tota la comissió. Eixos que abanderar el monument que engalana la plaça o el carrer. I tots esperen endur-se un banderí cap al casal, per-

què **a ningú li amarga un dolç**. Encara que tampoc cal acaparar-ho tot, com fan algunes falles, perquè **quant més sucre més dolç, però massa empalaga**.

No obstant, tant d'esforç es nota. Ja siga celebrant els premis aconseguits, pegant la volta per Xàtiva en la recorreguda, o amb els sentiments contraposats que recorren el nostre cos a l'ofrena de flors a la Mare de Déu. Arriba l'hora de sopar al casal i tothom té gana. Dona igual si la comissió ha sigut la primera a desfilar, o ocupa les últimes posicions. La panxa sap que està buida i ho fa saber. I a més a més s'han d'agafar forces, que la nit és llarga i jove! I que no se't passe pel cap mirar l'hora per a anar-te'n a dormir, que **si tens set, jo en tinc vuit i encara no bec**.

I que em dieu d'eixe sentiment de pertinença? La rivalitat (sana) entre comissions s'ha convertit en un al·licient més d'aquesta festa. Ara mireu recelosos el color de la camisa que porta el del nostre costat, per veure a quina falla pertany, ja que algunes ens cauen millor que altres

(això passava, passa, i passarà). No hi ha res com estar al teu propi casal, i sentir-te com a casa. **A la filla, pa i cadira; a la nora, tros de pa i fora**.

Encara que ben cert és que **en aquest món mesquí, quan tenim pa no tenim vi**, i molta gent ha hagut d'abandonar la Falla per la crisi que estem travessant, eixa de la que diuen sempre que "estem eixint", però que pareix una paret de ciment contra la que no podem d'estampar-nos. Per a molts, ser faller és un luxe que no es poden permetre, però **el que no mata, engreixa**, i tant de bo en un futur no molt allunyat, eixa gent puga tornar a apuntar-se a la comissió dels seus amors per tornar a gaudir del món faller.

Cal pensar en eixe futur, en el de la nostra festa i en el de les associacions que formen part d'ella, tenint en compte que **cal guardar per demà gana i pa**. La gana de fer més gran aquest sentiment anomenat 'falles', amb el pa de cada dia, que és el treball que fan tant els artistes que realitzen els monuments com els

fallers que posen tots els mitjans dels que disposen per a tirar endavant la seua comissió.

La nostra tradició gastronòmica i la nostra tradició festera no són tan diferents. A tots ens agrada gaudir d'elles, tastant cadascuna de les sorpreses i els bons moments que ens ofereixen. I si encara no sou d'eixes persones que assaboreixen les Falles al paladar, recordeu que **gastar i menjar, tot és començar**.

A la taula i al llit, al primer crit!

Un camí llarg i fecund

Cantava Joan Manuel Serrat allò de "fa 20 anys que tinc 20 anys" per commemorar que feia dos dècades d'aquella cançó que ha passat a la història com una reivindicació jove de força, solidaritat, llibertat i pensar que la societat podia ser més justa i igualitària.

Jo podria dir el mateix si escriguera que fa 50 anys jo tenia 9 anys, i em quede més ample que llarg si aprofite l'ocasió per fer memòria d'esdeveniments i altres històries que marquen la vida i obra de totes les persones; esdeveniments que a la llarga és converteixen en fets imprescindibles per anar omplint les pàgines dels llibres, que al cap i a la fi és el que queda quan diguem adéu.

La història serveix per anar creant un complex engranatge de vivències, i de supervivència en alguns casos, que conformen al pas dels anys una memòria col·lectiva de la que no és fàcil fugir. No és fàcil perquè es capaç d'atrapar-te entre la xarxa, entre les pàgines d'eixe llibre que va escrivint-se a poc a poc,

sense pressa però sense cap pausa. Un llibre que al final conformarà un temps que ha passat, però que roman inalterable i ben forjat en aquell lloc d'on va partir, d'on va començar a ser protagonista.

Les dones, els homes, el patrimoni, la cultura, les festes... tot conforma un conglomerat de història que va ocupant aquell lloc que li correspon, i que, quan definitivament, tanca el cercle, és converteix en alguna cosa més que memòria i fets: és converteix en una part inseparable de la nostra vida.

Ara, una falla, com és la Falla Espanyoletó compleix 50 anys que no és qualsevol cosa, 50 anys de vivències, de camins oberts i tancats, de il·lusions i malsons i de tot allò que com dèiem abans, van conformant tot un llibre que és imprescindible llegir.

Quan un col·lectiu d'homes i dones son capaços de crear un cercle, d'aconseguir que un monument de cartró siga capaç d'unir i de formar tot un barri, estem davant d'alguna cosa important.

Han passat 50 anys des de que un grapat d'homes i dones, potser una nit d'estiu prenent la fresca, o potser una d'hivern al costat de la llar en un gotet de vi davant, decidiren que perquè ells no podien construir una falla, perquè ells no podien col·laborar en fer més gran la cultura d'una ciutat, i tot ple-gat llençar als quatre vents el nom de Josep de Ribera, l'Espanyoletó, que figura al centre de la plaça principal del barri, molt més alt que era en realitat, però que contempla com els anys van mo-rint quan passa la primavera, l'estiu, la tardor i l'hivern. Quan les llunes s'amaguen nit darrera nit com si fora la última.

I així va nèixer una falla, la de l'Espanyoletó, fa justament 50 anys, quan jo tenia 9 anys i no sabia que anava a créixer junt als seus ninots de cartró, a les seues flames purificadoras i aniria arribant a la meua adolescència entre música de festa, de fal·leres majors i d'esforços col·lectius que sempre hi ha que agrair.

Plaça de l'Espanyoletó

Jo tenia 9 anys i l'Espanyoletó començava a caminar entre les ombres d'una ciutat que encara no era ciutat, que encara tenia al davant d'una presó en la mateixa plaça com a prova repudiable i amarg d'una guerra civil i d'uns presoners que moltes vegades ocupaven eixe lloc per buscar la llibertat.

Jo tenia 9 anys i jugava a entrar per un misteriós passadís que encara conserva la seua reixa d'entrada pel carrer de les Ànimes, i allí erem protagonistes d'eixe espai on l'aire no era capaç mai de refrescar, ni tan sols d'aprofitar d'allò a la gent que anys enrere ocupaven els habitatges humits d'eixa presó.

Antiga presó, hui Centre d'especialitats

La falla Espanyoletó va nèixer quan ja la fam no era tanta fam, però les històries de menjar garrofes com únic aliment repetien els nostres oïts, i edificis com l'Auxili Social on repartien llet en pols, eren protagonistes diaris d'una ciutat que des de la emissora Radio Játiva, en el carrer Montcada, ens entretenia en les cançons del moment, i des de la Plaça de la Trinitat el *Frente de Juventudes* convidava als xiquets a acudir les vesprades a escoltar a aquells que vivien entregat en cos i ànima "A Dios, la Patria y Franco".

La presó, era sols un símbol que acabaria caiguent i mai més s'alçaria, per a fortuna de tots, com

també caigué la primera falla de l'Espanyoletó el 19 de març de 1965, entre el foc i les flames, però va caure per alçar-se l'any següent i així, així, 50 anys que és diuen ben prompte.

De ben segur la falla i els seus protagonistes, tenen històries més interessants que la meua, però volia deixar constància de que les pàgines del seu llibre queden obertes per a futures generacions, per a que la cultura i la festa continu estant present en la seua comissió, en tots els homes i dones que han fet possible un camí que sols ha començat, un camí llarg i fecund que encara té molt per descobrir.

Els ninots indultats de la falla Espanyoleto

El Museu Faller de Xàtiva és una realitat. La històrica reivindicació del col·lectiu més important de la ciutat he sigut satisfeta. El Museu pretén acollir el patrimoni de les falles xativines amb l'exposició de llibres, actes, imatges, esbossos, maquetes, documents... I ninots. Els ninots són part fonamental en la mostra, són el icona de les falles. Com comentem en altres escrits referents al Museu Faller vers els ninots indultats, aquestos són uns dels elements que ens expliquen la història fallera de la ciutat gràcies a la seua vessant artística —amb les tècniques i materials emprats per a la seua confecció— i a la seua vessant satírica i crítica —mostrant-nos crítiques d'una determinada època—. La gran majoria del col·lectiu faller, quan es va posar en marxa la realització del Museu Faller, va pensar amb què el Museu estaria ple de tots els ninots indultats en la nostra història fallera. Doncs no, dels 55 ninots grans que obtingueren el premi del Millor ninot —la majoria també mereixedors del premi de l'indult—, 15 ninots són els que existeixen actualment, és a dir, prop del 30%. I respecte els infantils, ens atrevim a dir que dels 37 ninots premiats, s'arriben a conservar entre 17 i 31 figures (entre 47 i 86%). L'explicació d'esta variació radica en que sabem amb seguretat l'existència de 17 ninots, la segura inexistència de 6 ninots i dels 18 restants ens trobem en procés de rastrejament.

Aquestes dades ens donen peu a valorar la tasca realitzada per tots aquells que han conservat a les seues dependències els ninots indultats existents, una tasca desinteressada que a la majoria de casos ha cobert l'escassa posada en valor d'aquestos ninots per part de les comissions falleres així com de les distintes executives de la Junta Local Fallera. El que tenim

és gràcies a aquestes persones que han pensat en el futur i s'han preocupat per mantindre el patrimoni faller xativí.

Respecte els ninots indultats de la Falla de la plaça de l'Espanyoleto, motiu d'aquest article, hem de valorar la existència de cinc dels nou ninots indultats (Veieu Taules i i i). Hem de dir, que les quatre figures que manquen portaven un bon recorregut per a ser conservats a l'actualitat però, malauradament i per diverses raons, el seu final ha estat el fem i el foc. Els tres més antics, *El Pirata Pota de Palo*, *la cantant Massiel* i *l'Agent Pardo*, van estar conservats fins els anys noranta a l'antic casal de la falla. De fet, Paco Roca va retocar varies vegades els ninots indultats d'Antoni Grau, però a la fi, amb el trasllat o una neteja general, els ninots van córrer pitjor sort. Estudiats els ninots indultats, som conscients que fins el iii Congrés Faller de la Junta Local Fallera de 1981, el màxim guardó de la competició del ninot era allò de *Premio al Mejor Ninot*, i el fet d'indultar-lo —sabem de l'existència de molts d'ells—, era per iniciativa pròpia de les comissions, com va ocórrer ens aquestos indults. *Els Reis d'Orient*, l'altre ninot desaparegut, fou cremat l'any passat a la falla de Genovés, després de que el seu artista Paco Roca, l'incloguera com a una de les figures de la falla contractada.

Molts dels ninots indultats per part de la Falla Espanyoleto formarien part d'una col·lecció idònia per a un Museu Faller, atès que tenen alguna cosa a dir apart de la seua innegable vessant artística. Com que els ninots indultats, tants els existents com els desapareguts, formen part del patrimoni i la història de les falles de Xàtiva ens atrevim a exposar seguidament els ninots indultats per part de la Falla Espanyoleto,

contant allò que volien explicar-nos quan formaven part del seu cadafal faller així com les tècniques utilitzades a les seues confecció.

La Falla Espanyoleto, a l'història del concurs de ninots indultats grans, compta amb cinc figures distribuïdes en dues èpoques clarament diferenciades una per a cadascun dels artistes més importants que han tingut el plaer de plantar a esta històrica plaça de la ciutat, com són Antonio Grau Cros i Paco Roca Chorques.

Pirata Pota de Palo

El primer indult per a la falla Espanyoleto es produeix el 1968, amb el ninot *Pirata Pota de Palo*, d'Antonio Grau i Cros, qui aconseguí el seu primer indult del foc. En diversos llibres i documents hi ha certa indefinició de qui va ser l'autor dels cadafals fallers realitzats durant els anys 1968, 1969 i 1970 a les demarcacions de l'Espanyoleto i República Argentina, si l'autor fou el

Figura *Pirata Pota de Palo*, indultada el 1968, obra d'Antonio Grau Cros. Arxiu A. Grau

pare, Antoni Grau i Tomás, o el fill, Antoni Grau i Cros. Nosaltres ens decantem pel segon perquè el propi Grau ens afirma que va ser ell l'autor d'aquestes falles argumentant que des que es va casar es va dedicar professionalment a fer falles. El cas, és que pare i fill compartien ta-

ller i tasques, i caldria merèixer ambdues persones per igual. Una interessant entrevista a Antoni Grau i Tomás a *Las Provincias* datada el 13 de març de 1968, davant la pregunta de quines falles feia aquell any, afirma que «yo, la de República Argentina y mi hijo la de la plaza del Espanyoleto».

A diferència d'anys anteriors, aquest any les falles de Xàtiva apareixen bastant als periòdics, amb entrevistes a artistes, falleres majors i cròniques com la dels premis on apareixen les fotografies dels cadafals dels primer premis i veiem per primera vegada la imatge del ninot indultat¹. De la cavalcada, el corresponsal Salgator ens comenta:

«*Con extraordinaria brillantez se celebró la tradicional cabalgata del Ninot, que tras recorrer las principales calles y avenidas de nuestra ciudad, desfiló por la amplia Alameda, ante cuya tribuna instalada en el centro del paseo, exhibieron su arte las comparsa de cada una de las calles y sus cinco mejores muñecos, a fin de que el jurado, compuesto por el pintor Juan Francés; el premio Olimpiada del Humor 1968, don José López Sellés y el industrial don Rafael Guinart, pudiese calificar y otorgar los premios establecidos para la más graciosa comparsa y el mejor «ninot». Previa la deliberación del jurado se dio a conocer el siguiente veredicto: Premio, al «ninot» titulado «Pirata pata de palo», perteneciente a la falla de la plaza del Espanyoleto. Premio a la mejor comparsa, a la presentada por la falla República Argentina. Se concedió un accésit a la de la plaza del Mercado...»²*

Cal dir que des del 1961 es torna a realitzar la competició del millor ninot, però ho fa amb el format de cavalcada fins el 1972, on les comissions desfilaven en comparsa disfressades i arossegant un ninot que pertanyia al cadafal dies després. Quan passaven per la tribuna, tant la comparsa com la figura eren qualificats per un jurat. Com hem pogut comprovar, la crònica de Salgator explica molt bé allò de la cavalcada del ninot.

La figura va ser una reproducció de cartó que Antoni Grau va

adquirir a València a l'artista Juan Huerta, qui ja va presentar aquest ninot a l'exposició de ninots del capítol en l'edició de l'any 1967, portant el pirata un lloro a la mà esquerra i Grau ho va substituir per una tovalla i afegint-li una caixa de cartó amb diversos pots i objectes i amb un cartell que posava «*compre productos españoles*». Al cadafal, el pirata formava part d'una escena junt dues dones en bikini amb una d'elles untant-se de crema solar. Es criticava la mentida dels cosmètics i potíngues que es venien a les platges de moda.

Farsa d'Antonio Grau Cros (Espanyoleto, 1968). Arxiu A. Grau

El ninot del Pirata disposat al cadafal junt dues figures més. Arxiu A. Grau

La cantant Massiel

El segon indult del foc consecutiu del mestre Antoni Grau i

Cros serà una de les figures més recordades pels fallers, *la cantant Massiel*. La figura va desfilat en un carret junt la comissió fallera sota el títol de «*La màgia d'Orient*». Conformaven la desfilada japonesos, mores, indis i un drac xinès, fet amb un Seat 600 disfressat³.

Antoni Grau pintant la figura de la cantant Massiel. Arxiu A. Grau

El jurat qualificador d'aquella cavalcada va estar format pels senyors Perales, Ventura, Enguer i Mompó. El ninot representava fidelment a la cantant Massiel amb el característic vestit reproduint l'actuació realitzada al festival d'Eurovisió on va ser guardonada amb el triomf de l'edició de 1968. A les mans duia una rama de llorer, símbol del triomf del concurs. El ninot va estar realitzat íntegrament amb cartó utilitzant però dues tècniques de treballar el cartó. Per a la cara i les mans s'obtingué una còpia en cartó d'un model original mentre que per al vestit es va realitzar treballant directament el cartó amb el volant i arrugues del vestit fetes per la madrasa de l'artista. Després es va tractar amb una base en pols i cola de conill per a poder ser pintat. Per a l'acabament s'utilitzà clara d'ou per a donar-li un aspecte brillant.

Injustícies d'Antonio Grau Cros (Espanyoleto, 1969). Arxiu A. Grau

¹ LPR, 17 de març de 1968, p. 32.

² LPR, 19 de març de 1968, p. 36.

³ D. A. A. «*Nuestros cavalcades*», *Falla Plaça Espanyoleto. XIV Aniversari. 1965-1990*, Falla Espanyoleto, Xàtiva, 1990.

La crítica d'aquest ninot versava sobre l'avorrit que era la televisió en aquell moment incidint en la caiguda del «La, la, la» que s'escoltava a totes hores i en tots els llocs. Finalment, s'indultava en la discussió de qui era l'autor de la cançó, si la pròpia Massiel o els membres del Duo Dinámico. Sobre la crítica referida en l'escena de Massiel, l'explicació de la falla, signada per Enrich-C. Andreu, ens diu:

«Caballers i quins tostós,
quins rollos i quins moniatos,
dona la Televisió
femnos passar un mal rato:
també s'ven carn de PATO,
que no la vol un cristià,
puix s'queden adormits
com Sento, el sacristà.
¿I la rama de llover?
Tressa com la torre Eiffel
¿S'ha emportat la Massiel
en Londres el fredolenc?
I la, la, la, per ací,
i la, la, la, per allà,
pareixia un esperit
per el dia i per la nit.
Fon popular la gran llanada,
qu'es cantà per lo carrer,
correguent lo mon sançer;
i cantant hasta en Bata;
la radio i la televisió,
a tot hora l'anunciava
i la gent ja la cantaba
en el més humil racó.

Despuix sens un apremi,
vingué la gran discussió:
¿Qui s'havia emportat el premit?
Massiel, Manolo o Ramón;

Ninot indultat de l'any 1969.
Arxiu A. Grau

Ninot indultat de l'any 1969
deposat al cadafal junt les
figures del Duo Dinámico.
Arxiu A. Grau

i com quell qu'hou pensa,
sollà tota famolenca,
jquin dels tres te la raó?
jfeu comentari la "prensa"!
La cossa portà gran nastre,
esfumarse com el fum,
quedamos en el bórnum
que fa tot lo que ói o empastre;
la difesa cançoneta,
rodà més que un gran bolo
no se sap qui te'raó:
jRamón, Massiel o Manolo!»

L'agent Pardo

Antoni Grau i la comissió de la Falla de l'Espanyoleto re-
peteixen per tercer any el premi al ninot indultat
amb una figura sobre el personatge local de Pardo,
el detectiu, donant-se el fallo del jurat el dia 17 de
març de 1970 junt els pre-
mis dels cadafals, resultant
guanyadora en aquest con-
curs la falla de Tetuán de
Manolo Blanco per da-
vant d'Antoni Grau amb
Espanyoleto i R. Argen-
tina quedant en les darreres posicions M. Blanco a la plaça
Enriquez i Carrasquer al Mercat. El ninot participa a la caval-
lada celebrada la vesprada del diumenge 13 de març, arros-
segat amb l'ajuda d'un carret, tractant la desfilada de
l'Espanyoleto sobre el soterr d'un bandoler molt conegut,
en què els seus més fidels col·laboradors duen al difunt als
muscles*.

L'agent Pardo, ninot indultat
de l'any 1970. Arxiu A. Grau

Una vegada forma part del cadafal, el ninot s'hi trobava dins
d'una completa escena figurant el despach d'un capità gene-
ral. La crítica va ser, tal com relata, Josep Sanchis, «la falla Es-
panyoleto va posar a l'escena conegut com l'Agent Pardo amb
uniforme militar de gala que per cert va guanyar el premi al
ninot aquell any. Es feia al·lusió al fet ocorregut a València du-
rant la Pasqua Militar on es va presentar en Capitanía vestit
d'eixa guisa i causant la confusió en els sentinelles i oficials,
degut a l'uniforme identificable que duia: gorra de plat d'un
exèrcit, pantalons d'un altre, jaqueta de la Marina, sable...»⁶

El cadafal, amb un pressupost de 75.000 pessetes, va obtenir
el segon premi amb el lema Carabasses. La crítica versava
sobre les carabasses que donaven als espanyols a Europa amb
el Mercat Comú, amés el Penyal de Gibraltar i els anglesos i
les crítiques escenificades al voltant del cadafal, parlant-nos
sobre les carabasses als estudiants, el cas Matesa, les resolu-
cions de la ONU respecte Espanya o els somnis de grandesa
d'alguna gent. Justament aquest darrer tema era el que re-
presentava l'escena de l'Agent Pardo, que duia per lema
«Somnis de grandesa» amb els següents versets d'Enric Camá-
rnyez i Ubeda:

«Aquest tipus elegant,
home de grans pensaments,
es un xicot molt formal
i de clar entendiment.

I molt agust sommia,
en aplegar pronte al cel,
i fense passar per tonio,
està prenimos el pel.

Hòme l'est, de gran estudi,
pensa en tanta grandesa,
que si no li paren els peus,
farà pronte gran carrera.

Els seus somnis especials
els ha depés en gran bôl,
qu'el dia manco pensat,
siga gran aquest Siphòl.

Els casos quell ha segit
tots son casoo de concència,
c'a sabut portarlos bé,
en moltíssima dejença.

Es digne d'admiració,
el vorelo com treballa,
i reconegut son mèrits,
li han donat una medalla.

Medalla para el valor
i esperit de treball,
puix es gran treballador,
ademés, es molt formal.»⁷

El qui coneixia a aquest peculiar personatge, deia que era una
persona entre la bogeria i la cara dura. Després de veure's a
la falla, Pardo va acompanyar a la comissió fallera a tots els
llocs orgullosament.⁸

El ninot, que va costar 900 pessetes d'aquella època, va tindre
un tècnica mixta en la seua elaboració, vestint-lo directament
amb cartó la part del cos, i usant la reproducció de cartó per
al cap, en aquest cas, sobre el cartó s'afegia l'anomenada
pasteta (panet, cola blanca o de moc) per a definir millor els
trets del personatge com ara les arrugues. Davant la prolifera-
ció d'aquests productes els caps solien pesar molt.

Els Reigs d'Orient

Donem un bot en el temps, i arribem al 1992, on Paco Roca
Chorques signarà les figures dels Reigs Mags presentades per

Carabasses d'Antonio Grau Cros
(Espanyoleto, 1970). Arxiu A. Grau

Els Reis de l'Orient, ninot indultat
de l'any 1992. Arxiu P. Roca

part de la falla de l'Espanyoleto. Amb aquesta figura Paco
Roca inicia una prolifera etapa al Concurs de ninots acon-
seguint cinc premis de forma continuada. La inauguració de
l'exposició del ninot fou el dissabte 22 de febrer a la Casa de
la Cultura i romangué oberta fins el 7 de març.

Aquesta composició dels tres reis mags carregats de regals,
en forma piramidal, i amb gran caricatura i trets exagerats,
va ser modelada per l'artista de Borniana, José Luis Ferrer Re-
gino. El mateix Paco Roca s'encarregà de pintar-lo. El grup es-
tava present al cadafal Xàtiva, festes i tradicions on es jugava
entre les diverses festes que es produeixen al llarg de l'any
amb una satírica crítica local. A l'escena Després de Nadal i
Reis, empitjoren els serveis,
representada pels Mags
d'Orient, es versava:

«El "regal" més important
ha vingut de l'Olleria.
El seu port és el causant
del trànsit al·lucinant
que ací patim tot el dia.

A un polític, el carbó
els Reis Mags li van dur;
i ell trobà la solució
presentant la dimissió.
Va vore negre el futur.»

Tarzan

La figura del famós personatge literari portat al cinema en
diverses ocasions, va ser la figura guardonada a l'exposició
d'aquest 1993. Espanyoleto i Paco Roca guanyaven el primer
premi mentre que Molina - Claret i José Ramon Espuig acon-
seguien el segon premi. Paco Roca, amb el ninot de la falla
Sant Jordi, aconseguia el tercer premi. La figura del Tarzan es
completava amb un tronc on apareixia un lloro i un ximpanzé.

Al cadafal es completava amb uns senyals de tràfic per enlla-
çar la jungla del personatge i la congestió de trànsit dels car-
rers de la ciutat. Dins de l'explicació, al capítol on apareixen
els principals personatges del cinema, a Tarzan li corresponia
aquest verset:

«Per dur a l'escola el fill
algunes agafen el cotxe
i es posen dins del penill.
No resulta gens senzill
deixar-les sense un "reprotxe".»⁹

Altres escenes del cadafal
Teatre, artistes i estrelles crí-
ticaven la recerca abusiva
de principals càrrecs per
part de la gent que es deixa
la seua feina, els trellats que
es diuen a un setmanari
local, la nova disposició de
les falles en seccions i les
trampes que es fan, la re-
modelació de la plaça del
Mercat sense demanar
opinió als comerciants o la
mancança de cines a la
ciutat.

Aquest Tarzan proveït de ta-
pall i ganivet respon a un
ninot de tall clàssic, i que va
estar modelat per Miguel
Santaeulalia per a la falla de
Na Jordana de 1991, que
duia per lema *El melic del
món* obtenint el segon
premi de la secció especial

Tarzan, ninot indultat
de l'any 1993. Arxiu P. Roca

Teatre, artistes i estrelles
de Paco Roca (Espanyoleto, 1993).
Arxiu P. Roca

* Enrich-C. Andreu: «Relació i Explicació de la Falla. Lema: Injustícia», *Llibret Explicatiu Falla Espanyoleto*, Falla Espanyoleto, Xàtiva, 1969.

¹ D. D. A. A.: «Les nostres cavalcades», *Falla Plaça Espanyoleto. XIV Aniversari*. 1965-1990, Falla Espanyoleto, Xàtiva, 1990.

² Sanchis Martínez, J.: «La crítica local en les falles de Xàtiva (1966-1974)», *Notícia 7*. Especial Falles de Xàtiva 1994, Notícia 7 s. I, Xàtiva, 12/03/1994.

³ Camáñez Ubeda, E.: «Relació i Explicació de la Falla», *Falla Plaça Espanyoleto i Adyacents*, Xàtiva, 1970.

⁴ D. D. A. A.: «Historial Falla Plaça Espanyoleto», *Falla Plaça Espanyoleto. XIV Aniversari*. 1965-1990, Falla Espanyoleto, Xàtiva, 1990.

⁵ Belda, F.: «Teatre, artistes i espectacles», *Falla Espanyoleto. Xàtiva*. 1993, A. C. Falla Espanyoleto, Xàtiva, 1993.

de València. L'artista xatívi va adquirir una reproducció afegint-li la pedra, l'arbre i el lloro, i que va estar pintat a l'oli pel mateix Roca.

Amb aquest ninot es tanca la llista dels ninots indultats de la falla Espanyoleto. Una curiositat, si fem càlculs, veiem que la falla Espanyoleto va tardar vint-i-dos anys en tornar a obtenir un ninot indultat, i són els mateixos anys que enguany fa des del darrer indultat del foc. Sort!

El rodamóns

El primer ninot indultat infantil per part de la falla Espanyoleto es produirà el 1986 de la mà de Paco Roca Chorques. L'artista xatívi, molt vinculat en aquell moment a la falla, vindrà d'uns anys on aconseguirà quatre indultats del foc amb les comissions de Tetuan—st. Francesc (1980 i 1981) i J. Ramon Jiménez (1982 i 1983).

La figura del rodamóns, assegut a un banquet, pertany al cadafal *El nostre barri*, el qual aconseguirà el primer premi de la secció especial, on Roca planteja, amb la figura central d'un quiosc, escenes del barri de l'Espanyoleto que ell recorda haver viscut a la seua infància. Gossos, gats, xiquets jugant, un home venent globus, el quiosquer, el jardí, un famós fotògraf, l'estàtua de Josep de Ribera... compondran el magnífic monument.

Rodamóns, ninot indultat infantil de l'any 1986. Arxiu P. Roca

Respecte a la part tècnica del ninot, aquest respon a una figura realitzada amb una reproducció seriada de cartó, amb una menuda estructura de fusta i amb un acabat a l'oli.

L'artista faller

A l'any següent, el 1987, Paco Roca i Espanyoleto repetiran triomf a la competició de ninots. Paco Roca presenta la figura d'un artista faller caracteritzant-se ell mateix, amb el seu característic físic i la barba.

L'artista, rodejat d'uns atents xiquets, s'hi troba al taller en ple procés de modelatge d'una figura en fang, amb tots els utensilis imprescindibles. Cal dir que el ninot va estar modelat i pintat per l'artista, usant la tècnica de cartó a partir d'un motlle.

L'artista faller, ninot indultat infantil de l'any 1987. Arxiu P. Roca

El ninot pertanyia al cadafal *De Xàtiva al cel*, el qual va obtenir el 3r premi de la secció especial, on l'artista pretenia realitzar un homenatge als artistes i pintors casolans de la nostra ciutat, amb la presència de quadres, pinzells i paletes.

Jaume i els moros

El tercer indultat infantil per part de la falla Espanyoleto es produirà dos anys més tard, el 1989. Amb aquest guardó, Paco Roca completarà una ratxa de quatre indultats conse-

cutius, ja que l'any anterior signarà el ninot indultat realitzat per a la comissió infantil de la falla del Raval.

El cadafal, *Xàtiva Mora*, va pretendre mostrar la importància que van tindre els musulmans a la nostra històrica ciutat. Sobre un gran elefant conduït per uns àrabs, coronament del cadafal, es distribuïen unes escenes que explicaven costums de la cultura musulmana. A una d'elles tenia el grup indultat amb el rei En Jaume I, com el conquistador de les terres ocupades en aquell moment pels àrabs, junt la presència de dos musulmans. Les tres figures de cartó estaven tretes d'un mateix motlle —tal i com deia la normativa del concurs—, figura original modelada pel mateix Paco Roca. Al tractar-se d'un ninot infantil, com ve apunta Joan Quilis, el ninot presenta «unes formes més simpàtiques, per tal d'aproximar més el personatge als xiquets. Apareix sense barba i amb cara de xiquet»¹⁰.

Jaume i els moros, ninot indultat infantil de l'any 1989. Arxiu P. Roca

Afegir que aquesta figura va compartir l'indultat amb la presentada per la falla República Argentina, *Parella de majors a un banquet de l'Artista Manuel J. Blanco Climent*, i que pertanyia al cadafal *Exaltació*, el qual obtingué el màxim guardó de la competició de falles infantils, davant de la falla de l'Espanyoleto.

L'il·lustrador

La figura d'un il·lustrador de còmics assegut a la cadira i davant d'una taula de dibuix respon al darrer indultat del foc infantil per part de la Falla de l'Espanyoleto, fet que es produirà l'any 1992. Amb aquest guardó, serà per a Paco Roca el novè ninot indultat a la modalitat infantil.

L'il·lustrador, ninot indultat infantil de l'any 1992. Arxiu P. Roca

Aquest il·lustrador serà el punt de partida del cadafal *Contes i fantasies*, una falleta que tractarà sobre les aventures de bruixes, donells, fades i princeses produïdes a cavall entre el castell i el bosc. El cadafal obtingué el tercer premi de la secció especial.

La figura de l'il·lustrador respon a una reproducció de cartó, com les que habitualment es feien atès que el suro blanc només era emprat per a la realització de detalls. L'acabat era realitzat amb pintura a l'oli, un tècnica que uns anys després caurà en desús.

Hem fet un exhaustiu¹¹ repàs dels nou ninots indultats per a la comissió de la falla Espanyoleto, una comis-

sió que durant molts anys va estar molt compromesa amb els cadafals fallers i totes les competicions establides al seu voltant com l'enginy i gràcia, crítiques i ninot. Sembla que aquests darrers anys haja reprès una certa preocupació i sensibilitat pels monuments fallers. Esperem que aquest aniversari siga un punt de partida per tornar a vore a la plaça de l'Espanyoleto aquells cadafals dels anys huitanta i noranta que competien pel màxim guardó de les falles xativines. Felicitats!

Taula I.

Ninots Indultats per part de la Falla de l'Espanyoleto.

Any	Ninot	Artista
1968	<i>Pirata pota de palo</i>	Antonio Grau Cros
1969	<i>La cantant Massiel</i>	Antonio Grau Cros
1970	<i>L'Agent Pardo</i>	Antonio Grau Cros
1992	<i>Els Reis d'Orient</i>	Paco Roca Chorques
1993	<i>Tarzan</i>	Paco Roca Chorques

Taula II.

Ninots Ninots Indultats infantils per part de la Falla de l'Espanyoleto.

Any	Ninot	Artista
1986	<i>El Rodamóns</i>	Paco Roca Chorques
1987	<i>L'artista faller</i>	Paco Roca Chorques
1989	<i>Jaume i els moros</i>	Paco Roca Chorques
1992	<i>L'il·lustrador</i>	Paco Roca Chorques

¹⁰ Quilis Ródenas, J. «Els Reis Jaumes indultats del foc», *Llibre Explicatiu Falla Benlloch 2008*, A. C. Falla Benlloch—Alexandre VI, Xàtiva, 2008, p. 47.

¹¹ Quilis Ródenas, J. «Els Reis Jaumes indultats del foc», *Llibre Explicatiu Falla Benlloch 2008*, A. C. Falla Benlloch—Alexandre VI, Xàtiva, 2008, p. 47.

¹² Caldria aprofundir més amb els ninots infantils—Ens queda pendent la catalogació i documentació dels ninots infantils.

Records, records, records

*Animal de records, lent i trist animal,
ja no vius, sols records. Ja no vius, sols records
haver viscut alguna volta en alguna banda.*
Vicent Andrés Estellés

Han passat anys, molts anys; han passat moltes coses. El rebost del casalet vell amb tanca. O sense. La cova. Falla La Mercè. Aigua a bots i barrals: tres dies casal 24 h, casal improvisat. I després del diluvi, una paloma. Fàbrica. Carrer Febrer. *Equipo A i... B*. Els de Canals. El casal vell. Les accions del nou. Constitució de l'Associació Cultural de l'Espanyoleto. Primera opinió publicada i no revisada. *Per què no?* La veïna, la primera nit. Cavalcades del ninot. Camió a la desfilada. Gust acompanyat. Bombolles daurades. El vint-i-cinquè aniversari... i el vint-i-sisè! *Almacenes España*: uns saragüells ben plisadets. L'any 1997 i l'exercici 1999-2000. Els dos a la porta de la botiga paterna. Primeres Jornades d'Encontre Cultural A.C. Espanyoleto. Una proposta d'estatut. Sufragi femení. Sagues familiars. Clans familiars. Banda sí, banda no. La gorra del dimoni. El cucudrulu. Els dinosaures. Fallers i falleros. 23641. Després, el 42. Natilles amb clara d'ou. Plantada i visita de les falles de la capital. La placeta de l'Espanyoleto de l'home. Mantenidorm i l'II. Lliurament d'una bandeta als pocs mesos de la seua vida. La reunió de divendres. La lectura de les actes. Visita al forn. O Al verde

limón. O tots dos. Protocol. Protocol. Un cobert o dos? Ve o ve? L'escala del Palasiet. Ho ha fet el meu nebot Rafael. La vidriera. Taló d'una pesseta: pagar al portador. El 25 aniversari comissió infantil. *Arqueologia fallera*. Un monument per invidents. Sainets. Presentacions. *La verbena de la Paloma*. Sainets. 1994. Reestructuració econòmica i social. Junta de concentració. Diferents sensibilitats, un mateix objectiu. Anys d'escasses. Pocs i bons? Records.

Anys i panys a la memòria. *Memòria llunyana, temps amortalat amb teranyines de boira*. Desentrançar els records de temps llunyans. Felicitos. Clar que sí. El temps fa miracles. Com n'és de selectiva, la memòria. Encara que no cal pensar que tot són flors i violes. *Ara evokes, ara penses. No tornen els records dels frenètics moments. Sols evokes això*. Records, records. Un enfilall de records. Un bon feix de records colpidors. Dels contemporanis, alguna cosa en poden destriar; dels nous, qui ho sap. Per a la majoria, ni fred ni calor. Cap cosa extraordinària. Un embolic difícil de descabdellar. Cabdellar, descabdellar el fil de la memòria. Buidar armaris i calaixos permet fer un recorregut pel que

havia estat una vida fallera. Una opció. Retriar entre tots els embalums i fer-ne una crònica. Tal vegada no estaria malament una anàlisi amb tots els ets i els uts. Rigorós. Minuciós. Detallat. Una oportunitat per conèixer noves coses que són coses velles. Cal conèixer tantes coses! En un altre lloc tindrà cabuda un espai per recuperar una part d'història. A més, no seria història, més bé intra-història. No cal tirar per eixe camí.

A més, què se'ns demana? Què ha suposat el pas per aquesta comissió? El primer que ve al cap són els versos de la poetessa Wisława Szymborska, «Res no passa ni passarà mai/dues vegades». Tanmateix, no es pot renunciar d'allò fet. Tots tenim una història. I la d'aquells moments suposà un motiu per descobrir noves opcions, noves persones, noves oportunitats, noves dimensions d'una festa i una cultura, una nova forma de viure intensament una festa, però, per damunt de totes les novetats, ha suposat tenir tota una tirallonga de coneguts, saludats, amics i els amics. Els amics. Quina diversitat d'opinions. Com n'és de bonica la diversitat! Són amics i són de l'Espanyoleto. I com ho són! Tanmateix, això són figures d'altre paner.

Diuen que allò que resta, passat el temps, és la institució. Molt i molt gran serà la beneïda institució, ara ja amb eixos cinquanta anys-ets, una de les comissions amb més llarga tradició dins del món faller xativí, una continuïtat en el temps, no sé si en les actituds, però allò que resta són les relacions que allí s'establen, les vivències que allí es viuren, les anècdotes contades i recordades durant tant de temps, les quals canvien fins i tot de protagonistes, les nits amb la rosada sobre els nostres caps... Records, records, records. Això resta, i això hi és. Les relacions constitueixen una vida dins d'una comissió fallera xativina i el record d'eixes vivències i l'amistat és allò que romanalla d'aquella vivència.

Poques són les ocasions que hi he tornat i sempre que hi he tornat ha estat per la mateixa raó. L'única raó i únic lligam. Ja ho va dir la rabosa a *El petit príncep* que, encara que era una cosa massa oblidada entre els homes, això de crear lligams, una vegada hi són creats, amb tots els rituals que calguen, es descobreix el preu de la felicitat! Ah, per cert, la rabosa també li va regalar un secret al príncep xiquet. Si el vols conèixer, amic lector, ja saps què has de fer.

Que gaudiu del vostre aniversari.

Un dinosaure de la falla i ex-president de 68 anys

Vaig a contar-vos un poc de la història de la Falla, des de que vaig començar a ser faller. El primer any va ser l'exercici 1973-1974. Eixe any vam arreglar tot el casalet antic, el que estava al carrer Jaquigraf Martí. Fèrem un mural i vam decorar totes les parets, una amb canyes i les altres amb dècims de loteria. A la barra posàrem una roda amb llums, que feia la funció de làmpada, molt bonica. Però ahí no va acabar la feina. Al gener, vam començar a treballar amb la primera falla feta per nosaltres. Així ho vam fer durant cinc anys. Plantàvem les falles amb cordes, sense grua. Treballàvem molt, i també ens riem molt. Va ser tant el treball realitzat durant el primer any que vaig ser faller, tant de nit com de dia, que em donaren la recompensa, tampoc ahí s'acabava la feina: el casal, la falla, els decorats de la presentació, les carrosses i fins i tot les plataformes. Sempre ens ho passàvem molt be i hi havia molta unió.

Alguns dels fallers que encara estan a la Falla, i altres que ja no estan, recordaran aquella primera falla: la dels quatre genets de l'Apocalipsi, amb els quatre arcs i quatre cavalls. La vam fer al taller del meu inolvidable amic Fabra. El senyor Emilio es va encarregar de pintar els cavalls a pistola, de bronze. Fantàstic.

La segona falla la férem al casal. Un televisor que tenia el mateix tamany que la porta d'eixida del casal. Al taller de Camarasa, que estava a la finca de Villacantó, la roja, vam fer la botija tallada per la meitat. Per traure la botija al carrer vam utilitzar la grua de la finca del costat. La varen muntar al camió i la portàrem a la plaça de l'Espanyoleto. A l'hora de muntar-la, no encaixava una meitat amb l'altra. Em vaig tindre que anar al taller on treballava, sent les tres del matí, per agafar un gat hidràulic. Al temps, l'amic Villa se'n va anar al seu taller a per gats de fuster. Entre els dos, a la fi poguérem posar-la al lloc, a base de claus. Un pallasso que anava dalt no vàrem tindre més remei que posar-lo baix.

L'altra falla, la del Portal del Lleó, la férem en la finca de Fleita, on muntem el xiringuito ara. Per traure la falla teníem que enderrocar una paret, con d'un metre de grossa. Per una coincidència, se li va trencar el cotxe a Amadeo Pla, la qual cosa em va servir per tal de fer-li "chantaje". Va vindre al taller per a que li obrira el cotxe i li vaig dir de broma que, si no tirava la paret per a poder traure la falla, no li obriria el cotxe. Es va posar a riure, però ho vàrem aconseguir. En aquesta falla, l'amic Cerdà va modelar el lleó de la font. Per a que s'as-

secara, a les dos del matí encara teníem encesa una foguera. Era l'única manera de poder acabar la falla a temps.

També recordareu la falla de la "Heidi". Quan estàvem plantant-la, tiràrem de les cordes que estàvem enganxades als peus del ninot i li trencàrem els peus a la pobre "Heidi". Davant d'aquest problema, decidírem posar-la dalt del món i va quedar perfecta.

Tots els anys teníem un problema o altre, però entre tots trobàvem la solució. De fet, com érem grans artistes, mai vam quedar en última posició. Vaig a parlar-vos de les cavalcades. Què cavalcades fèiem! La gent de Xàtiva sempre estava esperant que arribàrem nosaltres, els de "l'Espanyoleto", perquè érem de les millors comparses. Quasi sempre, tots els homes casats ens disfressàvem de dones. Tot el món es ria prou perquè, en aquell temps, molt pocs s'atreuen a vestir-se de dona. Abans de ser faller, ja vaig col·laborar amb la comissió, fent un cuc que tindria uns dotze metres, portat per un Seat-600. També vaig col·laborar fent els "taca-tacs" d'altre cavalcada.

El primer any meu vam eixir de "misses", amb banyadors de dona, però amb una faixa baix per a

que no es notara molt el "bulto". Va ser formidable. L'any del 23-F, dia del cop d'estat, vam eixir amb una paròdia de cop d'estat, però d'estat d'embaràs.... Alguns anaven de guàrdies civils, altres de dones prenyades, i altres dels reis d'Espanya. Per cert, de rei d'Espanya estava disfressat Paco Roca. Va arribar a disfressar-se però, en el moment de la veritat, li va entrar por i se'n va tornar a casa sense eixir a la cavalcada.

Altre any vam eixir de balladores de dansa valenciana, uns d'homes i altres de dones. Altre cavalcada molt bona va ser la de "Mercadona", en la que fèiem publicitat d'aquesta empresa, que s'acabava d'establir en la Ciutat. Un altre any vam eixir de hawaianes: caia aigua-neu i ens vestírem a casa de l'amic Monroig. Recordeu que quedàrem en eixir amb sandàlies de goma. Però va vindre Vicedo amb sabatilles de deport. Al recordar-li que tenia

que vindre en sandàlies, ens va dir que no en tenia. Decidírem eixir descalços tots, a pesar de l'aiguaneu, i ho vàrem passar molt be.

Recordareu les presentacions que fèiem aquells anys, junt amb República Argentina. Així ho férem fins l'any en què eixa comissió va fer el 25 aniversari. A partir d'eixe moment ens acostumàrem a fer la presentació a soles, i no hi havia qui ens guanyara. La primera totalment nostra va ser la dels capolls de seda. La del nostre 25 aniversari, la de l'Espanyoleto, va ser espectacular. Ahí estan els banderins.

Recordeu amb molta estima els meus anys com a president. Extraordinaris en tot: cavalcades, presentacions, monuments i un ambient formidable.

Dos anys vam guanyar el segon premi d'especial i un altre any el primer premi, també d'especial. Va hi

haver un any en el què no podíem agafar, entre tots, els banderins de premis que ens havien concedit. L'any anterior al 25 aniversari va estar passat per aigua: va ploure fins el dia 20 de març. La pluja va trencar quasi tota la falla... Com vam plorar Nieves Pont i jo! Però els fallers no vam tindre problema en cremar-la. Llevant els dies de pluja, l'any va ser extraordinari.

Al xiringuito de la Fira, que en eixe temps muntàvem al costat de "Els Arcos", ho passàvem molt be. I això que sempre teníem algun altercat amb els que estaven a la Fira del Bestiar, que en aquell temps es muntava baix. Al pobre Fabra li pegaren una garrotada en l'esquena. A Nieves Pastor li van traure una navaixa, però per sort tot es va solucionar be, amb la col·laboració de la policia. Apart d'aquestes circumstàncies, ho passàvem molt be allí. Lola, la dona de Fabra, ens feia cassoles per a dinar. Els últims anys també fèiem paelles baix, quan ja se'n havien anat els de la Fira de Bestiar. Algun any vam fer fins i tot despertaes. Els firers estaven molt agraïts amb nosaltres. Teníem fins un wáter particular: el bingo. Es varen portar molt be amb nosaltres.

A la meua ment encara en queden molts records de la història de la nostra Falla. Aquesta gran família sempre està en el meu pensament, tant dels actuals integrants com d'aquells que ara ja es troben al cel.

Vixca la Falla de l'Espanyoleto, de part d'un ex-president.

Cens FALLER

Com molts sabeu, cap a la meitat dels anys 50 un grup de xiquets veïns de la plaça Espanyoleto d'entre 13 i 15 anys van posar en marxa la comissió de la Falla Plaça de l'Espanyoleto, assessorats per diverses persones majors, sobretot pares i mares, una d'elles, Pedro García García, avi de l'actual president Pedro García i Morell i besavi del actual president infantil Pedro García i Navarro.

Com sabem, la falla planta a la plaça fins les falles de l'any 1962, on per causes varies no pot continuar plantant monument. És a l'any 1965 on un nou grup d'amics, amants de les falles agafa la idea de retornar la Falla Espanyoleto, d'allò ja fa 50 anys, però tenim la sort de comptar amb molts d'ells i de segur ens podran contar totes les lluites que varen tindre que passar per poder tornar a plantar monuments a la nostra plaça.

La pionera idea de tornar a la plaça la falla, es va forjar veient la Falla Tetuán cremar el 19 de març de 1965, tot va agafar forma amb la primera reunió fallera, realitzada al "Club Náutico", situat en la plaça la Bassa, lo que avui en dia és bar "Ja Cris", alguns d'aquells components foren: Ramon Sanchis, Jose Ferrer, Pedro García, Lorenzo Martí, Jose Luis Pérez, Vicent Pastor, Vicente Maset, Enrique Arnau, Dionisio, Cuenca i una llarga llista més.

En posteriors reunions es van adonar que no tenien escut que els representara ni estendard, d'aquesta

feina es van encarregar Vicent Pastor i Jose Luis Pérez que van redissenyar l'escut que avui en dia representa a la nostra comissió (fontes testimonials ens parlen que ja existia un escut de 1956 de la Falla Espanyoleto semblant al que avui coneguem, però no hi ha cap document que ho acredite).

L'escut va ser pintat a l'estendard que presideix al nostre casal per l'artista faller i pintor Antonio Grau. A partir d'aquest moment començà la història de la nostra comissió com avui en dia la coneguem.

Per fer-vos una xicoteta idea de com és la comissió farem un breu estudi sobre el cens. Cal dir, que no hi ha constància escrita dels cens dels anys 1966 i 1967 de la comissió, però amb l'ajuda d'aquells fallers hem pogut fer una xicoteta llista per conèixer l'evolució dels cens faller. A més, indicar que en aquella època no existia com avui en dia les comissions infantils, per lo que fins l'any 1975 sols hi havia cens adult, i és d'aquest del que hem fet l'estudi que a continuació parlem.

Els primers anys, la comissió era prou modesta, amb no més de 40 fallers tots amics i veïns de la plaça i no es fins principis dels anys 70 on la comissió va decidir fer un esforç per tal d'augmentar el nombre de fallers. El que feren fou adquirir vestits de valenciana, per a que aquelles falleres que no podien permetre's el luxe de comprar-se vestits pogueren desfilar als actes que organitzava la Ciutat. Aquest

fet fou molt important i va fer que s'apuntaren moltes xiques a la comissió, aplegant a ser per aquella època quasi 100 fallers.

Posteriorment, cap a meitat dels anys 70 la comissió va descendir en membres tornant a ser poc menys de 60 fallers, per lo que varen tindre que fer un altre canvi important en la comissió. Fins aquells anys, les dones casades sols anaven a un sopar que realitzaven els fallers en honor a les seues dones, però degut a la situació de pocs membres en la que es trobava la falla, apuntaren les dones casades, formant des d'aquell moment part de la comissió per a tots els actes.

D'aquelles dones casades que s'apuntaren les que actualment queden a la falla són: Maria Vidal, que és fallera ininterrompudament, Pilar Muela, Julia Almiñana i Julia Martínez que estan en anys alterns.

Una altra curiositat és que fins l'any 1984 el cens es presentava per separat, un per a les dones i un altre per als homes. Per a que una dona tinguera càrrec de junta de la nostra comissió, hem de esperar fins l'any 1986: Maribel Aparicio va ser nomenada Delegada Femenina.

L'any 1990 ja es va atorgar un càrrec en la Junta que no fos el de Delegada Femenina, sent el de Delegada d'Activitats Diverses ostentant-lo Nieves Pastor.

A partir d'aquest any les dones ja han format part de la Junta encarregant-se de diversos càrrecs, en-

cara que queden dos càrrecs que no han sigut fins al moment atorgats a cap dona, sent els càrrecs de Delegat de casalet i Cap de tro.

Seguint amb l'evolució del cens faller, trobem els màxims històrics als anys 1990-1992, coincidint amb l'any del 25 aniversari, aplegant a ser 177 components adults (en aquests anys, la falla comptava amb 111 xiquets, sent un total de 288 fallers).

Posteriorment a aquest important esdeveniment, la falla entra en una nova decadència, aplegant a l'any 2000 a ser poc menys de 107 fallers (i 45 xiquets a la comissió infantil), és a dir, en poc més de 10 anys la falla es va reduir a la meitat. En aquests anys i posteriors, la falla passa per moments complicats econòmicament on decideixen comprar el casal actual la junta presidida per Pepe Blasco, costant a l'exercici 1993/94, 10.000.000 de pessetes, sufragats el 20% pels fallers amb accions de 10.000 pessetes, 400.000 pessetes guanyades per Pepe Blasco, Rafa Aguado, Pepe Roldán i Enrique Diego en un concurs d'acudits de Canal 9 nomenat "Moltes gràcies" i la resta amb un préstec del que restava. Posteriorment a l'any 2004 es condicionà el casal per complir amb els requisits d'insonorització del casal per obtenir la llicència d'activitats (costant al voltant de 60.000 euros).

Des d'aquells anys fins avui en dia, la falla es manté amb un nombre mes o menys estable de fallers, al

voltant dels 100 adults i 70 xiquets, tenint anys amb més o menys incorporacions o baixes, aplegant a ser l'any 2009, 123 adults i 80 xiquets, en total 203 fallers baixant els anys següents de nou als 100 fallers adults aproximadament.

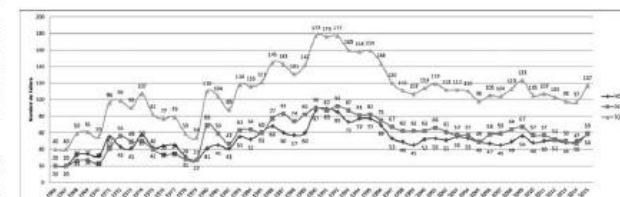
Al llarg d'aquests 50 anys han format o formen part de la comissió dones i homes amb més de 25 anys de història censats, aquests són:

Nieves Pastor, 48 anys
Mª Nieves Pont, 45 anys
Pepe Tormo, 43 anys (alterns)
Pepe Pla, 42 anys (alterns)
Vicente Pastor, 40 anys
Vicente Maset, 40 anys
Mª José Boluda, 40 anys (alterns)
Marta Fuentes, 39 anys (alterns)
Paco Guerrero, 37 anys (alterns)
Maria Vidal, 36 anys
Mª Carmen Revert, 36 anys
Cecilia Pastor, 36 anys (alterns)
Vicent Pla, 34 anys
Pilar Muela, 32 anys (alterns)

Carolina Soler, 31 anys
Vicente Viceda, 31 anys
Ricardo Perales, 31 anys
Miquel Diego, 31 anys
Juli Almiñana, 31 anys (alterns)
Felo Fuentes, 31 anys (alterns)
Juan Tormo, 30 anys
Javier García Paños, 29 anys (alterns)
Alejandro Muela, 29 anys (alterns)
Jose Luis Perez, 29 anys
Jose Emilio Pla, 29 anys
Julia Martínez, 27 anys (alterns)
Mª Julia Muela, 27 anys (alterns)
Juan Carlos Perales, 27 anys
Mari Nieves Frigols, 26 anys (alterns)
Reme Vidal, 26 anys (alterns)
Pilar Esparza, 26 anys
Federico Gil, 26 anys

Per finalitzar, podem fer recompte de tots els homes i dones que han format part de la nostra comissió, tots els censats i dels que tenim documentació.

El nombre total de comissió masculina ascendeix a 390 mentre que la femenina aplega a 514 membres, en total 904 fallers que han fet possible la continuïtat de la nostra comissió.

Ricardo Monroig

Un somriure en un mon de goig

Si poguera visualitzar en aquest full les taques de llàgrimes que em rellisquen per les galtes i aterren sobre aquestes paraules, veurieu el difícil que es fa escriure sobre un ésser tan especial com mon tio Ricardo.

Ricardo exercia el seu dia a dia al contrari del que treballava: regalava vida, no l'enterrava. Era una premissa el tenir que alegrar el dia a la gent. Sempre amb la frase oportuna, el somriure disposat i aquest acudit que amb tot enginy sabia dir. Jo sé que mon tio estarà orgullós de veure que el seu llegat està ben representat en Ricardo, Juanma i Marcos. Ells han sabut transmetre aquesta sensibilitat de felicitat que tenia el seu pare.

Quantes vegades recorde els anys en què anàvem a disfressar-nos a sa casa, per sortir a la cavalcada, ja que la meua tia Maruja sempre ha estat una "comboianta"; i la seva casa era com un casal per a molts moments. Una cavalcada havíem d'eixir de pallassos i mon tio Ricardo també eixia de pallasso. Així que, com el que es trau una boina del cap, es va traure el perrequí. Fins eixe moment, mai l'havia vist calb. Amb tota naturalitat em va demanar que li maquillara tot el cap de blanc i la cara de pallasso. Vaig passar de la sorpresa a la riallada i no pense riure tan a gust i tant de temps com aquells minuts maquillant a mon tio. Mentre això passava, Ricardo va començar a amenitzar el moment. Va ser fantàstic i colossal la naturalitat de com es va "descapotar" davant de tots nosaltres i el be que ho vam passar.

Un dels llegats més recordats que tindrem en la història de la Falla Espanyoleto de Ricardo Monroig, és la quantitat de versos que va escriure per al Llibret de Falles i les crítiques falleres del moment.

Era una persona amb una rapidesa mental capaç de muntar un vers en un obrir i tancar d'ulls. Només he vist aquesta facultat en Moncho Borrajo i en els versadors de les albaides. Apart que gaudia amb el seu recital, i sempre en la majoria de tertúlies falleres, acabava amb unes rimes que feia que les discussions acabessin disteses.

Vull imaginar que al llarg de la seva vida, s'haguera posat diverses vegades davant d'un paper i haguera transcrit tots aquells versos que inventava i deia a tanta gent. Això avui seria un tresor.

Quantes vegades hem recurrit a ell per a que ens muntara un poema ràpid sobre alguna cosa de la Falla... Moltes, moltes vegades. Sempre estava disposat a ajudar-nos. Perquè li agradava i ho vivia.

Però que injusta és la vida!!! Ara que s'estava posant-se en forma, caminant sense parar. Ara que podia gaudir de la seva jubilació, ara que po-

dria haver viatjat, que podria haver gaudit dels seus néts, ara que li arribava la seva segona joventut, va i se'n va per sempre.

No hi ha dret a perdre persones com Ricardo Monroig. El món està en déficit d'éssers com ell. Un món pintat amb pinzells d'alegria sobre un llenç de serenitat, era l'art que reflectia en les seves obres. Quanta falta ens fas.

Aquest any celebrem el 50 aniversari de la Falla. I no deixa de ser també una "putada" que mon tio no puga gaudir d'aquesta celebració, tan a prop que l'ha tingut. Ja tenia la idea de tornar-se a apuntar a la comissió per a participar d'aquest esdeveniment, però no ha pogut ser. La vida és així d'injusta.

Per a la Falla se'ns va el somriure en la paraula, en l'ocurrència, en la frase oportuna en el moment precís. Se'ns va un bon faller, un faller dels d'abans, dels que feien rogle, d'aquests que estaven sempre disposats a ajudar i treballar amb la tenacitat necessària per fer de la falla una gran comissió fallera.

Mon tio va arribar a ser qui era, per ell mateix. Però també per tenir al seu costat a la meua tia Maruja, que era el complement ideal en les interminables tertúlies de falla. Possiblement ella tinga una disminució considerable d'alegria, ja que se li ha anat el seu bastó, el seu "partenaire", aquesta persona que li complementava molt bé el seu jubileu.

*La felicitat se'n ha anat,
on buscarem la rialla?
La negra parca t'ha besat,
No t'ho portes, canalla!*

*Ací a tots, falta ens fa
Deixa que verse de nou,
Sinó l'alegria no està
xxxxxxxx.???.....Tio!!!,
ajuda'm a acabar el vers!!!*

Juan Tormo Esparza

el llegat d'un gran president

Parlar de la història de la Falla Plaça de l'Espanyoleto i Adjacents, és necessàriament, parlar del president que més anys la va dirigir. Un total de 14 anys com a president i 10 anys com vice-president, és a dir, en tota la seua història com a faller censat d'aquesta comissió, que van ser 28 anys (1968-1996), uns 24 els va dedicar a l'executiva de la Falla.

Des de la perspectiva que dona el temps quan passa ara puc arribar a la conclusió que les presidències de les comissions falleres de Xàtiva a les dècades 60, 70 i 80 es podria dir que l'ocupaven, generalment, persones influents en la societat xativina.

Juan Tormo, en aquells anys era un conegut i famós empresari de la nostra Ciutat. La seua empresa Tormo-Barberà S.A., era puntera a tota Espanya. També dirigia una cadena de botigues de reposats de l'automòbil anomenada Toyco. Però el que més fama li va donar a Juan Tormo a nivell mediàtic i sobretot esportiu, va ser la seua inclusió en el voleibol femení, amb el club voleibol Tormo-Barberà, arribant a guanyar tres vegades la lliga nacional i la copa de la Reina.

En aquells anys Juan Tormo gaudia d'un grau de notorietat, popularitat e importància, que aportava a la falla amb la seua presidència.

En aquells anys, dintre de la comissió succeïa un fet curiós. Dos segments socials molt vius harmonitzava la convivència fallera, "els de la SEAT" i "els de Tormo-Barberà". Això reflectia que la falla la componien majoritàriament treballadors del concessionari de cotxes SEAT, que en Vicent Pastor tenien el seu representant, i també molts treballadors directa o indirectament de les empreses de Juan Tormo. De fet, tots eren una pinya a l'hora de dirigir, treballar i divertir-se en la falla.

Juan tenia una gran tenacitat i un formidable afany empresarial que transmetia en les seues presidències, motivant i dirigint a la comissió a esforçar-se a competir en tot allò que la falla podia aconseguir.

També fou d'agrair el seu paper com a benefactor. Tots sabem les dificultats econòmiques per les quals travessa moltes vegades una falla per manca de liquidessa puntual, i Juan, en molts moments, va ajudar a esmenar aquestes situacions.

De caràcter emprendedor i fester, Juan sempre va posar a disposició de la falla, la seua empresa de confecció, per a qualsevol necessitat que es tinguera. D'aquells tallers eixiren moltes de les disfresses que la comissió llua en les famoses cavalcades de l'Espanyoleto. En aquelles naus descansaven molts anys les peces de falles acabades dels nostres monuments. En eixos immobles es realitzaren treballs per a presentacions, rallis i, a més a més, s'elaboraren moltes falles realitzades per la comissió.

La recompensa personal a la seua dedicació la va obtenir amb la presidència del 25 aniversari de la Comissió, a l'any 1990. Un any important per a ell, també a nivell empresarial, perquè eixe mateix any celebrava el 25 aniversari de la seua empresa Tormo-Barberà, raó per la qual va voler esponsoritzar el "llibret faller de l'Aniversari", guanyant el primer premi.

Però a Juan i a tots els que en eixe moment formàvem part de la nostra volguda falla ens esperava la decepció més gran. El que pareixia que seria un inici espectacular de la setmana fallera del nostre aniversari, es va convertir en un vall de plors al no

obtenir en l'espectacular monument major, el desitjat banderí de primer premi d'especial. Va ser una vertadera desil·lusió per a tots nosaltres. Però va tornar a eixir l'esperit lluitador i la força davant l'adversitat de Juan. Amb la serenitat i lideratge que el caracteritzava, va animar a tots els fallers a passar un atapeït vel i gaudir de tot allò programat per a la celebració de l'aniversari, convertint-se en una de les festes falleres més recordades i entrañables de la història de la comissió. Juan sempre deia: "Sigues feliç i no visques en el rancor".

Però l'anhelat banderí del primer premi d'especial va arribar al següent exercici, i ens vam poder llevar el mal sabor de l'any anterior.

Si haguera de definir Juan Tormo en la història de la falla Espanyoleto, en una sola paraula, diria PRESTIGI.

Prestigi que amb els anys, ha impregnat la història d'aquesta falla. Dintre dels molts llegats que la seua tenacitat va deixar en els nostres records, hi ha una frase que es sol dir en el nostre ambient espanyoleter: "... en temps de Juan açò no passava".

Les presidències de Juan Tormo van ser dolces per a la comissió. Van ser anys d'èxits, d'il·lusions, de pompa, d'ostentacions, de notorietat, de popularitat, de importància, dins d'una època en la que la qualitat d'un president de falla s'exigia com a obvietat. Un temps en què un president era una autoritat de prestigi i les seues decisions tenien el major dels pesos en una falla.

Juan Tormo va ser un gran president, amb la seua tenacitat, la seua empena, un faller que va amar incondicionalment a aquesta comissió, que va gaudir i va viure moments inesborrables. Va ser un amic, un company, un faller que fins els seus últims moments, va saber plorar i riure per la seua falla... la seua amada falla de l'Espanyoleto.

Descansa en Pau, tio Juan.

TRES generacions

una gran familia

Que la comissió de la Falla Espanyoleto és una gran familia no hi ha dubte, són moltes les famílies que han sigut membres de la comissió. Moltes vegades pares/mares i fills convivim a la falla, treballant units per cavalcades, presentacions, decoració de monument, explicació de falla... Aprofitant l'experiència dels majors i les innovacions dels més joves per enriquir al màxim en tot allò que s'involucra la falla. Però no sempre s'han reunit tres generacions completes d'una familia de forma activa, és per això que volem fer un xicotet reconeixement a aquelles famílies que actualment són fallers

Família Alberola: Joaquín Alberola, Jose Alberola, Pau Alberola, Guillem Alberola i Jorge Rabadan Alberola.

Família Tormo-Pérez: Pepe Tormo Esparza, Mercedes Tormo Pérez, Toni Soler i Abel Soler Tormo

Família Pastor-Vidal: Maria Vidal, Carla Taengua, Nieves Pastor, Marta Perales i Carmen Perales.

Família Pla-Muela: Jose Emilio Pla, Pepe Pla, Pilar Muela, Sonia Lomas, Roberto Pla, Roberto Pla (Jr), Sandra Ballester Pla, Aaron Pla Lomas, Javier Pla Lomas i Lucas Pla.

Família Muela-Martínez: Alejandro Muela, Julia Martínez, Julia Muela, Alejandro Martí Muela i Marta Martí Muela.

Pere García

Sentir històries d'algu a qui no has conegut, et fa sentir-te més prop d'eixa persona.

Això és el que em passa amb el meu avi Pere García, he sentit moltes històries d'ell i, encara hui, m'encanta poder escoltar allò que la gent em vullga contar de les vivències del meu avi: Les seues caixetes, el fet d'anar a parlar amb les famílies de les possibles falleres majors d'eixe any, les històries de la Bassa i el sabó que els queia a les bugaderes i la forma peculiar de recuperar-ho...

Passats 50 anys des d'eixa primera falla a la plaça de l'Espanyoleto, de la qual ell va ser un dels fundadors, hi ha altres dos Pere García que estan escrivint un nou capítol a la història de la falla.

Serà perquè són sang de la meua sang, però em sent orgullosa dels quatre Pere García, que a més han format part de la comissió d'Espanyoleto.

Mon pare, Pere García, segona generació, també té històries "per a no dormir", mai millor dit, ja que per a que no furtaren ninots del monument, passaven les nits baix la falla.

Pere García, tercera generació, d'ell no m'han tingut que contar cap història, les hem viscut junts, de menuts i ja no tan menuts, fins i tot quan vaig ser fallera major, ell estava molt prop de mi, sent vice-president 1er.

Pedro García, president infantil d'aquest 50è Aniversari, coincidint amb son pare compartint moments, això serà impagable, pels records que viuran junts, d'eixos que et queden a la memòria per a sempre.

Decidits, valents, amb sentit de l'humor, proactius, faeners, "romanceros", familiars, amb un gran i bondados cor i per suposat fallers, tots el Pere García de la familia, que hi han hagut, hi han i hi hauran complirien aquest requisits.

A la meua familia, allò de ser faller es porta a la sang, no és una opció possible, és una elecció del destí.

Ahir, hui i per sempre, de l'any 1 al 50, Pere García continua sumant història.

La Pedagogia de LES FALLES

La paraula falla està unida a la festa, a la diversió, però sols els que coneixem bé les falles des de dins, ens atrevirem a dir que també les falles formen part d'un corrent pedagògic importantíssim a la nostra província i a la nostra ciutat.

Sols els que hem pertangut a alguna comissió, sabem que hi ha una educació molt forta en valors d'unitat i companyerisme que ens guia des de ben xicotets. És una segona família que ens educa des del nostre natalici donant-nos eixa educació primària que s'espera de la família pròpia.

Podríem fer un estudi d'investigació al voltant, ja que a Xàtiva tinguem un treball de camp recollit des de fa 150 anys, però si sols repassem el dia a dia d'un faller, tindrem una informació potentíssima que ens dona els resultats que només els fallers conequem.

Divendres de casal, els xiquets i xiquetes juguen mentre els pares i mares parlen del món faller, ells juguen, però el seu subconscient es-colta i reté.

Diumenges de dinars per preparar cavalcades, els xiquets i xiquetes comparteixen amb els seus pares i amics un dia de treball que sols

busca, que tots, formant un equip, pugen demostrar a la seua ciutat l'unitat d'eixa comissió, els xiquets ho viuen des de xicotets i això els dona un valor afegit a la seua vida".

Què dir de la preparació d'una presentació o d'un llibret en què la majoria de la gent fallera treballa altruïstament recuperant el nostre idioma i les nostres tradicions, perquè els fallers a València i a la nostra ciutat són i seran sempre els fermes defensors del nostre idioma i de la nostra cultura, fet que també aprenen els nostres xiquets des del seu natalici.

Apleguen falles i pareix que ens traslladem al barri de la nostra comissió a viure, però a viure tots junts, en eixa sensació de que la família s'en-grandeix i que ajuda a tot el món, en eixa setmana és treballa més que a casa, torns per què els dinars ixquen be, torns per plantar la falla, torns per desfilat, és una forma de treball en equip que ve molt bé conèixer.

Tot açò ho viuen els nostres xiquets des de menuts, aprenent que el grup familiar s'amplia, defensant uns colors, coneguent des de menuts uns valors que els que no són fallers no adquiriran mai a través de les falles.

Ens agrada la festa, per suposat. Els estudis pedagògics demostren cada vegada més la necessitat que tenen les famílies de riure i de viure, de disfrutar de l'única vida que tinguem, una vida efímera que no es pot malgastar pensant només en negatiu. Les falles són positives, són alegres, són diversió, per tant no baixeu el cap, ja que gràcies a elles veiem la vida amb més llum, amb més color i això fallers i falleres sí que és positiu per la nostra vida.

Les falles és la ferramenta d'educació informal més potent que conec, ens eduquen des de les emocions, defensant una educació integral a la què jo sempre estaré agraïda. Les falles han sabut fer-nos viure emocions molt fortes, han ajudat a les nostres famílies a compartir i a fomentar valors. Gràcies a les falles disfrutem de la festa, escrivim i llegim en la nostra llengua, col·laborem en obres de teatre, gràcies a elles i per elles riem i plorem.... En definitiva vivim.

Sempre diguem que les falles són part de la nostra cultura, per tant hi ha un fet objectiu i provat de que una part de la nostra cultura són els falles. Una de les definicions actuals de cultura diu que "cultura és una forma de viure de persones o de grups de persones", i jo em pregunto: i que són els falles més que açò?, una forma de viure d'un grup de persones que a través d'una comissió i d'un col·lectiu major representen i treballen pel món faller.

Sempre cal revisar els nostres idearis i els nostres projectes pedagògics, també els fallers ho tinguem que fer, no puguem quedar-nos darrere, devem continuar endavant des del convenciment que les falles i la pedagogia van unides sempre.

Un bes molt fort a tota la família de la Falla Espanyoleto en el seu cinquanta aniversari, gràcies per aportar el vostre projecte pedagògic a Xàtiva."

De Publicitat i FALLES

La Biblioteca Municipal de Xàtiva té un dels fons antics hemerogràfics locals¹ més importants del País Valencià (catorze publicacions periòdiques, quasi 5000 exemplars), que mostren la vida de Xàtiva entre 1887 i 1936.

És curiós observar aquesta quantitat de setmanaris en una població, com la nostra, que al llarg del primer terç del segle xx a penes sobrepassà els 15 000 habitants (encara que aquests setmanaris tan sols tenien quatre pàgines), i, amb un elevat analfabetisme, eren molt baixos els índex de lectura. Sens dubte, fou la publicitat l'encarregada de mantenir el cost d'aquestes publicacions, difusores i portaveus de partits polítics o institucions culturals.

L'estudi d'aquesta publicitat és un aspecte ben atractiu. Gran quantitat d'anuncis arribaren a ser molt populars entre la nostra població. En destaquem un per la seua elaboració, la perduració en el temps i la relació amb el barri de la Falla Espanyoleto: el Café de Casa Joaquín, comerç d'ultramarins de la plaça de la Bassa, núm. 18 (aleshores, plaça Emilio Castelar), i anys més tard, drogueria.² Durant quasi vint anys aparegueren als setmanaris de la ciutat (*El Demócrata*, *El Progreso*, *El Obrero Setabense*, etc.) els versos que publicitaven aquest cafè, la major part de vegades escrits en valencià, en una transcripció al text de la parla popular, en la línia del sainet i *El Cuento del Dumenche*.

L'autor d'aquests versos, mai signats, tractava, des d'una vessant còmica-satírica, diferents aspectes de la vida local, quasi sempre relacionats amb els diferents esdeveniments del moment: festes (Nadal, Sant Antoni, Quaresma, Pasqua, Fira, etc.), actualitat política (eleccions, Estatut d'Autonomia) o temes populars, que sempre finalitzaven publicitant el *Café de Casa Joaquín*, remei de tots els mals:

«Forastera graciosa, guapa i bledana
que lluint tons hechisos hui vens a Xàtiva,
[...]

demana que et conviden a un bon cafè,
que allà a lo teu poble el fan roïn;
el millor de Xàtiva el ven Joaquín.
Quan ixques de la Fira —ja anant a
casa—

busca una gran plaça, la de la Bassa,
que allí un gran gentio formant motín
compreu a totes hores café Joaquín».^{3,4}

«Tonet, no estigues furiós
que dins de poc, si vivim,
quan mos casem, voràs quin
home a mi me torna loca,
tant o més que el *café moka*
de la Casa de Joaquín».⁵

«Tu a Emilio Castelar
has conegut per la traça?
Pues este nom té una plaça
molt preciosa, i un comerç
que la dueña, en este vers,
mai vol que arrene me faça,
i que diga al món sancer,
en vers bo o en vers roïn,
per a que tots sàpien quin
ha segut i és el primer
café tostat com deu ser
de la Casa de Joaquín».⁶

L'autor d'aquests versos n'escrigué també alguns sobre les falles. Reproduïm un d'aquests poemes, aparegut en diverses ocasions als setmanaris de la ciutat durant eixos dies festius:

La matinà de Sant Josep

Quan el cel va aurorisant-se
i els pardals alsen el vol,
i entre montanyes alsant-se
se fa la toilette el Sol.
Quan ja les falles estan
novetes, recién plantaes,
i els pollastres les albaes
diàries entonat van...,
el café de ca Joaquín
el torren en un instant.

Quan les bandes van tocant
pel barrio que les paga,
i ja la gent se va alçant,
mentre la Lluna s'amaga.
Quan l'estampit dels coets,
que abundants se van botant,
ensordixen als xiquets,
que en casa dormint estan...,
que bo el café de Joaquín!
Es per estar tan ben torrat.

Quan redoblen les campanes
i les àguies se'n van
a misa, alegres i ufanes,
un ratet, chismorrejant.
Quan cundix l'animació
que ha de durar tot el dia,
i de tota esta regió
nostres germans van entrant...,
que bon sabor te el café
de Joaquín, per ben torrat!

Plaça d'Emilio Castelar, 18
Xàtiva

¹Aquest fons, junt amb el bibliogràfic antic són propis de les biblioteques públiques de certa importància, i la individualitzen i la fan diferent de qualsevol altra. La major part d'ell és fruit de donacions de particulars, als quals donem publicament les gràcies per preservar-los en dipositar-los en la biblioteca de la ciutat. Formen part de la seua Secció Local, a la qual ja la llei d'Organització Bibliotecària (10/1986, de 30 de desembre) confiava «l'adquisició i la conservació de tot el material bibliogràfic, hemerogràfic i audiovisual d'interès local».

²Ocupà el mateix lloc on hui, també al número 18, es troba una immobiliaria (plaça la Bassa, cantonada Illeta de Sant Miquel).

³En la reproducció dels textos hem mantingut el lèxic i la morfologia original, però normalitzant l'ortografia.

⁴*El Demócrata*, núm. 209 (25 des. 1924), p. 3.

⁵*El Progreso*, núm. 1604 (5 ag. 1931), p. 3.

⁶*El Obrero Setabense*, núm. 1936 (21 set. 1935), p. 3.

